

ТУЖИЛАЧКИ И ПРАВОСУДНИ САВЕТИ

##IMPRESUM##

Љубиша Драгашевић ♦ др Горан Илић
Александар Милосављевић ♦ Миодраг Плазинић
мр Марина Матић ♦ Драгана Лукић
Владан Драшковић ♦ Марко Јовановић

ТУЖИЛАЧКИ И ПРАВОСУДНИ САВЕТИ

ПРИМЕРИ И РЕШЕЊА ИЗ ПРАКСЕ ♦ САСТАВ, ИЗБОР,
МАНДАТ И НАДЛЕЖНОСТИ САВЕТА

УДРУЖЕЊЕ ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА
И ЗАМЕНИКА ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА СРБИЈЕ

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
УВОД	13
Настанак и историјски развој	14
Правни положај тужилаштва у систему поделе функција власти	21
Правни положај тужилаштва у Србији 1918–2006. године	25
Правни положај тужилаштва по Уставу од 2006. године	34
Препорука Савета Европе (2000) 19	40
Смернице УН о улози тужилаштва (1990)	42
Национална стратегија реформе правосуђа	44
Положај тужилаштва кроз упоредну праксу	46
ТУЖИЛАЧКИ САВЕТИ	53
Република Португал	53
Република Црна Гора	62
Република Хрватска	66
Република Македонија	70
ПРАВОСУДНИ (МЕШОВИТИ) САВЕТИ	73
Француска	73
Италија	77
Белгија	83
Румунија	89
Бугарска	103
Босна и Херцеговина	111
АДМИНИСТРАТИВНА КАНЦЕЛАРИЈА ДРЖАВНОГ ВЕЋА	
ТУЖИЛАШТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	119
Могући делокруг и организација	119
Кабинет за подршку	120
Портпарол и саветник за међународну сарадњу као самостални извршиоци	121
Одељење за именовања и напредовања	121
Одељење за дисциплинске поступке и разрешења	122
Одељење за буџет и статистику	122
Одељење за управу и ИТ	123
ПОСЛОВНИК О РАДУ ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА	129
I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ	129
II. ОРГАНИЗАЦИЈА И РАД ВЕЋА	131
Седнице Већа	134

III. ПОСТУПАК ИЗБОРА.....	138
IV. ПОСТУПАК РАЗРЕШЕЊА	143
V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.....	144
ПРАВИЛНИК О УНУТРАШЊОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ И СИСТЕМАТИЗАЦИЈИ РАДНИХ МЕСТА У АДМИНИСТРАТИВНОЈ КАНЦЕЛАРИЈИ ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА	149
I. УВОД	149
II. УНУТРАШЊА ОРГАНИЗАЦИЈА.....	150
КАБИНЕТ ЗА ПОДРШКУ	150
ПОРТПАРОЛ.....	153
САВЕТНИК ЗА МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ	153
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИЗБОР И НАПРЕДОВАЊЕ.....	154
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ДИСЦИПЛИНСКЕ ПОСТУПКЕ И РАЗРЕШЕЊЕ	156
ОДЕЉЕЊЕ ЗА БУЏЕТ И СТАТИСТИКУ	157
ОДЕЉЕЊЕ ЗА УПРАВУ И ИТ ТЕХНОЛОГИЈЕ	158
ТЕХНИЧКА СЛУЖБА	159

ПРЕДГОВОР

Устав Републике Србије у одредбама чл. 164. и 165. по први пут уводи Државно веће тужилаца (у даљем тексту: ДВТ) дефинишући га као самосталан орган који обезбеђује и гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и одређујући његов положај, састав, избор и надлежност, оставља законодавцу да ту материју детаљније регулише посебним законом.

Цитиране одредбе Устава представљају основ да се та питања детаљније уреде законом.

Увођење ДВТ-а представља значајан корак у правцу јачања принципа самосталности носилаца јавнотужилачких функција.

Пратећи интенције законодавца и основне потребе за реформисањем јавнотужилачке организације Србије, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије прихватило се значајног, одговорног и тешког посла који се састојао у изради своје верзије закона који је добио пун назив Закон о Државном већу тужилаца. Формирана је стручна радна група која је након вишемесечног рада сачинила први текст овог закона. Пошто је урађена прва радна верзија тог закона у нормирању будућег ДВТ-а, кренуло се корак даље. Било је неопходно да се донесу подзаконски акти чија је сврха да омогуће неометано функционисање ДВТ-а у пуном капацитету.

Уз значајну стручну и финансијску подршку Канадске агенције за међународни развој (СІДА) формирана је радна група која је крајем децембра 2007. године започела седмомесечни рад на пројекту под називом „Државно веће тужилаца – подзаконски акти“. Припала ми је посебна част што ми је указано поверење да као координатор радне групе заједно са колегиницама и колегама: мр Марином Матић, правним саветником, Драганом Лукић, помоћником министра правде, др Гораном Илићем, јавним тужиоцем Првог општинског јавног тужилаштва у Београду, Александром Милосављевићем, замеником окружног јавног тужиоца у Београду, Миодрагом Плазанићем, општинским јавним тужиоцем у Пожеги, Владаном Драшковићем, адвокатом, и Марком Јовановићем, правним саветником, радим на овом пројекту.

Без обзира на то што ће ДВТ већ на почетку свог рада бити у обавези да донесе већи број подзаконских и других аката, рад на пројекту био је усмерен на два: Пословник о раду ДВТ-а и Правилник о унутрашњој

организацији и систематизацији радних места у Административној канцеларији ДВТ-а.

Полазне основе за израду верзија ових подзаконских аката биле су одредбе Устава, радна верзија Закона о ДВТ-у и упоредноправна решења која су примењена у државама у окружењу (Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора и Македонија) и у другим европским државама које имају стабилне и развијене правосудне институције (Холандија, Португал, Шпанија, Француска, Италија и Белгија).

Правна регулатива у наведеним европским државама, како оним развијенијим које имају богату традицију у овој области, тако и у оним које су, као и Србија, у фази транзиције и на прагу чекања за улазак у Европску унију, давала нам је почетну оријентацију на који начин би било могуће уредити питања која су предмет наведених подзаконских аката.

На почетку рада знали смо да је текст Закона о ДВТ-у, који је урадило Удружење јавних тужилаца, само једна пројекција или виђење овог струковног удружења носилаца јавнотужилачких функција како би се на најбољи могући начин могао регулисати рад ДВТ-а у оквирима које је поставио Устав. Без обзира на то што је радна верзија Закона о ДВТ-у у стручним круговима и на округлим столовима наишла на веома повољне критике и оцене, знали смо да то није позитивно право јер такав закон у то време законодавац није био донео.

Уставна решења су, дакле, била једино сигурно полазиште за рад на писању подзаконских аката ДВТ-а.

Радна група је одлучила да се у раду користи текстом радне верзије Закона о ДВТ-у који је сачинила стручна група Удружења јавних тужилаца Србије.

Управо на уставним решењима, упоредноправној регулативи и радној верзији Закона о ДВТ-у засноване су прве верзије подзаконских аката.

На округлим столовима у Суботици и Београду представљене су радне верзије ових подзаконских аката. Радна верзија била је постављена и на веб страници Удружења јавних тужилаца те је тако била доступна најширој јавности. Очекивали смо велики број критика, сугестија, мишљења, опречних ставова и предлога али је то све, осим мањег броја појединачних мишљења изнетих на округлим столовима, нажалост, остало у већој мери. Нисмо гајили амбицију да овај пионирски рад може бити у тој мери добар да неће испровоцирати велики број супротних мишљења и сугестија иако смо, искрено речено, уложеним трудом томе тежили, тим пре што су се ови подзаконски акти радили први пут у историји Тужилачке организације Србије и није било узорака из ранијих

периода на основу којих би радна група имала барем опште смернице у раду. Свака критика била је додатни подстрек да регулативу учинимо потпунијом и модернијом.

По истеку рока за израду подзаконских аката уследило је усвајање Закона о ДВТ-у у Народној скупштини Републике Србије па се радна група поново састала и ускладила поједина решења са Законом о ДВТ-у који је донет на Трећој седници Другог редовног заседања 22. децембра 2008. године.

Мотиви за израду подзаконских аката за ДВТ пре него што је оно почело са радом су вишеструки. Пре свега, рад на томе започет је како би се омогућило неометано функционисање ДВТ-а. У ту сврху неопходно је да се што пре формира Административна канцеларија са уређеном унутрашњом организацијом и одређеним бројем запослених државних службеника и намештеника, што ће омогућити да ДВТ право-ремено и квалитетно остварује послове из своје надлежности. Недовољна административна подршка могла би знатно да успори рад овог значајног државног органа и створи неправилности и проблеме који би утицали на његову ефикасност.

Чланство у ДВТ-у не представља професионалну, већ додатну функцију, што може бити објективна препрека у раду ДВТ-а због редовних обавеза његових чланова и онемогућити их да у пуном капацитету обављају своје послове због којих су и изабрани у његов састав. Како би се ови недостаци превазишли и омогућило неометано и целисходно деловање ДВТ-а, нужно је да се у оквирима расположивих ресурса обезбеде просторије и средства за рад, и устроји Административна канцеларија која ће обављати стручне, административне и финансијске послове ДВТ-а.

Административна канцеларија ДВТ-а ће деловати кроз одељења у којима ће бити запослен одређени број државних службеника и намештеника.

Секретар ће руководити Административном канцеларијом и за свој и рад администрације одговарати председнику ДВТ-а.

Пословник о раду ДВТ-а уређује начин његовог рада и одлучивања. У његовој изради пошло се од идеје да буде понуђен на усвајање ДВТ-у одмах по његовом конституисању и да се „не губи време“ за писање овог подзаконског акта те тако омогући да веће одмах по конституисању крене у остваривање својих надлежности.

На крају, сматрамо да је радна група урадила добре верзије ових подзаконских аката. Време које је пред нама и њихова практична примена демантоваће или потврдити решења која су у њима прописана.

Пракса ће их потврдити или превазићи па мењати. Отуда и предложено решење да иницијативу за измене и допуне у облику писменог предлога може поднети сваки члан већа.

Уколико се све наведено у предстојећем периоду и догоди, наш труд није био узалудан јер смо направили прве кораке у овој материји и својим залагањем дали прилично значајан допринос да ДВТ-у можемо одмах по његовом конституисању понудити ове подзаконске акте.

У име радне групе
Љубиша Драгашевић,
општински јавни тужилац
у Новој Вароши

ТУЖИЛАЧКИ И ПРАВОСУДНИ САВЕТИ

УВОД

Улога и положај јавног тужилаштва представљала је у прошлости, а представља и данас, предмет живог и разноврсног интересовања, разматрања и дебате како међу правним стручњацима и теоретичарима, тако и међу носиоцима тужилачке функције. Такво интересовање за положај и улогу органа тужилаштва у великом броју држава у свету, па и у међународном организацијама, оправдава се значајем наведеног органа, који је мање-више кроз читаву историју свога постојања имао незамењиву улогу у заштити интереса државе, као и потребом да се положај и компетенције органа тужилаштва уреде на начин који ће задовољити високе стандарде заштите основних људских права и слобода и најбоље одговарати задацима који се данас постављају пред тај орган. Улога органа тужилаштва мењала се с временом одражавајући схватања појма државе и улоге државних органа кроз историју, као што ће се у наставку јасно видети. После Другог светског рата тужилаштво добија нарочити значај, и то посебно у оним државама које владавину права и заштиту основних људских права и слобода постављају као темељни принцип свог уређења. У наведеном периоду долази и до учесталих реформи положаја и улоге органа тужилаштва, како из потребе да се наведени државни орган усагласи са стандардима људских права, тако и из потребе да се у организационом и функционалном смислу тужилаштву омогући да се путем међународног повезивања и сарадње адекватно супротстави нарастајућем степену међународног криминалитета.

Поводом питања улоге јавног тужилаштва у новијој историји, разматрања су била претежно усмерена ка ширењу или сужавању оквира његових надлежности. Постављало се питање треба ли тужилаштво да има улогу у области заштите друштвеног (државног) интереса и правног реда и поретка искључиво путем борбе против криминалитета или тужилаштво има и треба да има ширу улогу те да, сходно таквој улози, има овлашћења и у области заштите друштвених (државних) интереса и у имовинскоправним питањима везаним за државу. Одговори на наведена питања разликују се од земље до земље, уважавајући специфичности историјског развоја, традицију, као и правна схватања законодавца. У зависности од одговора на наведена питања, тужилаштво у неким земљама има искључиво надлежност у области борбе против криминалитета путем гоњења учинилаца кривичних дела, док у другим државама, поред наведене функције, јавно тужилаштво има надлежности и у по-

гледу предузимања правних радњи у поступку заштите имовинскоправних интереса државе. Дакле, дилеме о примарној улози и задацима тужилаштва углавном нема. Мање-више је неспорно и у свим кривичноправним системима уобичајено да се задатак тужилаштва своди на одлучивање о покретању или настављању кривичног поступка, вођење кривичног поступка пред судом те на право улагања жалбе и вођења жалбеног поступка. У одређеним кривичноправним системима јавни тужиоци спроводе националну политику у односу на криминал, воде, управљају или врше надзор над истрагом, обезбеђују ефикасну помоћ жртвама кривичних дела, одлучују о алтернативама у односу на кривични поступак, врше надзор над извршењем одлука суда и обављају друге законом одређене послове. Такође, у неким земљама тужилаштво има значајне надлежности и по питању заштите уставности и законитости путем покретања поступка њихове заштите пред надлежним државним органом, као и улогу заштитника имовинских права и интереса државе. Такође, у одређеним државама тужилаштво има овлашћење да предузима мере у циљу заштите јавног интереса чак и када држава није странка у поступку.

Кад је у реч о положају тужилаштва, углавном се разматрало питање односа и организационе везе која постоји између тужилаштва и законодавне, судске и извршне власти, тј. питање самосталности и/или независности тужилаштва у односу на све остале гране власти, али првенствено у односу на извршну власт. Подразумева се да се питање положаја тужилаштва и његовог односа са законодавном, извршном и судском влашћу појављује у оним државама у којима је прихваћено начело поделе, а не јединства власти. Ради разумевања положаја јавног тужилаштва данас, као и његове повезаности првенствено са органима извршне и судске власти, потребно је познавати, барем у основним цртама, настанак и историјски развој органа државног тужилаштва.

Настанак и историјски развој

Да би се могло разумети зашто је питање положаја тужилаштва и његове везе са судским и извршним органима власти у тој мери значајно и контроверзно, потребно је вратити се доста уназад у историју и упознати се са развојем три основне функције државне власти: законодавством, судством и управом, те са настанком и развојем како суда, тако и јавног тужилаштва као државних органа у њиховом данашњем облику.

Могло би се рећи да се у свом раном периоду државна власт старала искључиво о безбедности, и то како спољној, тако и унутрашњој. *Држава је почела као војна заједница; прва власт била је власт војних*

стајаришина и први државни циљ био је тај да се једном племену, или једном скупу племена, обезбеди миран живот од спољашњих најада. Међушим миран живот једне државе могао је бити поремећен и унутрашњим размирицама – и онда је било природно да се државна власт стави у покрет против унутрашњих размирица као тод и противу спољашњих најада. И прва државна је власт остварљала да појединци расправљају своје размирице како знају; али постепено она је морала узети на себе одржање унутрашњега мира.¹ Дакле, да би у самом почетку настанка државе могла да обезбеди појединцима заштиту од унутрашњег насиља и да би сузбила функционисање заједнице по праву јачег, држава је морала да успостави систем унутрашње сигурности којем ће бити потчињени сви појединци који се налазе у њеном саставу. Компликована радња државне власти, која се сада манифестује у законодавству, судству и особито у мноштвој уједној области, развила се тек у току дугој историјској процеса. Првобитне су функције политичких организација биле мноштво простије и елементарније. Ако се обратимо на народну државу (Volksstaat) раније доба земљорадничке културе, онда видимо да су се тамо све функције политичке власти ограничавале на обезбеђење спољашње и унутрашњега мира па према томе су обухватале само војску и судство. Дакле у почетку државне историје можемо да констатујемо код манифестовања политичке власти одсуство законодавства, а постојање само судства и војне ујраве. Поред војске у састав почетних функција политичке власти улазило је и судство, ипак не у толико јуној мери, као војска. Војна је ујравна припадала давној власти пошито, као и модерној. Друштво је ствар стварала са судством. Код судства могу да се разликују следећи моменти: подизање дела, распознавање права и неправа, или пресуда, снабдевање пресуде спољашњим ауторитетом и извршење пресуде. Сви се ти моменти сада налазе под дејством државне власти. Судски се поштујак збој кривичних дела покреће по иницијативи државне власти; странке примају учешће у судском расправљању према начелу контрадикторности, али и судија се у ствар меша активно, и што је најлажније, има искључиву јуномоћ да наведе и истумачи оне јравне норме према којим ће дело бити решено. У стварини судски поштујак збој свих дела, у овом броју и збој кривичних дела, покрећео се искључиво по приватној иницијативи. Поштујак је био безусловно контрадикторан, представљао је собом јраву јарницу, или јрейрку из-

¹ Слободан Јовановић, *О држави – основи једне јравне теорије*, Издавачка књи-
жарница Геце Кона, 1922, стр. 25.

међу сѣранака. Сѣранке су се јављале на суд са помоћницима. Судија је био само један ћућљиви сведок и посматрач прећирке и ућакмице, рекли бисмо, мирноћ иравноћ двобоја између сѣранака. Проналажење доћичне обичајне иравне норме, која би одговарала даћом сѣорном случају, ирићадало је ирисућним оићићинским иредсѣавницима, који су били познаћи зналци домаћећ ирава. Судија је само снабдевао ћихову иресуду сѣољашћим аућорийшећом и обезбећивао је да се иресуда изврши.²

Чим узме на себе сѣарање о унућирашћем миру, држава добија, по ред војне мисије, још и једну иравну. Да би се одржао унућирашћи мир, не сме се иусићићи да ради ко ићаа хоће, нећо се мора ућврдићи један ред који су сви дужни поићиваћи. Тај ред мора бићи објективан, ићј. не сме се једном појединцу забранићи самовоља и насиље, а друћом доћусићићи; самовоља и насиље морају бићи забраћени свима поједнако; иначе појединци неће моћи разумети да је у ићиересу свих ћих да се ићај ред одржи. Држава не мора сама ироћисаћи иравила за мећусобне односе појединаца; ако су ића иравила већ ућврћена обичајем, држава се може оћраничићи да ићо ићио је обичај сѣворио, погудре својим аућорийшећом. У сваком случају, као чувар унућирашћећ мира, држава захћева од својих поћаника да се у мећусобним односима не руководе искључиво својим субјективним расћоложећем, које може бићи нећомирљиво и кавиацијско, нећо да воде рачуна и о извесним објективним ироћисима, који их ућућују на узајамну ирићеливостћ и поћусићљивостћ. У служби ићих ироћиса, државна власћ посћаје једна иравна усћанова. У својој војној мисији, она је била иравна усћанова само у ићолико, у колико свака оћанизована власћ, ића следсћвено и власћ војна, има иравни карактер. Иначе, у вршећу своје војне мисије, она је дејсћивовала као иросћиа сила: сва је ћена радња била срачунаћа на ићо, да надјача једноћ сѣољашћећ нећријайшеља ирема коме није морала имаћи никаква обзира. Тек када се сћала сћараћи о унућирашћем миру, држава је посћала иравна усћанова у ићуном смислу речи. Њен циљ није више био вршеће насиља над сѣољашћим нећријайшељем, нећо сузбијаће насиља у ћеној унућирашћосћи.³

Од најранијих почетака државе па до периода развијеног и касног феудализма, када долази до значајних промена у организацији и вршећу судске функције државе, судство се вршило преко учешћа народа у до-

² Феодор Тарановски, *Енциклопедија ирава*, Издавачка књижарница Геце Кона, 1923, стр. 379.

³ Слободан Јовановић, *О држави – основи једне иравне ићеорије*, Издавачка књижарница Геце Кона, 1922, стр. 26.

ношењу пресуда, које су се заснивале на обичајном праву које је као такво било познато судијама. У периоду од раног ка развијеном феудализму долази до одређених промена које се првенствено огледају у јачању централне власти и, сходно томе, организацији краљевских судова у којима су судили само краљеви, или њихови помоћници. *На почетку уштем појединих изузетака изнад сењериалне јурисдикције (уштем изв. Краљевских случајева, cas royaux), а доцније као ошће правило, судство се претворило у један посао искључиво краљевски, владаочев и следствено државни. Пошто је суд дефинитивно постао једна искључиво државна установа, ошћуно је била укинута давна судска самостојна народна, уклоњени су били из суда народни елементи у особама старих правних вештака и судијске су дужности биле претоме искључиво правним слушама владаочевим – професионалним чиновницима. Ти су државни судије почели да суде не на основу разноликих месних правних обичаја, него по праву једином за све, које је као икакво било признао или постављено од владаоачеве власти.*⁴ За судски поступак у периоду раног феудализма карактеристично је било да се покретао на захтев приватног тужиоца. Приватни тужилац је био тај који је позивао странку на суд и подносио доказна средства. Доказни поступак био је строго формалан и није имао за циљ утврђење материјалне, већ формалне истине, првенствено добијањем признања од туженог. *Доказна средства се деле на рационална и ирационална. Ирационална доказна средства често су употребљавана. У прво време многа су употребљавани божји судови који су моли били једносирани и двосирани. Једносирани се примењивао према ошћуженом (хватање усиданој вожђа или камена из вреле воде). Двосирани божји суд примењиван је на обе сиранке – шужоца и шуженој (судски двобој и проба крштом). Употребљавана су и група ирационална и рационална доказна средства: заклетве, саклетвеници, сведоци, јавне и приватне исправе. Исправе су моле били ошораване као доказно средство, изузев краљевских испржава. Интересантно је најоменути да се приликом хватања кривца на делу није ишло на суд, него су на лицу места долазили суседи, образовали суд, изрицали пресуду и одмах је извршавали. Извршавање пресуде код свих деликата, изузев јавних, претоме је сирани која је добила сир. Касније, извршење пресуде прешло је на судске оране.*⁵ Међутим, са развојем феудализма који је карактерисала оштра борба између феу-

⁴ Феодор Тарановски, *Енциклопедија права*, Издавачка књижарница Геце Кона, 1923, стр. 382.

⁵ Алберт Вајс, Љубица Кандић, *Ошћа историја државе и права*, Савремена администрација, 1989, стр. 103.

далаца као носилаца феудалног партикуларизма и средњовековних владара као представника централизма, долази до промена које се огледају у јачању централне власти. Те промене односе се на увођење стајаће, најамничке војске, као и јединствене монете за целу територију државе и, уопште, у свеобухватном јачању централне власти оличене у лику владара. Овакве промене се одражавају и на функционисање судске власти, као и на поступак по којем су судови поступали. Главна промена у организацији огледа се у чињеници да се и судска власт централизује у све већој мери. Тако, у највећем броју држава судска делатност се врши преко краљевског суда који је највиши суд. Иако и даље опстају нижи судови под контролом феудалног племства, њихова власт ограничена је правом незадовољне странке да се жали на пресуду нижег суда краљевском суду. С временом долази до потпуног сузбијања јурисдикције феудалних, провинцијских, градских а, у одређеној мери, и црквених судова и преузимања судске надлежности од стране краљевских судова. Промена до које долази у периоду касног феудализма, а која је од највеће важности за предмет нашег разматрања, јесте појава посебних и сталних органа јавне оптужбе у кривичним стварима. Истовремено, појављују се и тзв. државни, фискални заступници, чији је задатак био да пред судовима штите финансијске и друге имовинскоправне интересе владара, тј. државе. До ове појаве дошло је услед захтева владара који је био усмерен према лицима која су се бавила заступањем приватних тужилаца пред судовима да се ангажују на заштити интереса владара пред судом. Током времена мењао се положај правних заступника који су заступали интересе владара пред судом на тај начин што су правни заступници постали обавезни да се посвете искључиво заштити интереса владара, односно државе, с обзиром на то да су у наведеном периоду интереси владара и државе били изједначени.

Крајем XVIII и у току XIX века, у одређеном броју европских земаља долази до промене типа кривичног поступка и инквизиторски поступак замењује се акузаторним поступком, чиме у ствари долази и до раздвајања суда (као судећег органа) и тужилаштва (као органа задуженог за оптужење), чиме се мења и број и положај процесних субјеката у кривичном поступку. Нарочит значај по питању промене типа кривичног поступка има Француска револуција из 1789. године и реформе закона до којих је дошло продором слободоумних идеја Револуције у праксу. *Оптужено или акузаторско начело долази од раздвојења основних процесних функција (суђење, оптужење и одбрана) на три, између себе једнако одвојена и независна процесна субјекта (суд, тужилац и окривљени). Тужилац и окривљени су странке у оптужбу. Кривични процес*

иак је сиор који воде две пошћуно равнойравне сїранке иред судом од којеї захїевају да на крају иресуди која је у ираву. Тужилац, који је у чистом ойшужном иосїуїку по иравилу ошїећени, износи сиор иред суд, одређујући иредмеї и обим расїрављања. Посїуїка без шужиоца никако не може бїїи, не само ириликком иокреїања, већ и у целом њеїовом шоку. Тужилац сноси шерей доказивања и суд се у шїај иосао не меша. Ако шужилац не докаже основаносї своје шужбе, суд ће окривљеної ослободїїи ойшужбе.⁶ За акузашорски шїїї кривичної иосїуїка се, осим деловања иринциїа акузашорносїїи у ужем смислу (у виду не-ойходносїїи иосїїојања овлашћеної шужиоца који ойшужним акїом ироцесно иницира иосїуїак и узима учешће као акїивна сїранка у целокуїном њеїовом шоку), наводе и друїе каракїерисїїике које ироизлазе из деловања друїих кривичноироцесних начела, иїоїуї начела јавносїїи, усменосїїи и неїосредносїїи, уз максимално ивољан иоложај ойшужженої, док се суїроїно шїоме инквизїїорски шїїї кривичне ироцедуре одликује не само вршењем функције ойшужења и иресућења од сїране исїїої субјекїа (изосїанак акузашорносїїи у ужем смислу), већ и сїрикїним деловањем начела иисменосїїи, иосредносїїи и шїајносїїи у ироцедури.⁷

Важно је иоменуїи велике новине које је Француска револуција увела у кривични иосїуїак. Она їа је учинила јавним и конїирадикїорним: ойшужени се смаїрао као невин све док се не докаже да је крив; слобода њеїове одбране осїїурана је, не иїолаже заклейву, може имаїи иравобраниоца; ироверава доказе, а иресуда по злочинима осїављена је иоройшї.⁸

Као шїїо је већ наведено, їавна одлика исїиражної или инквизїїорскої начела је у сїајању свих основних ироцесних функција (сућења, їоњења и одбране) и њиховом ироверавању суду који је у иосїуїку једини ироцесни субјекї. Ойшужбу не врши ошїећени, већ суд у јавном инїиересу. Окривљени у иосїуїку нема скоро никаква ирава и збої шїїоїа није субјекї неїо објекї иосїуїка. Суд води бриїу и о одбрани окривљеної и ирикуїља доказе по службеној дужносїїи, како оне који їа шерейше, шїако и оне који му иду у корисї. Посїуїак је имао циљ да иосїїиїне иошїїуну и ефикасну зашїїїїїу друшїївене заједнице од криминала, а индивидуална ирава ирађана укључених у кривични иосїуїак су била у иїошїуносїїи занемарена. Сазнање да би окривљени моїао да буде најиїошїїунији извор доказа ойредељивало је и судију и законодавца да

⁶ Момчило Грубач, *Кривично ироцесно ираво*, 2006, стр. 70.

⁷ Милан Шкулић, *Међународни кривични суд*, 2005, стр. 317.

⁸ Емил Гарсон, *Кривично ираво*, 1926, стр. 89.

свим средствима настоје постојати његово признање. Како окривљени по правилу није био спреман да добровољно сарађује са судом и да призна извршење кривичног дела, посебно кад је невин, законом је била успостављена тортура као посебан процесни механизам за постизање признања окривљеног. То је било крваво и жестоко за положај окривљених у процесу који су често признавали само зато да би се ослободили мучења које је скоро увек било теже и од најтеже казне.⁹

Покушаји реформе инквизиционе кривичног процеса нису ишли лако и безболно и изазивали су и негативне реакције, нарочито код оних који су обављали судске послове. Ти судским пословима вични људи позивали су се нарочито у одирању томе укидању, на потребу да се обезбеди кажњавање и да се злочини не оставе некажњени. Наводили су ипак – да велика софизма – да је на тај начин оштетљив судија у свом властитој савести, ако не призна, избегава сваку казну. Човек стоји задовољан констатовањем да су, до краја XVIII века, судије могле заснивати своје уверење на признању које је ишчупано мукама, и осуђивати на основу тога доказа, не само нечовечно нешто и ипак очигледно слабо и варљиво. На тај начин долазило се до тога да су осуђивани невини људи који су претходно изјављивали смрт мукама, а оправдани кривци који су молили одолети боловима.¹⁰

Видели смо да је судска власт настала на самом почетку државног организовања као резултат потребе да се обезбеди мир међу појединцима који су улазили у састав државе, као и да се у функционисање државе уведе ред, те да се држава наметне као најјача сила која онемогућава друштвену интеракцију између појединаца по принципу права јачег. Ту се налазе и почеци правне функције државе. Вршење наведене правне функције мењало се у складу са променама државног уређења. У најранијем периоду – када је држава представљала слабу везу између међусобно повезаних делова којима су управљали господари који су признавали доста удаљену власт неког владара – вршење судства било је поверено представницима заједнице који су познавали обичаје и обичајно право присутно на подручју где је та заједница живела. Са јачањем централизма долази и до промена у начину вршења судске власти. Појављују се судови који су основани од стране владара, појављују се прописи које владар доноси и по којима су судови обавезни да суде, као судије појављују се људи именовани од стране владара којима је вршење судске власти искључиви задатак. Но, и даље је судска

⁹ Момчило Грубач, *Кривично процесно право*, 2006, стр. 71.

¹⁰ Емил Гарсон, *Кривично право*, 1926, стр. 71.

власт инквизиторског типа. Судије су биле задужене и за оптужење, за одбрану окривљеног и за пресуђење, а задатак судства није био да се утврди материјална, већ искључиво формална истина (врло често и заснована на изнуђеном признању). До појаве тужилаца као од суда одвојених органа долази у периоду касног феудализма, али до одвајања судске и тужилачке функције у смислу у којем данас о њима говоримо долази тек од почетка Француске револуције 1789. године, када се уводи акузаторни поступак, који подразумева обавезно учешће тужиоца у судском поступку. Дакле, несумњиво је да из историје настанка тужилаштва произлази блиска веза, односно исти корени које имају судови и тужилаштва. Но, историја развоја судова и тужилаштва указује и на то да су до Француске револуције судови били под искључивом контролом владара, као јединог носиоца власти. Владар је био тај који је у себи обједињавао све данас познате функције власти и законодавство, и судство, и извршну власт. Но, са појавом француског писца Монтескјеа, који у науку уноси начело поделе власти као једино средство за борбу против деспотизма, а то начело као идеју водиљу преузимају носиоци Француске револуције, долази до практичне примене идеја поделе власти пре свега у Француској и Сједињеним Америчким Државама.

Правни положај тужилаштва у систему поделе функција власти

Узимајући у обзир основе историјског развоја јавног тужилаштва као државног органа, несумњиво је да је оно било блиско везано за краљевску власт. Међутим, у периоду настанка тужилаштва као посебног органа, одвојеног од судских органа, издиференцираност државних органа није била спроведена на начин на који је то данас познато. Док је у периоду када је дошло до одвајања тужилаштва као засебног органа сва власт имала свој извор у сувереној власти владара, дотле је у модерној држави организација власти изведена углавном по начелу поделе функција власти. Овај принцип појавио се као политички постулат који је истакла млада буржоазија у борби против феудалног апсолутизма. Примарни циљ био је да се обезбеди слобода појединца и да се ограничи до тада неограничена – деспотска власт, која се огледала у апсолутном монарху. Разрада и формулација овог принципа везује се за француског филозофа Монтескјеа, који је у свом делу *О духу закона* поставио основне постулате принципа поделе власти. Принцип поделе власти у својој крајности подразумева да законодавна, извршна и судска власт имају посебне, самосталне и једне од других независне органе. Ови органи не треба да утичу једни на друге, односно једни органи не треба да имају

удела у вршењу послова других органа. Међутим, овако до крајности и строго одвојене органе није замислио ни сам Монтескје. Његова теорија, изражена у крајким и досија нејасним фразама није била увек правилно схваћена. Она је била погрешно тумачена при доношењу првих америчких и првих француских устава. Многи су схватили идеје Монтескје иако, као да је он заснивао теорију оштрије поделе власти, по којој би свака власт имала да буде апсолутно и строго одвојена од осталих власти. Уистину је Монтескје заснивао теорију благе поделе власти, по којој разне власти колаборирају у извесној мери приликом вршења истих функција. То је лако разумети ако се узме у обзир да је Монтескје (као и раније Лок) конструисао своју теорију власти на тандашњем уставном уређењу Енглеске. У том уређењу није била примена општа подела власти. Монтескје је истакао да се законодавна, извршна и судска власт треба међусобно да одвоје, али је истакао да подела треба да има за циљ такав распоред ствари по којој власти зауставља власти, као и да свака власт има могућност да спречава групе власти.¹¹

У користи поделе власти говоре два разлога: један технички, други правни. Технички разлог је разлог специјализације. Свака функција изражи органе који ће се искључиво њој посветити и који ће своје умне и моралне особине њој прилагодити. Правни разлог у користи поделе власти састоји се у томе што је без поделе власти немогућа „равна држава“. Кад се све функције државне власти сједине у рукама истој човека или истој шела, тај човек или то шело постаје свемоћан; вршећи све функције државне власти, он је неограничен као сама та власт. По речима Монтескје, творца теорије о подели власти, кад исти човек или исто шело сједини у својим рукама и законодавну власт и управну, слобода је немогућа, јер онда ће тај човек, као законодавна власт, издавати онакве законе какви му требају да би могао владати тирански. Исто иако нема слободе ни онда, кад се у истим рукама сједине законодавна власт и судска, или управна власт и судска. Да би се остварила равна држава, управна се власт мора одвојити, с једне стране од законодавне, а с друге, од судске власти. Тек кад се одвоји од законодавне власти, управна се власт може ограничити правним поретком. У праву нико не може бити ограничен својом властима вољом нешто што; зато, ако се хоће да вршиоци закона досија буду ограничени законом, не сме се издавање закона поверити оним истим људима који их врше. Да пак носиоци управне власти не би изијрали законска ограничења што-

¹¹ Јован Стефановић, *Уставно право*, Загреб, 1950, стр. 451.

мачећи законе како им кад треба, од управне се власти мора одвојити не само законодавна него и судска власт. На тај начин, ако управна власт буде произвољно тумачила законе на штећу појединца, овај ће њено примењивање закона оспорити код једне нејирисправне судске власти. Као што је рекао Русо, ко заповеда законима, не треба да заповеда људима; ко заповеда људима, не треба да заповеда законима. Само тако закони ће бити чисти од људских страсти; само тако, владаће у држави оштри принципи пред којима су сви лични интереси једнаки, уместио да владају поједини власници, који су својим личним интересима поштинили интересе целој народа. Три основне функције државне власти, законодавна, управна и судска, називају се обично трима властима, и што се и њихово раздвајање назива поделом власти. Израз је овај незгодан, јер наводи човека на мисао да подела власти значи деобу државне власти. Државна је власт једна и недељива; ма колико се њене функције диференцирале једна од друге, што осћају функције једне исте власти; кроз њих се изражава и осћиварује једна иста државна воља. Деоба власти, дакле, није деоба власти, него деоба функција. Ма колико се државне функције одвојиле једна од друге, између њих се веза не сме прекидати. Пошто су то функције исте власти, у њиховом раду мора бити сагласности и јединства. Збој тога што њихова радња мора бити координована, оне, и ако одвојене, не могу бити поштинено независне једна од друге, и не само да не могу бити независне једна од друге, него не могу бити ни равноправне једна с другом. Једна од њих мора давати права другим двома. Законодавна је власт та која има да даје права. И управна и судска власт дејствују по законима које је законодавна власт прописала: судска власт примењује те законе; управна их извршује. Чак и онда кад управна власт дејствује из слободне иницијативе, њена је радња, бар посредно, регулисана законодавном влашћу, пошто се њена радња мора и тада крећати у границама закона. Уравни и судски органи нису у хијерархијској зависности од законодавних органа, али управна и судска власт, узети одвојено од својих органа, чистио као функције, осћају подређене законодавној власти. И та се подређеност састоји у томе, што обе власти имају да раде, свака својим начином, на осћиварењу оне државне воље коју је законодавна власт формулисала.¹²

Но, иако је принцип поделе власти основни и најзаступљенији принцип у модерним државама, не сме се занемарити чињеница да је и даље присутан и принцип јединства власти. Овај принцип може бити схваћен

¹² Слободан Јовановић, *О држави – основи једне управне теорије*, Издавачка књи-
жарница Геце Кона, 1922, стр. 259.

у демократском и у недемократском смислу. У оној мери у којој означава концентрацију све власти у једном човеку или групи овај принцип се мора сматрати као недемократски, тј. као принцип који онемогућава развој демократије и права грађана. У таквим системима најјаче је развијена управна, извршна власт, док законодавна власт у ствари и не постоји. Ово је логично ако узмемо у обзир улогу законодавне власти да путем вршења законодавне активности – доношења закона – поставља унапред позната правила која обавезују и ограничавају и управну власт. Но, у демократском смислу, принцип јединства власти полази од тога да власт припада народу који је врши непосредно или посредно преко својих слободно изабраних представника у најважнијем, законодавном органу. Иако се у систему јединства власти законодавни орган сматра као најважнији, то не значи да делатност у држави врши само тај орган. Постоје и други органи, извршни, управни и судски који обављају одређене врсте послова и тиме врше власт. Међутим, основна власт, функција, делатност је законодавна и основни су њени органи. Све друге делатности и органи произлазе из законодавства и његових органа. Законодавни органи бирају све друге органе: извршне, управне и судске. У обављању својих послова органи су самостални, али произлазе из законодавних и за свој рад њима и одговарају. Утолико је напред и речено да се питање односа органа тужилаштва са осталим органима власти у систему јединства власти не поставља у таквој мери као питање од значаја, као што је то у систему поделе власти, јер сви државни органи произлазе из законодавних и њима одговарају за свој рад.

Принцип јединства власти се различито примењивао у пракси. У њему се појављују увек више или мање елементи поделе власти. Дешава се да политичко-извршни, управни и судски органи имају одређена права и утицај на законодавне органе. Неде је тај утицај већи или мањи. С обзиром да све делатности чине државну власт, да се власт у њима манифестује и да државни органи чине јединствену, заједничку организацију, мора и доћи до односа и одређених иницијатива извршних, управних и судских органа у односу на законодавне органе. Међутим, основно је да у тим односима и утицајима не дође до преваге, јачања извршних, управних и судских органа на рачун законодавних. Сваки поремећај у том правцу доводи до слабљења демократије, утицаја народа који је изражен у законодавном органу, а јачања бирократских елемената, мањине изражене у извршним, управним и судским органима.¹³

¹³ Момчило В. Димитријевић, *Увод у право*, Савремена администрација, Београд, 1983., стр. 117.

Правни положај тужилаштва у Србији 1918–2006. године

Раздвајањем функција суда и тужиоца, до којег је коначно дошло након Француске револуције, постављају се темељи независности судске власти, владавине права, односно правне државе уопште, али и основи дилема и контрадикторности везаних за правни положај тужилаштва које трају и данас. Наиме, *јавно тужилаштво је дефинитивно уређено и прилагођено новом кривичном поступку савременој тврди у француском Code d'instruction criminelle из 1808. године, у коме је за установу задужан назив ministere public, а за њене службенике procureurs de la Republique. Овакве се установе проширила по Европи, прелазећи прво у немачко законодавство под именом Staatsanwaltschaft (државни тужилац) затим у аустријско (са истим називом), италијанско (pubblico ministero) итд. Југословенски законик о судском кривичном поступку од 16. фебруара 1929. године, рађен по узору на аустријско законодавство, имао је одредбе о државном тужиоцу.¹⁴ У току 1929. године у Краљевини Југославији донет је Закон о државном тужиоштву. Концепт тужилаштва у закону из 1929. године био је заснован на неколико начела: централизацији, хијерархијској организацији, територијалном и институционалном устројству, независности од судова, јединству и недељивости. Државно тужилаштво је устројено као строго централизована институција у којој су сви чланови државног тужилаштва чланови једног организма, карике истог ланца, што је значило да је сваки члан без посебне легитимације овлашћен на све службене радње државног тужилаштва; свако од њих заснује саму институцију, иако да сваки акт, извршен од једног од њих у границама своје власти, вреди као да је извршен од целој државној тужилаштва. Тиме се уз институцију државног тужиоца вежу начела јединства и недељивости из чега се деривира право деволуције и суиституције. Према концепту овог закона државно тужилаштво је устројено као орган извршне власти са јаким хијерархијском организацијом који је одвојен од судства. Независност државног тужиоца дефинисана је у члану 5. Закона и то само у односу на судску власт на тај начин што су чланови државног тужилаштва у вршењу својих дужности независни од судова. Независност се оједнала и у томе што су судови, приликом одлучивања о предметима од јавног интереса били у обавези да, пре доношења одлуке, саслушају предлоге и изјашњење државног тужиоца. Прокламовано начело хијерархије државног тужилаштва за последицу је имало начела деволуције и су-*

¹⁴ Момчило Грубач, *Кривично процесно право*, 2006, стр. 145.

ситуације, давање овлашћења нижим судским чиновницима да обављају функцију државног тужоца и моћности вршења службеног надзора. Право надзора обухватало је овлашћење надређеној да пази да се послови уредно врше, да упућује ниже државно тужилаштво на испуњавање дужности, да уклања зајажене грешке и да о бићним чињеницама подређени извештава „старију власи“. Из надзора је произлазило и овлашћење давања ојомена и писаних укора збој занемаривања службе, збој неуредној извршења или одуовлачења поверених службених полова, као и збој свих друћих повреда службене дужности које се смаћрају неуредностима. Према томе, надзор је обухватио и право вођења дисциплинској постојка и право изрицања дисциплинских мера. Надзор над радом виших државних тужоца и врховној тужоца вршио је министар правде, који је вршио ојшћи врховни надзор над пословима државних тужилаштва на одручју целе државе.¹⁵

По окончању Другог светског рата правни положај јавног тужилаштва био је уређен у складу са решењима предвиђеним у Уставу ФНРЈ из 1946. године. Према наведеном Уставу (члан 124), јавно тужилаштво је било посебан орган Народне скупштине ФНРЈ са задатком да врши надзор ради правилног испуњавања закона од стране свих министарстава и осталих њима потчињених управних органа и установа ФНРЈ и народних република, службених лица и свих грађана. Закон о јавном тужилашству од 1946. године овластио је јавно тужилаштво да предузима законом одређене мере за заштиту државних предузећа, друштвених организација и грађана, као и да врши гоњење учинилаца кривичних дела. У основи, тужилаштво је било постављено као контролно-извршни орган Народне скупштине ФНРЈ, који је у остваривању својих надлежности имао право подизања тужбе и жалбе, право интервенције у току судског и управног поступка, право кривичног гоњења, као и право подизања захтева за заштиту законитости против правноснажних одлука судова и управних органа. Јавног тужоца ФНРЈ и његове заменике бира и разрешава Народна скупштина ФНРЈ на заједничкој седници оба дома, док јавне тужиоце народних република и њихове заменике именује и разрешава Јавни тужилац ФНРЈ. Јавне тужиоце аутономних покрајина, аутономних области, округа и срезова именује и разрешава Јавни тужилац републике уз потврду Јавног тужоца ФНРЈ. Одредбом члана 126. Устава било је прописано да су јавни тужиоци независни у свом раду те да су подређени само Јавном тужоцу ФНРЈ. Дакле, по питању организа-

¹⁵ Горан Илић и група аутора, *Положај јавној тужилаштва у Републици Србији и ујореднојравна анализа*, Београд, 2007, стр. 22.

ције, Јавно тужилаштво у ФНРЈ и народним републикама (укључујући и аутономне покрајине, аутономне области, области, округе и срезове) било је успостављено на принципима строге централизације, у којој је Јавни тужилац ФНРЈ за свој рад одговарао Народној скупштини ФНРЈ, док су сви остали тужиоци били подређени Јавном тужиоцу ФНРЈ. Изузетак од хијерархијског устројства представљали су Војни тужилац Југословенске армије и остали војни тужиоци, који су чинили посебну, Уставом утврђену војно-тужилачку организацију, и које је, на основу овлашћења из члана 128. Устава, постављао Врховни командант Југословенске армије.

Током времена, са променама у организацији власти, децентрализацијом управних и извршних функција и увођењем самоуправљања радног народа као основе целог политичког система Југославије, долази и до промена у положају, овлашћењима и начину рада јавног тужилаштва. Иако је Уставни закон из 1953. године имао само једну одредбу која се непосредно односи на јавно тужилаштво, она је била од битног утицаја на положај јавног тужилаштва у државно-правном уређењу ФНРЈ. У члану 79. став 1. тачка 9. Уставни закон уређује да Савезно извршно веће поставља и разрешава савезног јавног тужиоца. Осим измене назива (савезни јавни тужилац уместо јавни тужилац ФНРЈ), Уставни закон наведеном одредбом посредно мења и одредбу члана 124. Устава од 1946. године по којој је јавно тужилаштво орган Народне скупштине. На наведени начин положај јавног тужилаштва се мења и, уместо положаја контролно-извршног органа Народне скупштине ФНРЈ, добија положај органа управе у ширем смислу. Овакав положај јавног тужилаштва произлазио је из овлашћења Савезног извршног већа да, и према тужилаштву као и према свим другим органима управе, врши надзор у погледу законитости рада. У складу са уставним одредбама, Закон о јавном тужилаштву из 1954. године одређује јавно тужилаштво као самосталан државни орган у ширем саставу управе, који је самосталан и ради у оквиру и на основу закона, као и на основу смерница Савезног извршног већа и Републичког извршног већа, уколико се тиче рада републичког јавног тужилаштва. С друге стране, мења се основна функција тужиоца и уместо надзора ради правилног испуњавања закона од стране свих министарстава и осталих њима потчињених управних органа и установа ФНРЈ и народних република, службених лица и свих грађана, примарна функција постаје гоњење учинилаца кривичних дела и учинилаца привредних престапа. По оваквој функционалној надлежности, тужилаштво се позиционира као део правосуђа, иако организационо припада извршној власти.

Устав СФРЈ од 1963. године садржи само основна начела везана за конституисање тужилаштва као у основи јединствене организације уставног и правног система Југославије. Јавно тужилаштво и даље остаје дефинисано као самосталан орган који врши кривично гоњење учинилаца кривичних дела, с тим што се функција тужилаштва проширује у погледу обезбеђења јединствене примене закона и заштите законитости, односно спровођења јединствене националне политике у односу на криминалитет. Тужилаштво је независно, уз обавезу да се у свом раду придржава закона и политичких смерница усвојених од стране Савезне скупштине. Устав одредбом члана 143. уређује да савезног јавног тужиоца именује и разрешава Савезна скупштина. Савезни јавни тужилац овлашћен је да, у сагласности са Републичким извршним већем, поставља и разрешава републичког тужиоца, док републички тужилац поставља и разрешава тужиоце у републици. Дакле, и према одредбама из Устава од 1963. године, јавно тужилаштво у знатној мери остаје централизован орган, уз увођење одређених елемената децентрализације. Централизам и хијерархијско устројство тужилаштва потврђују се и одредбом члана 144. Устава СФРЈ, у којем се наводи да виши тужилац има право и дужност да нижим тужиоцима издаје упутства за рад која су обавезујућа, те да виши тужилац може преузети вршење појединих послова за које је надлежан нижи тужилац. Устав СР Србије из априла 1963. године уређује питање јавног тужилаштва тако што наводи да је јавно тужилаштво самосталан орган који врши кривично гоњење и предузима законом одређене мере и правна средства ради јединствене примене закона и заштите законитости. Нема одредаба о постављењу и разрешењу јавног тужиоца нити о обавези јавног тужилаштва да се у свом раду придржава закона и политичких смерница законодавног тела. Наведене одредбе су непотребне у Уставу СР Србије јер је савезним Уставом већ успостављен централизован систем, у коме је републички јавни тужилац потчињен јавном тужиоцу СФРЈ, а истовремено су уређена и питања постављења републичког тужиоца, односно обавеза тужилаштва на нивоу читаве СФРЈ да се у свом деловању придржавају одредаба закона али и политичких смерница усвојених од стране Савезне скупштине. Одредба о обавези придржавања политичких смерница усвојених од стране Савезне скупштине била је у потпуности у складу са начелом јединства државне власти по коме је Скупштина била највиши орган државне власти, а то је начело било прокламовано Уставом. Овако централизован систем битно се мења Уставним амандманом из 1971. године, којим се врши федерализација тужилаштва, тако што се надлежност за именовање републичког јавног тужиоца са савезног јавног тужиоца

преноси у надлежност републичке скупштине, док се за остале тужиоце у Републици питање надлежности за именовање препушта законском, а не уставном уређењу.

Федерализација започета Уставом из 1963. године и настављена Уставним амандманима из 1971. године, доследно је спроведена Уставом из 1974. године. Устав СФРЈ из 1974. године одређује положај и функцију савезног јавног тужиоца, а устави република одређују положај и функције републичког тужиоца. *Основно право и дужности тужилаштва јесће кривично гоњење и шо како у обласци кривичних дела шако и привредних пресуја. У вршењу гоњења учинилаца кривичних дела јавно тужилаштво је овлашћено да се сшара о ошклањању кривичних дела и проналажењу њихових учинилаца, да сшавља захшев за шокрешање кривичној шосшука шрошв учинилаца кривичних дела кад се гоњење врши шо службеној дужности, да шодиге и засшуа ошшужбу, изјављује редовне и ванредне шравне лекове, и да шредузима и друе радње на које је шо закону овлашћено.*¹⁶ Организација јавног тужилаштва у основи остаје иста као и раније и заснива се на два принципа: централизму и хијерархијском устројству, тј. потчињености нижих тужилаца вишим. Овлашћења јавног тужилаштва остварују окружни, покрајински, републички и савезни тужилац. Сваки од њих поступа у границама своје стварне и месне надлежности, уколико законом није другачије одређено. На челу тужилаштва као јединствене институције налази се савезни јавни тужилац, односно републички јавни тужилац, који све више преузима надзор над радом тужилаца на територији републике. Сваки виши тужилац има право надзора над радом нижих тужилаца. Виши тужилац има право контроле над радом нижих тужилаца, као и право издавања обавезујућих упутстава и наредби, како општег, тако и појединачног карактера. Виши тужилац овлашћен је да и сшм преузме и врши свако од појединих права које припада нижем тужиоцу (начело деволуције), као и да рад на поједином предмету или вршење одређене радње у надлежности одређеног јавног тужиоца повери нижем јавном тужиоцу (начело супституције). Савезни јавни тужилац врши права и дужности тужилаштва у оквиру надлежности Савезног суда и врши и друге послове за које га овласти савезни закон (члан 373. став 1). Савезни тужилац овлашћен је да даје обавезна упутства републичком, односно покрајинском тужиоцу, да преузме кривично гоњење ако су у питању кривична дела одређена савезним законом и кад су у надлежности других тужилаца, да преузме кривично гоњење за учињене привредне прес-

¹⁶ Јован Ђорђевић, *Уставно право*, 1989, стр. 821.

тупе одређене савезним законом ако су за његово извршење одговорни савезни управни органи (члан 373. став 2). У остваривању функције кривичног гоњења тужилаштво се руководи начелом легалитета, које суштински изражава право али, пре свега, дужност тужиоца да покреће кривично гоњење против свих учинилаца кривичних дела за која се гони по службеној дужности. Тужилаштво у том случају нема право избора, већ је обавезно да врши своју функцију.

Правни положај тужилаштва у Републици Србији од 1990. године уређен је на основу Устава¹⁷ и Закона. Устав Републике Србије у чл. 103. до 106. уређује основна питања везана за организацију, правни положај и надлежност јавног тужилаштва. Сходно наведеним одредбама, јавно тужилаштво у Републици Србији је самостални државни орган који гони учиниоце кривичних и других законом одређених кажњивих дела и улаже правна средства ради заштите уставности и законитости (члан 103. став 1. Устава). Ради гаранције самосталности у раду, јавном тужиоцу је Уставом гарантовано да не може бити позван на одговорност за мишљење дато у вршењу тужилачке функције, а Законом о јавном тужилаштву¹⁸ одређено је да нико изван јавног тужилаштва нема право да одређује послове јавним тужиоцима и заменицима, нити да управља њиховим предметима, те да само надлежном јавном тужиоцу морају образлагати своје чињеничне и правне ставове. Истовремено, Уставом је гарантовано да у поступку покренутом због кривичног дела учињеног у вршењу тужилачке функције, јавни тужилац не може бити притворен без одобрења Народне скупштине. Оснивање, организација и надлежност јавног тужилаштва уређују се законом. Устав пружа и гаранције сталности и самосталности тако што прописује да јавном тужиоцу не може престати функција нити може бити против своје воље разрешен дужности, осим у случајевима предвиђеним за судију, на начин утврђен законом. У Закону о јавном тужилаштву прецизирано је да дужност јавног тужиоца траје непрекидно од првог избора до навршења радног века, док се заменик јавног тужиоца бира на период од осам година и може бити поново изабран.

Одредбом члана 101. Устава Републике Србије таксативно су набројани случајеви у којима судија (а сходном применом одредбе члана 106. Устава и јавни тужилац) може бити против своје воље разрешен дужности. Наведени случајеви побројани су и у члану 69. Закона о јавном тужилаштву, с тим што је њихова примена проширена и на заме-

¹⁷ Устав Републике Србије од 28. септембра 1990. године.

¹⁸ Закон о јавном тужилаштву („Службени гласник РС“, бр. 63/2001, 42/2002, 39/2003 и 44/2004).

нике јавног тужиоца. Разлози за разрешење јавног тужиоца и заменика су: кад је тужилац осуђен за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или за кажњиво дело које га чини недостојним дужности, кад несавесно или нестручно врши дужност или кад трајно изгуби радну способност за вршење дужности. Одредбом члана 70. Закона о јавном тужилаштву прецизирано је да ће се сматрати да јавни тужилац и заменик несавесно врше дужност ако одуговлаче решавање предмета, занемарују прописане рокове или на други начин поступају противно мерилима које одреди Републички јавни тужилац, као и ако наставе службе, послове или поступке исте или сличне онима за које је утврђено да су неспојиви с њиховом дужношћу. Нестручним се сматра недовољно успешно вршење дужности, сходно мерилима које пропише Републички јавни тужилац. Мимо ових набројаних разлога, функција јавног тужиоца може престати само на лични захтев или кад наврши радни век. Заменику јавног тужиоца функција престаје и кад истекне време на које је изабран и ако буде укинута јавно тужилаштво.

Осим Уставом Републике Србије, организација и надлежност јавног тужилаштва уређени су и Законом о јавном тужилаштву, док су посебним законима уређена питања положаја и надлежности тужилаштва за ратне злочине¹⁹ и специјалног тужилаштва.²⁰ У односу на права и обавезе тужилаштва у вршењу класичне тужилачке функције – оптужења за кривична дела, од нарочитог значаја су одредбе Законика о кривичном поступку.²¹ Важно је поменути и чињеницу да је донет и ступио је на снагу нови Законик о кривичном поступку,²² чији највећи број одредаба почиње да се примењује од 1. јануара 2009. године. Наведеним Закоником у битној мери промењена је улога тужилаштва у преткривичном и кривичном поступку и извршене су и друге промене у односу на ранији Законик о кривичном поступку, те се очекује да од почетка његове примене допринесе знатно бржем, ефикаснијем и концентрисанијем кривичном поступку.

Надлежност јавног тужилаштва врше Републички јавни тужилац, окружни јавни тужилац и општински јавни тужилац. Законом је пропи-

¹⁹ Закон о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине („Службени гласник РС“, бр. 67/2003, 135/2004, 61/2005).

²⁰ Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала („Службени гласник РС“, бр. 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 45/2005, 61/2005).

²¹ Законик о кривичном поступку („Службени лист СРЈ“, бр. 70/2001 и 68/2002 и „Службени гласник РС“, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005 и 85/2005 др. закон).

²² Законик о кривичном поступку („Службени гласник РС“, бр. 46/2006).

сана двострука хијерархија у уређењу јавног тужилаштва, и то спољна и унутрашња. Унутрашња хијерархија уређена је одредбом којом је предвиђено да су сви у јавном тужилаштву подређени јавном тужиоцу. Јавни тужилац је старешина и он има неспорно право одлучивања. Јавни тужилац има заменике, који су на основу самог закона овлашћени да могу, и без посебног овлашћења, у поступку да предузимају све радње као и јавни тужилац. Такве радње имају правно дејство као да су предузете од стране јавног тужиоца. Ипак, јавни тужилац као старешина органа има право да својим заменицима издаје обавезујућа упутства за поступање у конкретним случајевима, као и право да сам преузме рад на предмету или да одреди да ће на неком предмету радити други заменик. Међутим, уколико заменик тужиоца предузме радње у поступку супротно налогу који му је дао јавни тужилац, та радња ће имати правно дејство као да ју је предузео тужилац. Наравно, јавни тужилац има право па и обавезу да санкционише такво понашање свог заменика. Закон је прописао да је нижи јавни тужилац подређен вишем а ниже јавно тужилаштво вишем, као и да је сваки јавни тужилац на територији Републике Србије подређен Републичком јавном тужиоцу (спољна хијерархија). Оваквом организацијом обезбеђује се остваривање јединствене политике кривичног гоњења на целој територији Републике Србије. Хијерархијско устројство јавног тужилаштва обухвата право вишег јавног тужиоца да нижем тужиоцу изда обавезно упутство за поступање које мора бити у писаној форми. Ради заштите законитости предвиђено је право нижег јавног тужиоца који сматра да је обавезно упутство супротно закону, да изјави приговор Републичком јавном тужиоцу, преко јавног тужиоца који је издао обавезно упутство. Сасвим разумљиво, Републички јавни тужилац има право да нижим тужиоцима издаје обавезна упутства општег карактера – за поступање свих јавних тужилаца или упутство за поступање у поједином случају. Против обавезног упутства које је издао Републички јавни тужилац приговор није допуштен. Виши јавни тужилац има право и да сâм предузме све радње на које је овлашћен нижи јавни тужилац (начело деволуције), као и да овласти нижег јавног тужиоца да поступа у ствари из надлежности другог нижег јавног тужиоца (начело супституције). Обезбеђивање законитости и једнообразности у поступању јавних тужилаца на територији Републике Србије представљају основне циљеве који се обезбеђују напред наведеним овлашћењима виших тужилаца, односно Републичког јавног тужилаштва. Ови циљеви не могу се остварити на други начин стога што одлуке јавних тужилаца нису подложне преиспитивању путем одлучивања вишег органа о правном леку изјављеном против одлуке поступајућег јавног тужиоца,

као што је случај са одлукама судова. Евентуална другачија организација јавног тужилаштва, која би подразумевала потпуну територијалну подељеност и међусобну неповезаност јавних тужилаштава уместо хијерархијског устројства, створила би могућност за неједнако поступање у једнаким правним ситуацијама, што би довело до распрострањеног осећања правне несигурности грађана, као и до неуједначене политике оптужења на територији Републике Србије.

Ни Устав Републике Србије ни Закон о јавном тужилаштву не садрже изричите одредбе којима се уређује однос између јавног тужилаштва и других органа власти. Закључак о самосталном правном положају тужилаштва и његовом односу са другим органима власти може се донети посредно путем тумачења одредаба Устава и Закона о јавном тужилаштву. Према својој правној природи, јавни тужилац није судски орган јер не врши судску функцију и није независан као суд. Али, јавни тужилац није ни прост управни орган, већ посебан орган државне извршне власти, самосталан према осталим органима управе и према суду са којим сарађује на истом послу. Због тога што врши посебну правосудну функцију, он је према својој правној природи посебан управно-правосудни државни орган.²³ Јавни тужилац судску функцију не може вршити јер је Уставом Републике Србије експлицитно одређено да „судска власт припада судовима“ (члан 9. став 4. Устава), као и да „судови штите слободе и права грађана, законом утврђена права и интересе правних субјеката и обезбеђују уставност и законитост“ (члан 95. Устава Републике Србије). Устав из 1990. године и Закон о јавном тужилаштву Србије садрже бројне одредбе које на нормативном плану обезбеђују јуну самосталност јавног тужилаштва и јавних тужилаца, чак и преко онога што је неопходно за такав њихов положај, изједначајући их тиме скоро у једину са независним судом и судијама. Томе доприносе нарочито одредбе о јавној тужилачкој функцији, о начину, јосици и условима избора и разрешења јавних тужилаца, имунијетима и сл. на једној страни, и једину одсуство одредаба које би указивале на било какву јединственост јавног тужилаштва извршној власти, на другој страни.²⁴

Сходно законској процедури избора и разрешења јавних тужилаца и заменика, може се са великом дозом поуздања тврдити да је тужилаштво самосталан орган без нормативно уређених веза са извршном влашћу. Наиме, јавне тужиоце и заменике бира Народна скупштина, на предлог Високог савета правосуђа. Не само што извршна власт не доно-

²³ Момчило Грубач, *Кривично процесно право*, 2006, стр. 144.

²⁴ Момчило Грубач, *Кривично процесно право*, 2006, стр. 149.

си одлуку о избору јавних тужилаца и заменика већ није предвиђена ни било каква активност Министарства правде нити било ког другог органа извршне власти у поступку предлагања кандидата за положаје јавних тужилаца или заменика. Чак је и Народна скупштина, као тело које врши избор јавних тужилаца и заменика, ограничена у својој моћи. Она може само да прихвати или одбије предлог Високог савета правосуђа, али га не може изменити нити изабрати кандидата кога није предложио Високи савет правосуђа. Сходно одредбама Закона о јавном тужилаштву, Министарство правде има веома ограничена овлашћења – углавном административне природе – према тужиоцима и заменицима. Оно је овлашћено да води лични лист за сваког јавног тужиоца, заменика јавног тужиоца и запосленог у јавном тужилаштву, као и да врши надзор над применом Правилника о управи у јавним тужилаштвима и налаже отклањање уочених недостатака у примени Правилника. С друге стране, министар надлежан за правосуђе овлашћен је да одлучује о удаљењу са дужности Републичког јавног тужиоца, да покреће и води поступак одлучивања о томе да ли су друге службе, послови или поступци неспојиви са дужношћу Републичког јавног тужиоца, да покреће и води поступак у коме утврђује да ли је Републички јавни тужилац навршио радни век и постоје ли разлози за његово разрешење, те да о томе обавести Народну скупштину, уколико Републички јавни тужилац не уложи приговор на одлуку којом је утврђено да је навршио радни век. Такође, министар надлежан за правосуђе овлашћен је и да Републичком јавном тужиоцу изрекне меру упозорења или меру уклањања из јавног тужилаштва у првом степену.

Правни положај тужилаштва по Уставу од 2006. године

Устав Републике Србије²⁵ као највиши правно-политички акт, и поред свих контроверзи које је – због неуобичајене брзине у изради и одређених решења насталих као резултат нужних политичких компромиса – проузроковао у политичкој и стручној јавности, несумњиво представља солидан основ за уређење положаја тужилаштва на квалитативно нов начин, који ће одговорити захтевима и изазовима времена који се постављају пред Републику Србију и све њене органе и грађане.

Одредбе Устава Републике Србије везане за јавно тужилаштво представљају напредак у односу на решења из претходног Устава²⁶ и поста-

²⁵ „Службени гласник РС“, број 98 од 10. новембра 2006. године.

²⁶ „Службени гласник РС“, број 1 од 28. септембра 1990. године.

вљају чвршћу гаранцију за самосталност и независност у раду јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца.

Већ летимичним погледом на одредбе Устава из 1990. године и њиховим поређењем са одредбама важећег Устава, јасно је да је тужилаштво у новом Уставу добило потребан значај и више простора. Наиме, у Уставу из 1990. године одредбе везане за положај и организацију јавног тужилаштва налазе се у поглављу под називом „Судови и јавна тужилаштва“, док се у новом Уставу одредбе везане за положај и организацију јавног тужилаштва налазе у посебном поглављу – поглављу 9. под називом „Јавно тужилаштво“. Ова разлика, иако на први поглед не делује претерано значајно, ипак указује да постоји другачији приступ јавном тужилаштву као државном органу. Наиме, и само спајање тужилаштва са судовима у претходном Уставу, иако смо раније већ видели да између судова и тужилаштва нема органске везе, представља поуздан знак да је тужилаштво суштински доживљавано као припадак судства. Систематизовање судова и јавног тужилаштва у Уставу Републике Србије од 2006. године у засебна поглавља представља мали корак напред у остваривању положаја тужилаштва у држави који према свом значају заслужује. Такође, Устав из 1990. године јавном тужилаштву је посветио укупно четири члана, док је у новом Уставу јавном тужилаштву посвећено чак 10 чланова. Ова квантитативна разлика је значајна јер представља и процентуално повећање одредаба посвећених положају јавног тужилаштва. Наиме, у Уставу из 1990. године јавном тужилаштву било је посвећено три одсто одредаба, док је у Уставу из 2006. године одредбама везаним за положај јавног тужилаштва посвећено нешто мало мање од пет одсто одредаба. Поређења ради, председнику Републике у Уставу из 2006. године посвећено је 11 чланова, Влади је посвећено 14 чланова, Народној скупштини 13 чланова а судовима 14 чланова. Иако квантитет сам по себи не мора нужно да гарантује и квалитет, мишљења смо да је повећање броја уставних одредаба посвећених јавном тужилаштву и њихово издвајање у посебно поглавље показатељ новог разумевања уставотворца за улогу и значај јавног тужилаштва у правном поретку земље.

У односу на Устав из 1990. године, Устав из 2006. године садржи неколико битних новина, које се огледају у следећем:

- У односу на положај и надлежност и даље је остала идентична одредба према којој је јавно тужилаштво самосталан државни орган који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела. Разлика се огледа у формулацији везаној за заштиту уставности и законитости. Наиме, док је у Уставу из 1990. године било предвиђено

право јавног тужилаштва да „улаже правна средства ради заштите уставности и законности“, у новом Уставу је дата нешто шири формулација утолико што је предвиђено да јавно тужилаштво „предузима мере за заштиту уставности и законности“. Оваква ширина може да произађе као резултат или недовољне прецизности у поступку израде Устава до које је дошло услед претеране брзине којом је Устав израђен и усвојен, или као последица намере да се тужилаштву дају шири овлашћења од до тада постојећих. Нејасан је циљ уставотворца зашто је проширио формулацију, с обзиром на то да је и досадашње право јавног тужилаштва да улаже правна средства нарочито по питању законитости судских одлука у парничном поступку било ограничено Законом о парничном поступку, и то на ситуације када постоји сумња да једна или обе странке користе своја права у поступку да би онемогућиле примену принудних прописа о природним богатствима, да би избегле јавне финансијске обавезе или да би онемогућиле примену принудних одредаба међународног уговора, у ком случају јавни тужилац има право да учествује у таквој парници која тече међу другим лицима. Такође, јавни тужилац има право да поднесе захтев за заштиту законитости због битне повреде одредаба парничног поступка које се односе на доношење судске одлуке засноване на недозвољеним располагањима странака, тј. на таквим располагањима странака која су у супротности са принудним прописима, јавним поретком и правилима морала.²⁷ Утисак је да би проширивање права јавног тужилаштва у области грађанскоправних односа, нарочито проширивање права на улагање ванредних правних лекова, којима се нападају правноснажне судске одлуке, представљало нарушавање начела правне сигурности, а сасвим сигурно би водило и продужавању судских поступака, што би нарушило и остваривање права странака на суђење у разумном року и изложило Републику Србију додатној одговорности пред Европским судом за људска права у Стразбуру.

- Прецизирано је да јавно тужилаштво своју функцију врши на основу Устава, закона, потврђеног међународног уговора и прописа донетог на основу закона. На тај начин је консеквентно спроведена новина у Уставу у односу на претходни према којој су „оштрије-прихваћена правила међународној праву и потврђени међународни

²⁷ Закон о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 125 од 22. новембра 2004. године.

ујовори сасишавни део ѿправној ѿорейка Републике Србије и нейосредно се ѿримерењују“²⁸.

- Устав Републике Србије, за разлику од Устава из 1990. године, уређује питање избора, мандата, одговорности и престанка функције Републичког јавног тужиоца, као и питање избора, положаја, одговорности и престанка функције заменика јавног тужиоца.
- Уставом из 2006. године заузет је дијаметрално супротан став по питању сталности тужилачке функције у односу на претходни Устав. Док је Уставом из 1990. године било изричито предвиђено да је функција јавног тужиоца стална, те да јавном тужиоцу не може престати функција нити може бити против своје воље разрешен дужности, осим у случајевима предвиђеним за судију, на начин утврђен законом, дотле нова уставна решења предвиђају да мандат јавног тужиоца траје шест година и да може бити поново биран. Заменици јавног тужиоца (осим они који се бирају на ту функцију први пут и чији је мандат ограничен на три године) бирају се за трајно обављање функције. Идеја уставотворца очигледно је била да јавног тужиоца третира као руководиоца органа и да раздвоји руководећу функцију од тужилачке функције тако што ће јавни тужилац као руководиоца имати ограничен мандат, док ће заменици јавног тужиоца, као носиоци активности усмерених ка остваривању надлежности јавног тужилаштва, имати загарантовану сталност функције. Овакво решење с разлогом представља извор многих забринутости да ће онемогућити истинску самосталност и функционалну независност тужилаштва од извршне и законодавне власти. Ово стога јер је јавно тужилаштво строго хијерархијски устројен орган на чијем се врху налази Републичко јавно тужилаштво са Републичким јавним тужиоцем на челу, којем су за свој рад непосредно одговорни сви остали јавни тужиоци на територији Републике Србије, а Републичког јавног тужиоца као и све јавне тужиоце бира Народна скупштина на предлог Владе. Овде се, по нашем мишљењу, може поставити и питање значаја гаранције сталности функције у нашем правном поретку. Наиме, у Уставу из 1990. године тужиоцима је била гарантована сталност функције. Уставом из 2006. године сталност тужилачке функције се укида, из чега недвосмислено произлази да тужиоци којима је

²⁸ Члан 16. и 194. Устава Републике Србије (наведени чланови уређују питање међународних односа и хијерархије домаћих и међународних општих правних аката. Одредбе су веома сличне, мада постоје и одређене разлике које могу довести до проблема у примени и тумачењу ових одредаба).

највишим правним актом та сталност била гарантована морају у најбољем случају бити реизабрани у мандатни период од шест година. Иако се не може спорити право уставотворцу да новим Уставом у целини уреди сва питања државне организације, ипак се мора констатовати да се новим Уставом задире у стечена права раније постављених тужилаца.

- Посебно значајну новину представља уставно утемељење потпуно новог органа – до сада непознатог у нашем правном систему – Државног већа тужилаца. Државно веће тужилаца је, према уставним одредбама, самосталан орган који обезбеђује и гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца у складу са Уставом.²⁹ Државно веће тужилаца предлаже Народној скупштини кандидате за први избор за заменика јавног тужиоца, бира заменике јавних тужилаца за трајно обављање функције заменика јавног тужиоца, бира заменике јавних тужилаца који су на сталној функцији за заменике јавног тужиоца у другом јавном тужилаштву, одлучује у поступку за престанак функције заменика јавних тужилаца, на начин предвиђен Уставом и законом, и врши и друге послове одређене законом.³⁰ Државно веће тужилаца има 11 чланова и у његов састав улазе Републички јавни тужилац, министар надлежан за правосуђе и председник надлежног одбора Народне скупштине, као чланови по положају, и осам изборних чланова које бира Народна скупштина, у складу са законом. Изборне чланове чини шест јавних тужилаца или заменика јавних тужилаца са сталном функцијом, од којих је један са територије аутономних покрајина, и два угледна и истакнута правника са најмање 15 година искуства у струци, од којих је један адвокат а други професор правног факултета. Мандат чланова Државног већа тужилаца ограничен је на пет година осим за чланове по положају. Међутим, сама чињеница да је Устав предвидео посебан државни орган који треба да се стара и гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, начин на који је уређен састав, начин избора и надлежности овог органа, изазива одређени степен забринутости да ли ће овако конципиран орган моћи да одговори својим задацима. Забринутост произлази пре свега из чињенице да избор осам чланова овог државног органа врши Народна скупштина, док три члана улазе у састав Већа као чланови по функцији. Дакле, пре

²⁹ Члан 164. став 1. Устава Републике Србије.

³⁰ Члан 165. Устава Републике Србије.

свега, по начину избора Државно веће тужилаца непосредно зависи од већинске политичке воље исказане гласовима већине посланика у Народној скупштини. С обзиром на ноторну чињеницу да већина у Народној скупштини формира Владу Републике Србије, сасвим је очигледно да је Државно веће тужилаца (барем судећи према недовољно дефинисаном и одређеном начину избора, што се у највећој мери односи на начин избора кандидата за које ће Народна скупштина гласати) израз воље политичке већине на којој се базира и извршна власт у Републици. Чланови по функцији представљају снажне политичке факторе, чија формална и неформална политичка и правна снага далеко превазилази снагу коју ће имати изборни чланови Државног већа тужилаца. Логично је претпоставити да ће министар правде, председник надлежног скупштинског одбора а понајпре Републички јавни тужилац имати значајан утицај на чланове Државног већа тужилаца. Тај утицај произлазиће из функције коју свако од њих обавља, као и реалне моћи којом лица на наведеним функцијама располажу. Услед таквог утицаја, логично је претпоставити да ће осталим члановима наведеног органа бити веома тешко да у питањима од посебног значаја о којима Државно веће тужилаштва може одлучивати, издрже могуће притиске и задрже ненарушен интегритет у одлучивању. Такође, поставља се и питање да ли Државно веће тужилаштва, према оквиру надлежности одређеном у Уставу, има капацитет да гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца. Ако се пажљиво погледа оквир надлежности који је Уставом одређен за овај орган, запажа се да ће се он углавном бавити питањима везаним за заменике јавног тужиоца, док се питањем тужилаца неће бавити. Посебно је интересантно да Устав није предвидео чак ни саветодавно прибављање мишљења од стране Државног већа тужилаца на предлог кандидата за носиоце тужилачке функције. Све напред наведено указује да постоје разлози због којих се изражава забринутост везана за могућност да Државно веће тужилаштва одговори улози која му је Уставом намењена.

О одредбама Устава из 2006. године своје мишљење дала је и Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија).³¹ У наведеном мишљењу, по питању јавног тужилаштва Венецијанска ко-

³¹ Мишљење бр. 405/2006. усвојено на 70. пленарној седници у Венецији 17. и 18. марта 2007. године.

мисија имала је примедбе које се првенствено односе на могућу политизацију поступка избора јавних тужилаца и заменика, као и на одредбе о одговорности, где се посебна пажња скреће на постојање паралелизма одговорности вишем тужиоцу и Народној скупштини, што намеће помисао о политичком уплитању у тужилаштво а што је, опет, врло забрињавајуће.

Но, да би се могао анализирати домет одредаба Устава везаних за јавно тужилаштво и нормативни оквир који Устав поставља, а нарочито за однос између јавног тужилаштва и других органа власти, потребно је анализирати не само одредбе Устава већ и друге домаће и међународне акте који могу да укажу на тренутно нормативно стање, тј. прилагоденост наших нормативних решења нормативним решењима прихваћеним у развијеним демократским државама, као и на могуће и пожељне правце будућег деловања како би се обезбедио најрационалнији положај јавног тужилаштва и остваривање његових надлежности у складу са највишим европским и светским демократским стандардима. У том циљу овде је потребно анализирати одредбе следећих аката:

- Препоруке Савета Европе (2000) 19;
- Смерница о улози тужилаштва, Конгрес УН о превенцији криминала (1990);
- Националне стратегије реформе правосуђа.

Препорука Савета Европе (2000) 19

Препорука број (2000) 19, коју је 6. октобра 2000. усвојио Комитет министара Савета Европе, односи се на улогу јавног тужилаштва у систему кривичног правосуђа и препоручује државама чланицама да своје законодавство и праксу базирају на решењима усвојеним у наведеној препоруци. Чланом 4. Препоруке сугерише се државама чланицама да предузму ефикасне мере које ће гарантовати да јавни тужиоци буду у стању да испуњавају своје професионалне дужности и одговорности, под одговарајућим законским и организационим условима, као и адекватним средствима, нарочито оним буџетским која су намењена за испуњавање тих дужности. Наглашава се да наведени услови морају бити успостављени уз тесну сарадњу са представницима јавних тужилаца. Чланом 5. Препоруке наглашава се да поступак избора јавних тужилаца (односи се и на заменике тужилаца) мора бити уређен и спроведен у складу са непристрасном и фер процедуром, којом се забрањују све врсте дискриминације и спречава фаворизовање по било ком основу. Карријера и напредовање тужилаца морају бити уређени у складу са унап-

ред познатим, објективним и мерљивим критеријумима, и то пре свега на основу стручности и искуства. Тужиоцима се морају обезбедити разумни услови за рад у погледу висине њихових зарада, као и физичка заштита, и то не само њима већ и члановима њихових породица, у случају када су угрожени због савесног и професионалног обављања својих дужности. Захтева се да се тужиоцима обезбеди потребна обука, и то како пре избора на дужност, тако и континуирана обука током каријере. У циљу адекватног одговора све развијенијим облицима криминала, нарочито организованог криминала, препоручује се специјализација тужилаца, и то како у организационом смислу, тако и у погледу обуке тужилаца за борбу против одређених облика криминала. Одредбом члана 9. препоручује се да начин доделе предмета у рад треба да буде уређен тако да се обезбеди испуњење захтева непристрасности и независности. Чланом 10. препоручује се државама чланицама да обезбеде право тужиоцима да захтевају да им се обавезујућа упутства и налози дају у писаној форми, као и да им се да право замене у случају да се поступање у складу са обавезујућим упутством коси са њиховом професионалном савешћу или да га сматрају незаконитим. Државе чланице треба да предузму адекватне мере како би обезбедиле да тужиоци своје обавезе извршавају без неоправданог уплитања са стране или, пак, без излагања грађанској, кривичној или некој другој одговорности. Јавни тужиоци не треба да се мешају у надлежности законодавне или извршне власти. У оним државама у којима је тужилаштво део извршне власти или подређено извршној власти, државе чланице треба да обезбеде мере којима ће се обезбедити да природа и обим контроле извршне власти према тужилачкој буду одређени законом, да извршна власт своја овлашћења према тужилаштву врши на транспарентан начин и у складу са међународним споразумима, националним законодавством и општеприхваћеним правним стандардима. У случајевима када је извршна власт овлашћена да тужиоцима издаје упутства општег карактера, такве инструкције морају бити дате у писаној форми и објављене на одговарајући начин. У принципу, потребно је обезбедити да се тужиоцима не могу издавати налози којима би се захтевало да не покрећу кривични поступак у одређеним случајевима, а ако то није могуће, такве инструкције могу се издати искључиво у строго прописаној процедури, која ће обезбедити одговарајућу контролу и транспарентност у поступању. У државама у којима је тужилаштво независно од извршне власти, та независност мора бити гарантована и утврђена у законима. Државе чланице морају обезбедити тужиоцима несметану могућност да без опструкције процесуирају кривична дела почињена од стране носилаца

јавних функција, а нарочито дела корупције или злоупотребе службеног положаја, као и озбиљног нарушавања људских права. По питању односа између судова и тужилаштва, државе чланице треба да обезбеде потпуну независност између судова и тужилаштва, а нарочито да обезбеде да једна иста особа не може у исто време да врши дужности судије и тужиоца.

Смернице УН о улози тужилаштва (1990)

На Конгресу УН о превенцији криминала, одржаном у Хавани на Куби, у септембру 1990. године, усвојене су тзв. Смернице о улози тужилаштва. Позивајући се на поштовање људских права и слобода свих људи – без обзира на расу, пол, језик или верска осећања, како је то предвиђено Повельом Уједињених нација, на принципе једнакости пред законом, претпоставке невиности и на право окривљених на јавно и фер суђење пред неутралним и независним судом, како је то предвиђено Универзалном декларацијом о људским правима – Конгрес УН је усвојио принципе којима би требало да се руководе државе чланице, како би функционисање правосудног система било у целини усклађено са узвишеним принципима и начелима декларативно утврђеним у напред наведеним актима. Имајући на уму чињеницу да тужиоци имају значајну улогу у функционисању правосуђа у свакој држави, од изузетног је значаја да правила везана за улогу и одговорност тужилаштва у целини одражавају поштовање и придржавање напред наведених принципа и основних права и слобода. У том циљу неопходно је да се обезбеди да тужиоци имају професионалне квалификације неопходне ради испуњења њихових задатака. У том смислу потребно је обезбедити поступак перманентне обуке и тренинга тужилаца. Такође, нужно је обезбедити тужиоцима адекватна средства потребна ради правилног испуњавања њихових дужности. Препорукама се од држава чланица тражи да успоставе такав систем и критеријуме селекције и избора тужилаца, који ће обезбедити да се тужиоци не бирају по основу политичке припадности или да се не искључују из избора по основу предрасуда везаних за језик, расу, пол, религијска уверења, политичка уверења или било ког другог дискриминаторског разлога. Државе треба да обезбеде да тужиоци буду у могућности да своје професионалне дужности обављају без застрашивања, узнемиравања, неоснованог и недозвољеног уплитања у тужилачке послове, као и без опасности од излагања грађанској, кривичној или другој одговорности. Од држава се тражи да тужиоцима и члановима њихових породица обезбеде мир и сигурност у свим случајевима у којима им је безбедност угрожена због посла који обав-

љају. Траже се и разумни услови за рад тужилаца који су везани за одговарајућу зараду, односно пензију. Напредовање тужилаца треба да буде уређено на основу објективних и мерљивих критеријума, а нарочито да се заснива на професионалним квалификацијама, способности, интегритету и искуству. Поступак у којем се одлучује о напредовању тужилаца мора да буде спроведен на фер и неутралан начин. Наглашава се да тужиоци, као и други грађани, имају право на слободу мишљења и изражавања, слободу мисли и удруживања. Нарочито се указује на потребу да државе обезбеде тужиоцима право да учествују у јавним дискусијама по питањима која су везана за законе, функционисање правосудја, промоцију и заштиту људских права и слобода, као и право на удруживање и формирање локалних, државних или међународних организација и учешће у њиховом раду. Препоруке садрже и читав низ веома значајних одредаба везаних за улогу тужиоца у кривичном поступку и за стандарде понашања, које тужиоци треба да поштују у сваком поступку. Али наведене одредбе нису непосредно везане за улогу и положај јавног тужилаштва, те стога неће бити предмет нашег даљег разматрања. У погледу дисциплинске одговорности тужилаца, потребно је обезбедити да се она уреди законом или на закону заснованом подзаконском акту. Дисциплински поступак против тужилаца мора бити спроведен на брз и ефикасан начин и кроз поступак који ће омогућити право на одбрану тужиоцу против кога се води поступак. Одлука донета у дисциплинском поступку мора бити подложна преиспитивању од стране независног органа. Дисциплински поступак мора да обезбеди услове за доношење објективне одлуке, у складу са законом, кодексом професионалног понашања као и етичким стандардима. Посебно су интересантне одредбе којима се предвиђа обавеза тужилаца да поштују одредбе наведене Препоруке, као и обавеза да предузимају активне мере којима би се спречило поступање супротно Препорукама. У том смислу предвиђене су и обавезе тужилаца који верују или имају разлога да верују да је наступило повређивање одредаба Препорука, да такво поступање пријаве непосредно вишем тужиоцу, или, тамо где је потребно, другим органима који могу да наложе отклањање такве повреде. Ове одредбе су интересантне утолико пре што се Препоруке конгреса УН не примењују непосредно у државама чланицама, немају обавезну правну снагу и самим тим не представљају део националног законодавства који се непосредно примењује. Идеја је вероватно била да се оваква обавеза поступања тужилаца предвиди националним законодавством.

Национална стратегија реформе правосуђа

Национална стратегија реформе правосуђа³² усвојена је на седници Народне скупштине Републике Србије 25. маја 2006. године. Основни циљ је био да се успостављањем владавине права и правне сигурности поново успостави поверење грађана у правосудни систем Републике Србије и оствари даљи напредак у поступку приближавања Републике Србије Европској унији. Иако је идеја водиља за доношење ове Стратегије била свеукупна реформа правосуђа, што укључује и реформу свих институција повезаних са правосуђем, ипак је у Стратегији тежиште стављено на реформу судства. У релативно скромном делу Стратегије који се односи на тужилаштво, предвиђа се очување хијерархијског устројства јавног тужилаштва, при чему се предвиђа већа самосталност али и већа одговорност у раду тужилаца и њихових заменика. Предвиђено је да Републичког јавног тужиоца, тужиоца за ратне злочине и тужиоца за организовани криминал бира Народна скупштина на период од шест година, уз могућност поновног избора. Кандидате за избор предлаже Влада Републике Србије, уз претходно прибављено мишљење Државног већа тужилаца. На исти начин бирају се и апелациони, виши и основни тужиоци. Битну новину у односу на претходни систем представља Државно веће тужилаца, које је Стратегија предвидела као законску категорију. Државно веће тужилаца предвиђено је као орган који обезбеђује функционалну самосталност тужилаштва. Државно веће тужилаца предвиђено је као орган који има 11 чланова. Члан одбора за правосуђе, министар правде и Републички јавни тужилац су чланови Већа по функцији, два члана Већа бира Народна скупштина из реда угледних, афирмисаних правника са преко 15 година искуства, док преосталих шест чланова Већа између себе бирају заменици свих нивоа тужилаштва. Предвиђено је да ће председник Већа бити Републички јавни тужилац а његов заменик један од чланова из реда заменика тужилаца. По питању одлучивања, предвиђено је да ће се одлуке Већа доносити простом већином, осим предлога за избор заменика тужилаца, одлука о напредовању и одговорности, где је потребно осам гласова чланова Државног већа тужилаца.

Интересантно је на овом месту напоменути да је Национална стратегија реформе правосуђа, коју је Народна скупштина Републике Србије усвојила шест месеци пре проглашења Устава Републике Србије у новембру 2006. године, предвидела знатно повољнија решења по питању

³² Национална стратегија реформе правосуђа („Службени гласник РС“, број 44/2006).

самосталности тужилаштва. Промене у погледу одредаба везаних за тужилаштво, до којих је дошло приликом израде Устава, нису безначајне и у одређеном смислу задиру у саму суштину гаранција самосталности и функционалне независности тужилаштва. Наиме, иако ни у самој Националној стратегији реформе правосуђа нису била предвиђена решења којима би се пружиле изузетно чврсте гаранције таквог положаја тужилачке организације чиме би се осигурала функционална независност, ипак су усвојена решења представљала напредак у односу на организацију тужилаштва према одредбама Устава из 1990. године и закона донетих на основу тог Устава. Националном стратегијом реформе правосуђа било је предвиђено да тужиоце бира Народна скупштина на период од шест година, на предлог Владе Републике Србије, уз претходно прибављено мишљење Државног већа тужилаца. У Уставу Републике Србије чак и тако симболичан чин прибављања мишљења од Државног већа тужилаца није прихваћен, већ се тужиоци бирају на предлог Владе Републике Србије. На тај начин поступак избора тужиоца као првог човека тужилачке организације у целини је поверен извршној власти, јер је Народна скупштина овде само формални извршилац воље Владе Републике Србије. Одредбе Националне стратегије реформе правосуђа које су везане за састав и начин избора Већа претрпеле су такве измене да се с разлогом може поставити питање: да ли уставне одредбе којима су уређена наведена питања пружају икакву гаранцију да ће Веће бити брана и препрека недозвољеном мешању извршне власти у послове тужилаштва, тј. гарант самосталности јавних тужилаца, како је то одредбом члана 164. Устава декларативно утврђено. Одредбама Националне стратегије било је предвиђено да Веће има 11 чланова. Три су члана по функцији а преосталих осам чланова су изборни чланови, од којих су два члана из реда угледних и афирмисаних правника са више од 15 година искуства у струци – које бира Народна скупштина – док шест чланова чине заменици свих нивоа тужилаштва, које они сами бирају између себе. Уставне одредбе су измениле одредбе Националне стратегије на тај начин што су предвиделе да Народна скупштина бира све чланове Већа (чиме је аутономни избор чланова Већа из реда заменика елиминисан), као и тиме што је предвиђено да међу шест чланова Већа могу бити не само заменици већ и тужиоци. На овај начин уводи се механизам двоструке контроле над Већем. Један вид контроле остварује се кроз начин избора, тј. самом чињеницом да све чланове Већа бира Народна скупштина, чиме Државно веће тужилаца, у ствари, постаје скупштинско тело. Друга врста контроле остварује се тако што се и тужиоци укључују као потенцијални изборни чланови Већа. Већ је напред

речено да начин избора тужилаца а нарочито начин доношења одлуке о престанку функције јавног тужиоца, њих доводи у положај зависности од извршне власти, с обзиром на то да их бира и разрешава Народна скупштина на предлог Владе. Дакле, могло би се с правом констатовати да је Устав додатно сузио одређени простор који је Националном стратегијом реформе правосуђа био остављен, што је требало да се искористи у циљу постизања вишег нивоа самосталности и функционалне независности тужилаштва у односу на законодавну а нарочито на извршну власт.

Положај тужилаштва кроз упоредну праксу

Питање положаја јавног тужилаштва је изузетно комплексно и прои-
лази из специфичности која се везује за јавно тужилаштво као државни орган, којем, с једне стране, треба омогућити да послове из своје надлежности обавља на професионалан и стручан начин, док, са друге стране, треба успоставити и систем државне власти који ће бити функционалан и задовољити начело поделе власти у оним државама у којима је то начело заступљено. Видели смо кроз историјски преглед настанка и развоја јавног тужилаштва да се иницијално тужилаштво појавило као сегмент државне власти непосредно потчињен владару. Иако је у наведеном периоду владар био парадигма власти, ипак је, за разлику од судске власти, која је после деценијске па и вековне борбе резултирала строгом одвојеношћу судске од извршне и законодавне власти, тужилаштво остало релативно блиско везано за извршну власт. Анализом решења заступљених у европским земљама, уочљив је широк спектар различитих законских решења у погледу положаја тужилаштва и његове везе са извршном влашћу. Решења се крећу од оних која предвиђају потпуну субординацију тужилаштва извршној власти (најчешће оличеној кроз министарство правде) до оних која предвиђају потпуну независност тужилаштва као државног органа у односу на све остале гране власти.

Иако је питање положаја тужилаштва, тј. везе између тужилаштва и извршне власти, на први поглед решено на дијаметрално супротне начине у различитим државама, на основу те чињенице не би се могли извести закључци о демократском капацитету државе. Наиме, да би се кроз питање положаја тужилаштва могли доносити закључци који су везани за демократски капацитет одређене државе – неопходно је сагледати шири контекст, који се пре свега односи на утемељеност демократских вредности у наведеној држави, на прихваћеност и практичну примењивост основних људских права која се првенствено огледају кроз степен њихове заштите – мора се сагледати традиционалан однос према

вредностима модерног друштва и схватање демократских вредности у друштву. Поједностављено речено, чињеница да је јавно тужилаштво, нпр. у Савезној Републици Немачкој везано непосредно за Министарство правде, да се тужилаштво налази у положају изузетне подређености према министру правде који је овлашћен да тужиоцима издаје обавезујуће инструкције, и то како општег карактера, тако и у конкретним предметима, не значи да се може извести закључак да су у СР Немачкој права грађана угрожена оваквим начином уређења положаја тужилаштва. Наиме, вишедеценијска посвећеност демократским вредностима СР Немачке, ефикасан систем заштите људских права, ограниченост власти, значај јавног мњења, професионални интегритет носилаца тужилачких функција, довољан су гарант да се у СР Немачкој овакав положај тужилаштва неће злоупотребљавати од стране извршне власти, или да ће, ако и дође до покушаја злоупотребе, бити благовремено онемогућена, а да ће особа која је покушала да злоупотреби свој положај сносити одговарајуће консеквенце. Са друге стране, државе које немају развијен систем којим се гарантује ограниченост извршне власти, које немају тако дугу традицију поштовања основних људских права и слобода, које имају историју јединства државне власти и идеолошку основу према којој су државни интереси изнад интереса сваког појединачног грађанина, морају кроз свој правни систем тражити таква решења којима ће се гарантовати пуна самосталност и функционална независност тужилаштва. Без таквих чврстих решења, тужилаштво објективно неће бити у могућности да извршава своју улогу.

Решења у државама Европе су различита. Већ је речено да СР Немачка има решење којим је тужилаштво директно везано за Министарство правде. Истоветно решење имају Аустрија и Француска. Но, како је већ раније речено, све наведене државе имају развијене механизме и висок степен друштвене свести, уз јаку улогу јавног мњења и штампе, који су гарант законитости у раду свих државних органа а самим тим самосталности и функционалне независности тужилаштва. Са друге стране, тужилаштво у Италији је потпуно независно од извршне власти. Уставом Републике Италије одређено је да тужилаштво у тој земљи представља део правосуђа, потпуно независан и одвојен од сваке друге гране власти. И судије и тужиоци у Италији сматрају се тзв. *мајисџрајџима* – носиоцима правосудних функција. Положај судија и тужилаца изједначен је како по питању процедуре избора, тако и по питању гаранција независности.

Од посебног интереса за нас је положај тужилаштва и његова улога у државама које су након Другог светског рата имале сличан историјски

развој као и Србија. У том контексту, интересантно је напоменути да је Бугарска својим Уставом предвидела да је тужилаштво део судске власти која је потпуно независна од других грана власти. Судије и тужиоци подређени су искључиво закону. Судије и тужиоце бира, унапређује, премешта и разрешава Високи судски савет. Судијама и тужиоцима гарантована је сталност функције након што истекну три године од дана избора на одговарајућу функцију. Судска власт (укључујући ту и тужилаштво) има независан буџет као гарант сопствене независности. Специфичност система налази се и по питању имунитета судија и тужилаца. Иако је уобичајено да судије и тужиоци имају гарантован имунитет у погледу одговорности за изражено мишљење у вршењу своје функције, у Бугарској је судијама и тужиоцима гарантован исти имунитет као и посланицима у Народној скупштини. О одузимању имунитета одлуку доноси Високи судски савет. За разлику од решења предвиђених у Бугарској, у Естонији тужилаштво представља део извршне власти. Државног тужиоца у Естонији именује Влада на предлог министра правде. У зависности од нивоа, остале тужиоце у Естонији именују министар правде или државни тужилац. Министар правде врши надзор над радом тужилаштва, али му је забрањено издавање обавезујућих налога у конкретним случајевима. Мађарска је положај тужилаштва блиско везала за законодавну власт, вероватно сматрајући да је законодавна власт по природи свога положаја и улоге мање склона злоупотребама од извршне власти. У Мађарској државног тужиоца именује Парламент на период од шест година. Заменике државног тужиоца именује председник Републике на предлог државног тужиоца. Државни тужилац одговоран је Парламенту и дужан је да годишње подноси Парламенту извештај о раду тужилачке организације. Уставни суд Мађарске 2003. године одлучио је да тужилачка организација у Мађарској није у односу субординације према Парламенту, па сходно томе ни Парламент (ни његови одбори ни радна тела) нема право да издаје обавезујућа упутства тужилаштву. Једини начин на који Парламент може остваривати утицај према тужилаштву јесте путем законодавне активности. Парламент је ограничен чак и по питању могућности да разреши државног тужиоца, јер ту радњу може предузети искључиво у случају да је државни тужилац осуђен у кривичном поступку или да је постао неспособан за обављање својих дужности. Из наведених кратких приказа положаја тужилаштва у наведеним земљама можемо закључити да је у земљама које, као и Србија, имају блиску прошлост оптерећену тоталитарним, недемократским системом, на различит начин пронађено решење за положај тужилаштва. С обзиром на околност да су све наведене земље успешно прошле

поступак транзиције и прилагођавања у односу на заједнички систем Европске уније, те да су све наведене државе данас у пуноправном чланству Европске уније, очигледно је да институционална решења сама за себе нису од претежног значаја за добијање позитивне оцене по питању адекватности положаја тужилаштва у правном систему, који гарантује успешно извршавање његове улоге.

Положај и улога јавног тужилаштва, односно креирање правног система који ће омогућити да се обезбеде највиши стандарди самосталности, функционалне независности и професионалне одговорности у раду органа тужилаштва, представља нужан предуслов за ефикасну борбу против сваковрсног криминала. Интересовање које изазива питање улоге и положаја јавног тужилаштва лежи у чињеници да јавно тужилаштво несумњиво представља кључни орган у борби против криминалних активности, како на националном, тако и на интернационалном нивоу. С обзиром на чињеницу да се са техничко-технолошким развојем, глобалним повезивањем, свеукупним убрзањем свих животних активности појављују и нове врсте и облици криминала, да се носиоци криминалних активности повезују како на националном, тако и на интернационалном нивоу, постоји све већа потреба за новом организацијом и повезивањем свих органа надлежних за борбу против криминала, а нарочито потреба за повезивањем и сарадњом јавнотужилачких организација на глобалном, наднационалном нивоу. У том смислу размена искустава, и то како оних организационо-техничких, тако и професионалних, представља начин да се одговори изазовима криминалитета у XXI веку. Од посебног значаја је обезбедити такав уставноправни положај тужилаштва који ће онемогућити сваки недозвољен утицај и опструкцију тужилаца у раду, јер такви утицаји не само што у конкретном случају онемогућавају процесуирање учинилаца кривичних дела већ, у ширем смислу, такви случајеви и недозвољено мешање у тужилачке активности разорно делују и на ширем, мотивационом и психолошком плану, јер и тужиоци не желе да свој посао обављају селективно и у сталном опрезу. Наравно, такав положај тужилаштва подразумева и развијене механизме контроле и одговорности тужилаца за свој рад. Наиме, тешке су последице које злоупотреба или неодговарајућа употреба овлашћења којима јавно тужилаштво располаже могу оставити на друштво у целини. У таквој ситуацији најпре страдају људска права и слободе, али се последице осећају и у свим осталим друштвеним сегментима. Крајња консеквенца такве (зло)употребе јавног тужилаштва огледа се у нарушавању владавине права као темељног принципа на којем почивају сва модерна демократска друштва. Стога, јасно је да је потребно осмислити такав

нормативноправни оквир који ће тужиоце учинити истински самосталнима и независнима у раду али истовремено и одговорнима за законитост и ефикасност у раду.

Задати уставни оквир, и поред свих примедби и критичких напомена које смо изнели у претходном делу овог текста, представља релативно добру основу за успостављање самосталног и функционално независног тужилаштва. Ради остварења наведеног положаја тужилаштва потребно је законским решењима даље разрадити уставне одредбе, па их негде и шире тумачити, како би се преко положаја јавног тужилаштва остварила начела владавине права и грађанске демократије, и пружиле гаранције заштити и унапређивању људских и мањинских права и слобода. У законодавној разради уставних одредаба посебну пажњу треба посветити разради и законском утемељењу Државног већа тужилаца као потпуно новог државног органа у Републици Србији. У том смислу неопходно је да се нормирају таква решења која ће омогућити да Државно веће тужилаца постане заиста самосталан орган који обезбеђује и гарантује самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, како је то Уставом предвиђено. Сматрамо да је ради постизања наведених циљева изузетно корисно показати како су друге државе уредиле положај јавног тужилаштва а нарочито на који начин су позиционирале и које надлежности су доделиле Државном већу тужилаца, односно другом адекватном органу. Ради тога смо приредили овај упоредни преглед тужилачких и правосудних савета, са нарочитим освртом на питања састава, начина избора, трајања и престанка мандата, као и надлежности савета. Веома је интересантно напоменути да су се државе настале на простору бивше СФРЈ углавном определиле за конституисање тужилачког савета као посебног органа. Изузетак у том смислу је Босна и Херцеговина која се определила за правосудни савет који је истовремено задужен и за судије и за тужиоце. Имајући на уму наведено опредељење држава са простора бивше СФРЈ, чињеницу да међу наведеним државама постоји блискост правног система која произлази из заједничке прошлости, као и то да је Република Србија последња од наведених држава која уређује питање положаја и надлежности тужилаштва на начин који је адекватан стандардима развијених демократских система, сматрали смо да је потребно нарочиту пажњу усмерити ка проучавању нормативних решења и искустава управо држава насталих из бивше СФРЈ. Такође, потребну пажњу указали смо и решењима из оних држава које су се определиле за мешовите правосудне савете. У том смислу приказали смо решења Француске, Италије и Белгије као држава са дужом традицијом у том смислу, те Румуније, Бугарске и Босне и Херцеговине, које су правосуд-

не савете у свој правни систем увеле у поступку транзиције од тоталитарних држава социјалистичког блока ка државама чланицама Европске уније.

Аутори верују да ће овај упоредни преглед бити користан и омогућити стручној јавности али и експертима задуженим за израду закона којима се уређује положај јавног тужилаштва и Државног већа тужилаца да се на једноставан начин упознају са решењима примењеним у неким од европских држава, као и са добрим и лошим странама наведених решења. Искуство других држава, искоришћено на најбољи начин у поступку израде нормативних аката која уређују питање положаја тужилаштва, омогућиће нам да избегнемо грешке и да наведене области уредимо на начин који ће обезбедити самосталност и независност тужилаштва које ће тек тако организовано моћи да остварује своје надлежности, што ће гарантовати ефикасну борбу против свих облика криминала на националном и наднационалном нивоу.

ТУЖИЛАЧКИ САВЕТИ

Република Португал

Устав Републике Португал предвиђа да „судови“ (судска власт) суде у име народа,³³ дајући тиме демократски легитимитет тој грани власти. Грађани су истовремено извор овлашћења за спровођење судског поступка и објекат тог овлашћења.

Према Уставу, Јавно тужилаштво Португала је део судске власти³⁴ и представља хијерархијски организован орган. Самостално је у односу на Владу, остале гране власти и правосуђе и дата су му следећа овлашћења у правосудној администрацији:³⁵

- заступање државе пред судовима;
- одбрана законитости;

³³ Члан 202. Устава Републике Португал.

³⁴ Иако на први поглед не звучи прихватљиво, ова интерпретација, према мишљењу аутора, налази утемељење у већини важећих уставних доктрина.

³⁵ Члан 219. Устава Републике Португал и члан 1. Закона о јавном тужилаштву донетог на основу Акта бр. 60/98, 27. августа 1998. године.

- одбрана интереса предвиђених законом;
- учешће у спровођењу кривичне политике утврђене од стране независних органа;
- спровођење кривичног поступка уз поштовање принципа законитости.

За разлику од већине модела који су на снази у европским државама, овлашћења Јавног тужилаштва Португала шира су од надлежности у иницирању и спровођењу кривичног поступка. Такође, треба подвући да јавно тужилаштво не зависи од владе у смислу руковођења, већ је тај задатак поверен високом телу – *Државном тужилаштву* које обухвата и *Високи савет јавног тужилаштва*. Ова „самоуправа“, међутим, не регулише основна питања као што су финансирање, број запослених итд.

Устав Португала и закони сављају јавне тужиоце у исти ниво са судијама.

Члан 75. Закона о јавном тужилаштву („Паралелизам са правосуђем“) предвиђа следеће:

1. *Јавно тужилаштво је паралелно са судством, и независно од њега.*
2. *У току претреса и процесних радњи којима председава судија, јавни тужилац седи са његове десне стране.*

„Самоуправу“ судија и тужилаца обезбеђује одговарајући Високи савет како је предвиђено Уставом и законом.

У правосудном систему Португала постоје три савета:

1. Високи савет судства (судије опште надлежности),
2. Високи савет јавног тужилаштва и
3. Високи савет судија управних судова.

Оснивање чак три савета је оправдано чињеницом да постоје три „врсте“ магистрата (судије опште надлежности, тужиоци и судије управних судова), уређене истим или различитим законима.

Закон о јавном тужилаштву (члан 9), у складу са Уставом Португала (члан 219), прописује да је Државно тужилаштво највиши орган јавног тужилаштва. Државно тужилаштво се састоји од државног тужиоца, Високог савета јавног тужилаштва, Консултативног савета државног тужилаштва, правних саветника и службе за опште послове.

Према члану 15. Закона о јавном тужилаштву:

Државно тужилаштво врши своја овлашћења у односу на дисциплинска и руководећа питања преко Високог савета јавног тужилаштва.

Високи савет јавног тужилаштва броји 19 чланова, и у његовом саставу налазе се:

- а) државни тужилац (председник);
- б) окружни јавни тужиоци (четири члана);

- в) заменик државног тужиоца из реда заменика државног тужиоца;
- г) два окружна тужиоца из реда окружних тужилаца;
- д) четири заменика окружног тужиоца из реда заменика окружних тужилаца, један за сваки судски округ;
- ђ) пет чланова које бира републичка скупштина (Парламент);
- е) два лица признате стручности која именује министар правде.

Јавни тужиоци не могу да одбију именоване за чланство у Високом савету јавног тужилаштва.

Овај измешани и плуралистички састав носилаца правосудних функција и лица изван правосудја одражава „самоуправни“ принцип, при чему се води рачуна о интересима друштва и основним начелима демократије.

Државног тужиоца именује председник Републике на предлог Владе, на период од шест година. Чињеница да се са именованем државног тужиоца морају сложити и председник Републике и Влада даје државном тужиоцу снажан политички легитимитет.

Четири члана Високог савета јавног тужилаштва долазе директно из јавног тужилаштва (окожни јавни тужиоци, који врше своју надлежност у четири судска округа, како је и подељена држава), као чланови по функцији, што значи да их не бирају ни тужиоци, нити их именује политичка власт.

У Савету су, такође, и чланови које бирају јавни тужиоци из својих редова, из три категорије јавних тужилаца, што је укупно седам чланова:

- заменик државног тужиоца који се бира из редова заменика јавних тужилаца;
- два окружна јавна тужиоца који се бирају из редова окружних јавних тужилаца;
- четири заменика окружних тужилаца који се бирају из редова заменика окружних тужилаца, по један за сваки судски округ.

Избор јавних тужилаца (како је предвиђено у члану 15. Закона) врши се општим и тајним гласањем, при чему за сваког појединачног кандидата гласа изборно тело које чине тужиоци по функцији. Бирачки списак јавних тужилаца сачињава државни тужилац по службеној дужности, а бирачи могу да гласају поштом.

Политичка власт има право и обавезу да именује чланове Савета. На овај начин Влада, односно министар правде, може да одреди два лица обично из редова правне струке (признати правници, адвокати, професори), а Парламент може да именује пет чланова, чак и из редова посланика (члан 163. Устава и члан 15. Закона) или изван Парламента. Ова-

квим начином избора поштује се пропорционалност састава Парламента, представљајући већинске странке са посланицима у Парламенту.

Државни тужилац се именује са мандатом од шест година, у складу са Уставом. Чланови Савета који су изабрани из редова носилаца правосудне функције имају мандат од три године и могу бити поново изабрани.

Када током свог мандата јавни тужилац престане да врши правосудну функцију на коју је изабран, или у случају спречености, именује се прва замена или, уколико то није могуће, друга замена. Уколико је то неизводљиво, објављује се упражњено место и спроводе се нови избори. Заменици и чланови који су накнадно изабрани врше дужност до истека мандата првоизабраног члана.

Заменици државног тужиоца су чланови Савета по положају, што значи да задржавају чланство док врше своју функцију. Мандат чланова које бира Скупштина Републике истиче првом седницом новог сазива Скупштине.

Мандат чланова које именује министар правде истиче даном ступања на дужност новог министра. Нови министар мора да потврди њихов мандат или да именује друга лица. И поред истека мандата, поменути чланови остају на дужности док лица која их замењују не преузму чланство.

Чланови Високог савета јавног тужилаштва учествују у његовом раду с пуним или смањеним мандатом. Чланови Високог савета који врше дужност са пуним радним временом добијају надокнаду која одговара основном положају, уколико је јавна функција, или плату која одговара плати генералних директора.

Чланови немају посебна овлашћења изван Савета. Чланови имају овлашћења само као колективно тело и не могу да дају појединачна упутства или препоруке неком магистрату, односно нису „хијерархијски надређени“ магистратима. На овај начин мандат се врши колективно, а појединачни предлози се трансформишу у колективну одлуку.

Према члану 27. Сїайїуїа – „Овлашћења“, Високи саветї тїужїлашїїва је надлежан за:

а) именовање, постављење, упућивање, унапређење, разрешење, оцењивање квалитета рада, предузимање дисциплинских поступака и спровођење, генерално, свих других активности у односу на јавне тужиоце, изузев државног тужиоца;

б) давање сагласности на изборна правила Савета, Правилник о раду Државног тужилаштва, подзаконска акта предвиђена у члану 134(4), и предлог буџета за Државно тужилаштво;

в) разматрање и доношење упутстава у вези са унутрашњом организацијом и руковођењем;

г) предлагање издавања обавезних упутстава државног тужиоца јавним тужиоцима за вршење његових дужности;

д) предлагање министру правде, а преко државног тужиоца, законодавних мера које су потребне ради унапређења ефикасности јавног тужилаштва и подстицања сарадње са правосудним институцијама;

ђ) објављивање приговора на Статут;

е) одобравање годишњег плана инспекције и давање налога за вршење инспекције, истраге и испитивања;

ж) давање мишљења у вези са организацијом правосуђа и, генерално, за спровођење правде;

з) вршење осталих послова предвиђених законом.

Високи савет јавног тужилаштва има два основна циља:

1. руковођење тужоцима, укључујући оцењивање, и

2. дисциплински њосиуак.

На основу ових главних карактеристика може се дефинисати целокупна надлежност која обухвата:

а) руковођење тужилаштвима,

б) унутрашњу руководећу организацију,

в) процесне надлежности,

г) саветодавну надлежност,

д) право надзора у односу на понашање и стручност.

а) Што се тиче *руководеће надлежности*, Високом савету тужилаштва је дато у надлежност целокупно одлучивање о јавним тужиоцима – именовање, упућивање, постављење, оцењивање (оцена стручности) и спровођење дисциплинског поступка. У циљу извршења свих ових послова Високи савет и, повремено, државни тужилац међусобно деле задатке.

Када Високи савет жели да изврши именовање, упућивање или унапређење носиоца функције, спроводи посебну процедуру („movement“). Ова процедура се обично врши у мају и децембру. У оквиру Савета постоји посебна радна група која припрема све поступке везане за спровођење ове процедуре.

б) У односу на *унутрашње руковођење*, Високи савет одлучује и издаје упутства о унутрашњој организацији и систематизацији радних места.

в) У односу на *процедуралну надлежност*, Високи савет прима жалбе прописане законом, а посебно приговоре поднете против одлука дру-

гих органа. Тако, на пример, државни службеници запослени у правосуђу морају најпре да уложе жалбу Високом савету тужилаштва против одлука њиховог Савета (Савет судских службеника) пре него што је поднесу Управном суду, уколико раде у тужилаштву. Уколико, међутим, раде као судије жалбу, подносе Високом савету правосуђа.

г) У области *савештодавних овлашћења*, Високи савет тужилаштва има дужност да „*даје мишљења о правосудној организацији и ошћем управљању у правосуђу*“. То значи да сви законски инструменти или упутства која доносе министар правде (Влада) или Парламент треба да се претходно доставе на разматрање Високом савету тужилаштва. Повремено, државни тужилац (председник Високог савета тужилаштва) излази пред Парламент и даје своје мишљење о предлогу закона у име Високог савета тужилаштва. Уз то, Високи савет има овлашћења да подноси предлоге законских мера министру правде, преко државног тужиоца, ради унапређења стандарда ефикасности.

д) Још једна група овлашћења дата Високом савету тужилаштва односи се на *професионални надзор*. У оквиру ових овлашћења, Савет предлаже државном тужиоцу доношење упутстава о томе како тужиоци треба да врше своју функцију и чега морају да се придржавају у раду. Са друге стране, Високом савету је поверен надзор над понашањем тужилаца и унапређење рада јавног тужилаштва и правосудних органа.

Ова група овлашћења је заједничка за Високи савет тужилаштва и државног тужиоца.

Два овлашћења, која се односе на руковођење путем одлука о именовању, постављењу, упућивању, унапређењу, разрешењу и оцени стручних квалитета, с једне стране, и вођење дисциплинског поступка, с друге стране, искључиво врши Савет.

Високи савет тужилаштва ради у пленарној седници или у већима. Пленарну седницу чине сви чланови Савета (19 чланова, укључујући и председника – државног тужиоца).

У складу са законом, Високи савет тужилаштва редовно се састаје свака два месеца и, изузетно, увек када га сазива државни тужилац на сопствену иницијативу или на захтев најмање седам чланова. Одлуке се доносе већином гласова, а државни тужилац има одлучујући глас. Да би одлуке биле пуноважне, седници мора присуствовати најмање 13 чланова Савета или, када је у питању рад у већима, најмање седам чланова.

Опште послове за Савет врши генерални секретар Државног тужилаштва.

Веће за оцену стручности

Када је у питању оцењивање стручности рада, Високи савет се може састајати у већима, како је одређено Правилником о раду Државног тужилаштва. Тренутно постоје два већа задужена за оцењивање стручности. Овим већима председава државни тужилац осим када заседају истовремено, у ком случају једном од њих председава заменик државног тужиоца.

Опште послове већа такође обавља генерални секретар Државног тужилаштва у једном већу, а државни службеник у другом.

Дисциплинско веће

Питања која се односе на дисциплински поступак су у надлежности Дисциплинског већа. Дисциплинско веће чине државни тужилац и чланови Високог савета.

Приговори/жалбе

Приговори на одлуке Већа подносе се Савету који заседа у пленарној седници. Уколико се носилац правосудне функције не слаже са одлуком пленарне седнице, има право жалбе Врховном управном суду.

Унутрашња организација рада

Питања на која треба дати мишљење расподељују се жребом између чланова Савета у складу са интерним правилима расподеле. Члан коме је додељен предмет постаје извештач по том питању. Уобичајено је да запослени у Савету користе различите „шеме“ за поделу поступака (према њиховој различитој природи: питања дисциплинске одговорности и стручности и др.), у циљу поштене расподеле послова између чланова.

Званична расподела се врши према одлуци државног тужиоца или заменика државног тужиоца, након чега службеници шаљу предмет одређеном извештачу. Извештач тада израђује нацрт одлуке и предмет с одлуком доставља Канцеларији. Тада се, најчешће електронском поштом или на CD-ROM-у, нацрт шаље осталим члановима, док се у међувремену припрема дневни ред са тачкама за дискусију на пленарној седници и у већима.

Извештач може консултовати документацију и евиденцију, и предузети мере које сматра потребним. Евиденција се врши искључиво на одређени период, у складу са подзаконским прописима и на начин којим се уважавају интереси обеју страна. Када предмет не садржи посебно

комплексна питања, известилац га може доставити на разматрање без посебног извештаја о томе.

Одлука којом се усвајају разлози и предлози, коју предлаже инспектор, а прихвата известилац задужен за предмет, може бити сачињена у облику сагласне одлуке, без потребе сачињавања извештаја о томе. Када тумачење известиоца не подржава већина, одлуку сачињава члан кога одреди председник. По правилу, председник одређује првог члана који је гласао против предлога известиоца.

У случају притужбе пленарној седници, предмет се додељује другом известиоцу.

Однос према Министарству правде и Парламенту

Историја Португала указује да је процес „осамостаљивања“ јавног тужилаштва у односу на политичку власт био постепено и да још није у потпуности окончан. У дефинисању јавног тужилаштва, Устав наводи да је оно самостално у односу на политичку власт, али се оставља истражање степена самосталности. И Устав и Статут јавног тужилаштва наводно обезбеђују сличну дефиницију самосталности.

1. Јавно тужилаштво је самостално у односу на остале органе централне, регионалне и локалне власти у складу са одредбама овог акта.

2. Самосталност јавног тужилаштва се остварује кроз његову обавезу истраживања кривичности и објективности, као и кроз истраживање директива, наређења и упућивања наведених у овом закону.

Председник Републике, Влада или Парламент не могу да дају упућивања о одређеном случају. Било каква интервенција није дозвољена осим преко председника изабраних у Високи савет тужилаштва, у односу на истражања од интереса за спровођење правде или за рад тужилаштва, у складу са надлежностима Савета.

Упркос томе, Статут јавног тужилаштва допушта министру правде (не и Влади) неке друге врсте интервенција. Једна од њих је могућност дата министру правде да учествује у седницама Савета ради пружања информација или појашњења (без права гласа). Ово је разлог због ког се министар правде унапред обавештава о датуму одржавања седница Савета. Министар одлази повремено на седнице Савета, посебно када се разматрају нови пројекти.

Друга врста интервенције (процесне природе) јесте могућност да министар правде даје јавном тужилаштву, у случају заступања интереса државе, одређене смернице у парничним стварима у којима је држава заинтересована страна. У овом случају јавно тужилаштво поступа као државно правобранилаштво.

Да ли то значи да политичка власт може давати „наређења“ државном тужиоцу или Високом савету? Што се Савета тиче, одговор је негативан. А што се тиче државног тужиоца, не сме се заборавити да државног тужиоца именује председник Републике на предлог Владе, чиме он добија двоструки политички легитимитет. Међутим, нејасно је да ли заиста постоји двострука веза или било какав облик субординације?

Битно је указати на то да у случају смене државног тужиоца Влада и председник Републике морају о томе да постигну споразум. То је једини обавезујући захтев. Ни Влада ни председник не могу давати наређења државном тужиоцу или Високом савету. Парламент не врши надзор над радом јавног тужилаштва и, с обзиром на то да не постоји политичка веза, Парламент не може ништа директно да предузме у случају када жели да политички „критикује“ државног тужиоца.

Однос Високог савета тужилаштва и политичке власти се реализује на више начина:

- а) председник Републике именује државног тужиоца (председника Високог савета тужилаштва);
- б) према министру правде:
 - путем предлога именовања државног тужиоца (председника Високог савета тужилаштва) који даје Влада,
 - путем именовања два члана Савета,
 - путем могућности присуствовања седницама Савета (без права гласа) у циљу пружања информација и појашњења;
- в) у односу према Парламенту – именовањем пет чланова Савета.

У случају да Парламент изгласа Закон о утврђивању приоритета у кривичној истрази предстоје измене. У том случају би државни тужилац морао да доставља Парламенту извештај о спровођењу програма приоритета. Даље, он би био одговоран Парламенту за ефикасно спровођење тог програма.

Када је реч о друга два тела – Високом савету судства и Високом савету за управне и пореске судове, њихов однос са политичком влашћу је јаснији – неке чланове одређује председник, а друге Парламент (а не Влада).

Председника Врховног суда бирају судије тог суда, а он председава Саветом по службеној дужности. Овде је такође однос са политичком влашћу јаснији јер је реч о судијама. Може се рећи да политичка власт, ван сваке сумње, мора да поштује стварну независност судија и судова.

Република Црна Гора

У Закону о државном тужиоцу, који је усвојен децембра 2003. године, у Глави VII, по први пут се у тужилачкој организацији Републике Црне Горе предвиђа постојање институције Тужилачког савета. Први Тужилачки савет у тужилачкој организацији Републике Црне Горе именован је Одлуком Скупштине Републике Црне Горе, јуна 2004. године.

Тужилачки савет̄ има председника и 10 чланова. Врховни државни тужилац по положају је председник Тужилачког савета.

За чланове Тужилачког савета именује се:

- шест чланова из редова државних тужилаца и заменика државних тужилаца;
- један професор Правног факултета у Подгорици;
- један члан из реда адвоката;
- један члан из реда истакнутих правника у Црној Гори, и то на предлог Заштитника људских права и слобода;
- један представник Министарства правде.

Скупштина именује чланове Тужилачког савета:

- из реда државних тужилаца и заменика државних тужилаца, на предлог проширене седнице Врховног државног тужилаштва;
- из реда професора Правног факултета у Подгорици, на предлог Правног факултета у Подгорици;
- из реда адвоката на предлог Адвокатске коморе Црне Горе;
- из реда истакнутих правника у Црној Гори на предлог Заштитника људских права и слобода;
- представника Министарства правде на предлог министра правде.

Предлог кандидата за члана Тужилачког савета из реда државних тужилаца и заменика утврђује проширена седница Врховног државног тужилаштва, тајним гласањем. Састав проширене седнице, поред Врховног државног тужиоца и његових заменика, чине и виши државни тужиоци.

Пре утврђивања предлога за избор члана Тужилачког савета из реда државних тужилаца и заменика државних тужилаца, проширена седница Врховног државног тужилаштва ће прибавити од сваког државног тужиоца и заменика у Републици иницијални предлог на начин који ће обезбедити тајност иницијативе.

О предлогу за избор члана Тужилачког савета из реда државних тужилаца и заменика државних тужилаца одлучује се већином гласова на проширеној седници Врховног државног тужилаштва.

Чланове Тужилачког савета именује Скупштина на период од четири године. Чланови Тужилачког савета могу бити поново именовани на ову функцију. Мандат члану који је накнадно именован на упражњено место у Тужилачком савету истиче истеком мандата Тужилачког савета.

Чланство у Тужилачком савету престаје пре истека времена на које је именован, ако то сам затражи или му престане тужилачка функција, односно радни однос који је био основ за избор. Престанак чланства у Тужилачком савету констатује Скупштина, на основу обавештења председника Тужилачког савета.

Надлежности Тужилачког савета

1. Утврђује предлог за именовање и разрешење државног тужиоца и заменика.

Тужилачки савет, након спроведене процедуре јавног оглашавања, упознавања са пријавама и мишљењима о радним квалитетима кандидата и разговора са кандидатима, утврђује предлог за именовање државног

тужиоца, односно заменика на нејавној седници, изјашњавањем чланова Савета, појединачно о сваком кандидату. Тужилачки савет, након гласања и утврђивања предлога, доставља Скупштини Републике Црне Горе образложени предлог за именовање државног тужиоца, односно заменика, који садржи онолико кандидата колико се именује, са основним подацима о свим пријављеним кандидатима.

Такође, Тужилачки савет након спроведене процедуре, на својој нејавној седници доноси одлуку о престанку функције, односно разрешењу државног тужиоца или заменика и о томе обавештава Скупштину Републике Црне Горе, одмах, односно у року од 60 дана од пријема иницијативе за разрешење државног тужиоца или заменика.

2. Утврђује број заменика државног тужиоца.

Тужилачки савет, својом одлуком, утврђује број заменика у тужилачкој организацији на предлог министра правде, на основу иницијативе врховног државног тужиоца Републике Црне Горе. Одлука о броју заменика објављује се у „Службеном листу Републике Црне Горе“.

3. Спроводи поступак утврђивања дисциплинске одговорности државног тужиоца и заменика.

Државни тужилац или заменик дисциплински одговарају ако неуредно врше своју функцију, или ако вређају углед тужилачке функције. Поступак утврђивања одговорности државног тужиоца или заменика спроводи Дисциплинско веће Тужилачког савета. Тужилачки савет именује од својих чланова Дисциплинско веће које има председника и два члана.

4. Доноси опште и посебне програме стручног усавршавања.

Закон о државном тужиоцу прописао је да се врховни државни тужилац, или лице које он овласти, стара о реализацији општих и посебних програма стручног усавршавања које доноси Тужилачки савет. Такође је прописано да у реализацији општих и посебних програма стручног усавршавања врховни државни тужилац, или лице које он овласти, може да организује семинаре, обуке или друге програме стручног усавршавања.

5. Утврђује предлој раздела буџета за финансирање рада државној тужиоца.

Тужилачки савет утврђује предлог раздела буџета за финансирање рада државног тужиоца. Средства и услове за рад државног тужиоца обезбеђује Република Црна Гора.

6. Утврђује Кодекс тужилачке етике.

Државни тужилац и заменик у вршењу своје функције придржавају се Кодекса тужилачке етике, који утврђује Тужилачки савет, по претходно прибављеном мишљењу државних тужилаца и заменика.

7. Доноси Пословник о свом раду.

Пословником о раду Тужилачког савета уређује се начин рада Тужилачког савета и друга питања значајна за његов рад и одлучивање.

8. Врши и друге послове одређене законом.

Република Хрватска

Хрватско решење у највише елементарна личи на решења која уређују будући статус јавнојужилачке службе у Републици Србији, а која су дефинисана новим Уставом Републике Србије и Националном транзицијом реформе правосуђа. Ово решење, као и нека друга решења примењена у транзиционим земљама, тежи јачању „самосталности“ и независности јужилаштва оснивањем посебној Државнојужилачкој већи, али, истовремено, у случају да се јужилаштво не усполичи као четврта трана власти, држава значајан степен надлежности у рукама извршне и законодавне власти сужавањем инеренција већи само на заменике јужилаца.

Устав Републике Хрватске установљава државно тужилаштво као самостално и независно правосудно тело овлашћено и дужно да поступа против учинилаца кривичних и других кажњивих дела, да предузима правне радње ради заштите имовине Републике и да подноси правна средства за заштиту Устава и закона.

Устав, такође, установљава и Државнојужилачко веће као посебно тело у чијој су надлежности, првенствено: именовање, разрешење и одговорност заменика државних тужилаца. Према Уставу, делокруг, организација и начин рада државног тужилаштва и Државнојужилачког већа регулисани су Законом о државном одвјетништву (НН, бр. 51/01), који је основни извор права у овој области.

Према закону, државно тужилаштво је вертикално хијерархијски структурирана организација са Државним тужилашством Републике Хрватске на врху, којим управља главни државни тужилац Републике Хрватске одговоран за рад целокупног државног тужилаштва у Републици. Државно тужилаштво Републике Хрватске, односно по положају главни државни тужилац заступа Републику Хрватску, предузима правне радње из своје надлежности ради заштите Устава и законитости пред Уставним судом Републике Хрватске, Врховним судом Хрватске, Управним судом Републике Хрватске, Високим трговачким судом Републике Хрватске, Високим прекршајним судом Републике Хрватске, међународним и страним судским и другим телима.

Државно тужилаштво у Хрватској организовано је на територијалном принципу. Поред Државног тужилаштва Републике Хрватске, организацију државног тужилаштва чине и жупанијска и општинска државна тужилаштва. На челу жупанијских су жупанијски државни тужиоци, а на челу општинских државних тужилаштава су општински државни тужиоци. Општинско државно тужилаштво оснива се за територију једног или више општинских судова, а жупанијско за територију жупанијског, односно трговачког суда. Посебним законом утврђена су подручја и седишта појединих државних тужилаштава, док је стварна и месна надлежност, уз процесне законе, утврђена законима којима се регулише надлежност судова пред којима државни тужиоци имају овлашћења да поступају. С обзиром на успостављену организацију државног тужилаштва, виши државни тужилац може нижем државном тужиоцу давати обавезна упутства за рад, када је то потребно, ради законитог и јединственог обављања функције, а када је то нужно, таква упутства се могу односити и на поступање у поједином случају. Виши државни тужилац може преузети обављање појединих послова за које је надлежан нижи државни тужилац, а може, у складу са законом, овластити нижег државног тужиоца да поступа у појединим случајевима и да обави одређене радње из надлежности другог нижег државног тужиоца.

Државној тужилачко веће је посебно тело које именује и разрешава заменике државних тужилаца и одлучује о њиховој дисциплинској одговорности.

Државној тужилачко веће има 11 чланова које бира Хрватски сабор, и то:

- седам чланова из реда заменика државних тужилаца,
- два члана из реда Хрватског сабора и
- два члана из реда професора правних факултета.

У поступку избора чланова Државнотужилачког већа, Одбор за правосуђе Хрватског сабора захтева од главног државног тужиоца и декана

правних факултета да покрену поступак кандидатуре за чланове Већа, а кандидате из реда Хрватског сабора утврђује Одбор за правосуђе Хрватског сабора. Чланови Већа бирају се на време од четири године, с тим да нико не може бити биран више од два пута. Пре ступања на дужност чланови Већа полажу заклетву пред председником Хрватског сабора.

За разлику од заменика државних тужилаца, државне тужиоце и даље бирају извршна и законодавна власти.

Главної државної тужиоца именује на време од четири године Хрватски сабор, на предлог Владе Републике, уз претходно мишљење Одбора за правосуђе Хрватског сабора. По истеку тог времена исто лице може поново бити именовано на исту дужност.

Жупанијскої државної тужиоца именује главни државни тужилац, по претходном мишљењу министра правосуђа и колегијума Државног тужилаштва Републике Хрватске на време од четири године с могућношћу поновног избора на исту дужност.

Општинскої државної тужиоца именује главни државни тужилац, по претходном мишљењу министра правосуђа и колегијума жупанијског државног тужилаштва, такође на четири године с могућношћу поновног избора на исту дужност.

Поступак за именовање главног државног тужиоца покрене Влада Републике Хрватске, а за именовање жупанијског, односно општинског – главни државни тужилац.

Разрешење државних тужилаца врши се по поступку за њихово именовање.

У обављању *надзора* над радом државних тужилаца, Државно тужилаштво Републике Хрватске дужно је да предузима одговарајуће мере, а посебно меру непосредног увида у целокупан рад и пословање сваког жупанијског државног тужилаштва. Жупанијска државна тужилаштва дужна су једном у две године обавити преглед целокупног рада подручних државних тужилаштва.

Више државно тужилаштво обавезно је да нижем државном тужилаштву стави примедбе на недостатке које је уочило приликом одлучивања о правном леку или на други начин. О предметима од посебног државног интереса или када је реч о сложеним чињеничним или правним питањима, ниже државно тужилаштво дужно је да извести више државно тужилаштво о предузетим радњама и даљим мерама.

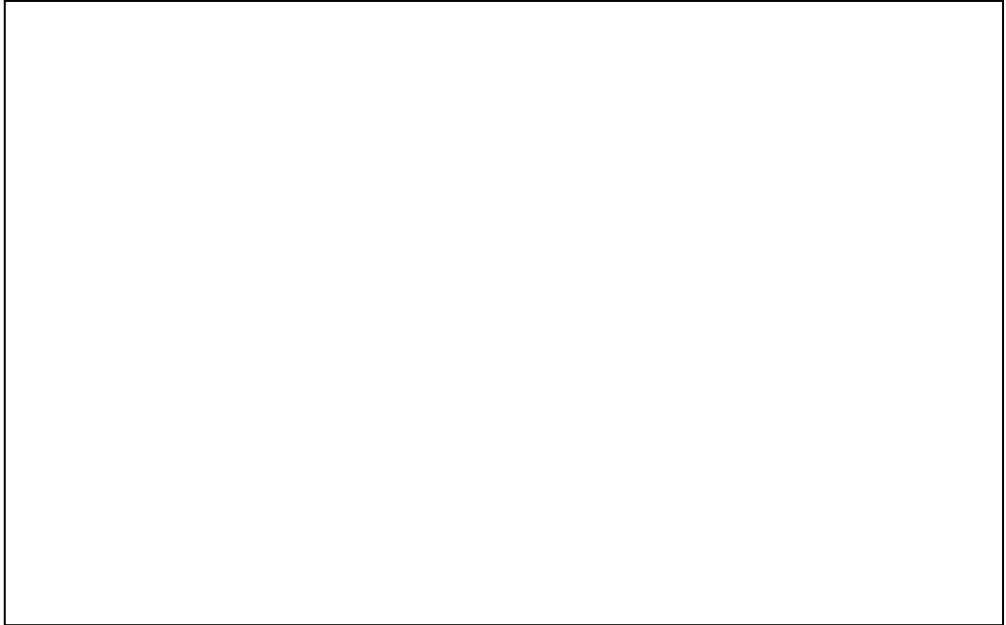
Главни државни тужилац има обавезу да извештава министра за правосуђе о предметима од општег значаја, као и о кривичним пријавама против судија Уставног суда, заступника у Хрватском сабору, чланова Владе Републике Хрватске, судија и државних тужилаца.

Посебним правилником о унутрашњем пословању уређују се време и начин подношења посебних обавезних извештаја.

Послови правосудне управе су у надлежности Министарства правосуђа. У обављању тих послова, Министарство за правосуђе може поништити или укинути незаконит акт донет у вршењу послова управе. Министарство води евиденцију државних тужилаца, њихових намештеника, државнотужилачких саветника и других радника у државним тужилаштвима. Подаци из евиденције су службена тајна. Министар за правосуђе, на предлог главног државног тужиоца, доноси Правилник о унутрашњем пословању државних тужилаштава.

Република Македонија

Македонски Парламент је на седници од 8. децембра 2005. године усвојио 11 Уставних амандмана и Уставни закон о њиховом уношењу у правни систем Македоније. Уставне измене које се односе на правосуђе представљају даљи корак у правцу већ започетих правосудних реформи на стварању ефикасног и независног правосуђа, а тиме и прихватању мерила и стандарда европског законодавства у Македонији.

Према новоусвојеним амандманима, судије бира Правосудни савет Републике Македоније, а јавне тужиоце бира Тужилачки савет Републике Македоније.

Према Уставу Македоније, јавно тужилаштво је *јединствен и самосталан државни орган* који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела и врши друге послове утврђене законом. Јавно тужилаштво је дужно да своју функцију обавља законито, непристрасно и објективно, и делује у циљу заштите основних људских права и слобода, као и ефикасног и благовременог функционисања кривичноправног система. Јавно тужилаштво у извршавању своје функције обезбеђује једнакост пред законом свих грађана, без обзира на пол, расу, национално и социјално порекло, политичко и верско уверење и имовно стање. Тужилаштва раде на основу Устава, закона и међународних уговора ратификованих у сагласности са Уставом Републике Македоније.

Тужилачка организација у Македонији организована је на територијалном принципу према стварној и месној надлежности, тако да функцију јавног тужилаштва врше:

- *Јавно тужилаштво Републике Македоније,*
- *више јавно тужилаштво, и*
- *основна јавна тужилаштва.*

Основна јавна тужилаштва поступају пред првостепеним судом, виша јавна тужилаштва пред вишим судом, а Јавно тужилаштво Републике Македоније поступа пред Врховним судом Републике Македоније. Јавна тужилаштва поступају и пред другим органима и другим правним лицима када су за то овлашћена законом. Јавни тужилац Републике Македоније има овлашћење да подноси иницијативу за покретање поступка за оцену уставности закона и других прописа у пословима из надлежности јавног тужилаштва.

Јавно тужилаштво се оснива за подручје суда оног степена пред којим има овлашћење да поступа. За подручје једног или више основних судова може се основати једно јавно тужилаштво, а за подручје вишег суда оснива се више јавно тужилаштво. *Јавно тужилаштво Републике Македоније* оснива се за подручје целе Републике. У Републици Македонији постоје 22 основна јавна тужилаштва, три виша јавна тужилаштва и, на врху тужилачке организације, републичко јавно тужилаштво. Таква организација тужилаштва Македоније заснована је и ради на принципима хијерархије и субординације, што је изричито и законом назначено. На тим принципима је такође постављена и одговорност тужилаца, тако да основни јавни тужиоци одговарају за свој рад вишем јавном тужиоцу, јавном тужиоцу Републике Македоније и Парламенту Македоније, виши јавни тужиоци имају одговорност према јавном тужиоцу Републике Македоније и Парламенту Републике Македоније, а јавни тужилац Републике Македоније за свој рад одговара искључиво Парламенту Републике Македоније.

Тужилачки савет Републике Македоније законом је формиран за спровођење поступка именовања и разрешења, као и утврђивања одговорности јавних тужилаца и њихових заменика.

Тужилачки савет Републике Македоније састоји се од девет чланова:

- јавни тужилац Републике Македоније је члан по положају,
- три члана су виши јавни тужиоци,
- један члан је основни тужилац из Скопља,
- два члана опредељује колегијум Јавног тужилаштва Републике Македоније из реда јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, и
- два члана именује Влада Републике Македоније на предлог министра правде.

Чланови које именује Влада и колегијум Јавног тужилаштва Републике Македоније имају мандат од четири године.

Јавни тужиоци се именују на мандат од шест година. Заменици јавних тужилаца се именују без ограничења мандата, осим приликом првог именованја на место заменика основног јавног тужиоца, када је законом прописан мандат од шест година.

Број заменика јавних тужилаца одређује Влада Републике Македоније, на предлог министра правде, по претходно прибављеном мишљењу Тужилачког савета Републике Македоније.

Именовање јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца оглашава Парламент Републике Македоније. Оглас се објављује у „Службеном гласнику“, а поступак именованја спроводи Тужилачки савет Републике Македоније.

Јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца именује Парламент Републике Македоније, на предлог Владе, а по претходно прибављеном мишљењу Тужилачког савета Републике Македоније. Овим законом дат је обавезујући карактер мишљења Тужилачког савета који Влада прибавља у поступку именованја тужилаца, чиме је и улога Тужилачког савета у том поступку добила на значају. Наиме, у случају несагласности са мишљењем Тужилачког савета о именованју тужилаца, Влади је дата могућност да затражи од Тужилачког савета да поново размотри своје мишљење и уколико у поновном поступку двотрећинском већином Тужилачки савет потврди своје првобитно мишљење, Влада Републике Македоније је обавезна да га прихвати. Тако постављен поступак именованја тужилаца са утицајном улогом новог професионално компетентног тела – Тужилачког савета, представља нову меру ка смањењу политичког утицаја на процес именованја тужилаца и обезбеђења независности тужилачког система.

Јавни тужиоци се разрешавају по истом поступку законом прописаним за њихово именовање.

ПРАВОСУДНИ (МЕШОВИТИ) САВЕТИ

Француска

Пример Француске представља „добро развијен и успешном традицијом доказан модел правосудној савета“. Француски (бирокрајски модел) избора судија и тужилаца, заснива се на прејимствима да се процес професионалне социјализације, сазревања и развоја стручних вештина мајстара (судија и јавних тужилаца) одиграва и да се њиме управља у целовити унутар правосудној система. Судије и тужиоци који су изабрани на основу националној конкурса улазе у правосудје веома млади – по правилу између 25 и 30 година – и остају у служби углавном током целој радној века, са каријером која на различите начине формално комбинује године службе и оцене стручности у раду. Потреба за спровођењем периодичних и суштинских стручних оцена судија и тужилаца блиско је везана за бирокрајски модел избора. Пошто се они бирају без преходној професионалној искуства, периодичне евалуације су предвиђене ради задовољења одговарајућих циљева: на првом месту да се потврди да су млади мајстари стекли потребну професионалну стручност; и након тога да се између њих одаберу они који су најквалификованији да појуне изражњена места на вишим нивоима надлежности.

Француско правосудје (*le corps judiciaire*) састоји се од судећих судија (*magistrats du siege*) и од државних тужилаца (колективно познати као *le parquet*). Селекција и обука су исте за обе категорије. Дозвољен је и прелазак са једне позиције на другу. Важе иста основна правила која су садржана у закону из 1958. године, који је неколико пута ревидиран.³⁶ Главна разлика је у томе што судије не могу да се премештају са једног места на друго без њиховог пристанка (осим као резултат дисциплинске мере), а да, по члану 5. *Statut de la magistrature*, тужиоци представљају део хијерархије са министром правде на челу.

Високи савет правосудја – *Conseil superieur de la magistrature (CSM)* у Француској има 18 чланова (16 изборних и два члана по закону). Организација и деловање овог тела су регулисани Уставом. Чланови који се

³⁶ Ordonnance du 22 decembre 1958 sur le statut des magistrats, у наставку текста: „Статут“.

бирају су: 12 судија и тужилаца које бирају њихове колеге³⁷ и четири члана „лаика“. Два законски предвиђена члана су председник Републике и министар правосуђа. Троје од четворо „лаика“ постављају председник Републике, председник Народне скупштине и председник Сената. Четврти је виши члан *Conseil d'Etat*, којег су изабрале његове колеге. Прва три члана „лаика“ обично се бирају међу професорима права, бившим члановима Ревизорског суда (*Cour des comptes*) и, генерално гледано, међу људима који имају знатно искуство у јавним пословима. Заправо, права пропорција чланова „лаика“ није 25 одсто, већ 40 одсто. Разлог томе је што је *CSM* подељен у две секције, једна је за сужеће судије, а друга за тужилоце. Свака секција се састоји од шест иријадника правосуђа и четири члана „лаика“. Њихов мандат траје четири године и једнократне је природе. Током мандата ниједан члан не може деловати као адвокат или јавни службеник у министарству, нити вршити дужност на коју се именује путем избора.

Оба одељења се састају на пленарним седницама. Именовани чланови учествују у раду оба одељења. *Чланове из редова судија и јавних тужилаца бирају њихове колеге.*

³⁷ Постоје два изборна „колеца“: један за сужеће судије и један за „parquet“; постоје четири нивоа: „Cour de Cassation“ – 2; председници апелационог суда – 2; председници TGI – 2; чланови TGI и апелационог суда – 3.

Секција за тужиоце састоји се од следећих чланова:

1. јавни тужилац Касационог суда којег бира скупштина јавних тужилаца датог суда;
2. главни јавни тужилац апелационог суда којег бира скупштина јавних тужилаца при апелационим судовима;
3. јавни тужилац при другостепеном суду којег бира скупштина јавних тужилаца;
4. јавни тужилац и један судија које бира скупштина свих тужилаца (тајно гласање, непосредно бирање, бирање листа на бази пропорционалног представљања).

Овлашћења CSM-а су следећа:

- предлаже директно извршној власти имена оних које треба поставити као председнике нижих судова (TGI) и апелационих судова, и за судије Касационог суда – „Cour de cassation“. За ова најбитнија места, министар правде не шаље предлоге CSM-у. CSM сам бира међу кандидатима. Чак може да номинује некога ко није кандидат, али ко, по мишљењу CSM-а, испуњава све услове;
- све друге судеће судије се постављају на предлог Министарства правде и по одобрењу („avis conforme“) CSM-а, на тај начин има и моћ вета;
- помаже председнику Републике, који је гарант независности судства, у смислу члана 64. Устава;
- такође има функцију Дисциплинског савета;
- врши редовне посете судовима;
- може да пошаље своје мишљење („Avis“) о неком генералном питању председнику Републике или Министарству правде;
- објављује годишњи извештај који детаљно описује активности и радне методе, и садржи специјалне студије, као и дисциплинске одлуке.

Ипак, и поред овако јаког и утицајног правосудног савета, ситуација са тужиоцима је знатно другачија у погледу именовања. Министар је, ex officio, њихов председник CSM-а и пред њега ставља предлоге у вези са именовањем локалних тужилаца (осим оних на нивоу апелационих судова и Касационог суда – Cour de cassation) и судећих судија, осим оних који председавају судовима и судијама Cour de cassation. CSM даје мишљење о предлогу, које, уколико је неапативно, није обавезујуће (avis simple). Иако министар има овлашћење да занемари неапативно мишљење, што понекад и учини, он/она обично прихвата мишљење CSM-а.

Главни тужилац при Касационом суду и тужиоци у апелационим судовима су именовани од стране извршне власти (председник Републике, по одлуци Савета министара, а по предлогу министра правде), без консултација са CSM-ом.

У току расправа које се воде у процесу реформе француског правосуђа – поред бројних питања везаних за састав Савета, недоумица да ли председник Републике и министар правде треба, или не, да по функцији буду председник и потпредседник Савета и многих других спорних питања која се постављају у вези са надлежношћу и функционисањем овог тела – постављено је и питање да ли би мишљење CSM-а о именовању тужилаца требало да буде обавезујуће за Владу, као што је случај са судијама. Расправа још није окончана јер главни аргумент против овог решења, по мишљењу француске стручне јавности, лежи у одредбама „Statut des magistrats“, који важи за тужиоце. За разлику од судија, они не уживају „inamovibilite“. По закону, тужиоци раде под надзором хијерархијски виших колега и налазе се под управом министра правде, те се ни законом ни природом функција које обављају њихова позиција не може у потпуности изједначити са позицијом судија.

Италија

У Италији постоје различити судови са сталним тужиоцима и/или судијама: управни судови, специјални административни судови (*Court of Accounts*) и тзв. „редовни судови“. Судска надлежност редовних суда је много шира: обухвата све кривичне предмете и највећи број парничних предмета.

Уз то, систем редовних суда запошљава око 92 одсто свих стално запослених магистрата (судија и тужилаца) који раде у Италији. Постоје такође и бројни почасни (*honorary*) носиоци правосудних функција, који врше различите правосудне функције у првом степену надлежности (осам одсто).

У Италији, као и другим државама Европе са правним системом континенталног типа, избор и напредовање судија и тужилаца врши се према моделу који се примењује за више нивое јавне управе. Судије и тужиоци се заједно бирају на основу јавног конкурса заснованог на испитима, писменом и усменом, на којима се проверава теоријско знање о различитим гранама права. По правилу, учесници на конкурсима су

млади дипломирани правници без стручног искуства. У сваком случају, претходно стручно искуство се, само по себи, не узима у обзир у било ком обиму у поступку избора. Ова карактеристика избора се много строже примењује у Италији него у другим државама са континенталним правним системима, где се ограничени број судија и тужилаца бира из редова адвоката, правне струке и других особа које имају претходно стручно искуство у примени закона. Једини, и ретко примењиван, изузетак је именовање на основу „изузетних заслуга“ професора права и адвоката са 15 година стручног искуства за судију Врховног касационог суда. До сада је само шест судија изабрано на овај начин.

У циљу обезбеђивања независности правосуђа, италијански Устав из 1948. предвиђа да су све одлуке које се односе на судије и тужиоце, од избора до пензионисања (унапређење, премештај, дисциплински поступак, инвалидитет итд.), у искључивој надлежности Високог савета магистрата „*Consiglio Superiore della Magistratura*“ (CSM) који у већини чине магистрати (тј. судије и тужиоци) изабрани од стране колега. *Устав предвиђа да две трећине чланова морају бити магистрати* и да је једна трећина чланова изабрана од стране Парламента из реда професора права и адвоката са 15 година стручног искуства. Устав даље предвиђа да Саветом председава председник Републике – што је симболичко председавање – и у своје чланство укључује председника Врховног касационог суда и врховног касационог тужиоца. Изабрани чланови из правосуђа се у целости мењају сваке четири године. *Тренутно, CSM има 27 чланова.* Окружни правосудни савети (*consigli giudiziari*), којих има 29 распоређених на територији апелационих судова, обављају саветодавну улогу када је реч о одлукама CSM-а које се односе на унапређења и професионалну евалуацију судија и тужилаца на подручјима у њиховој територијалној надлежности. Сваки окружни савет чине председник апелационог суда, главни окружни тужилац и пет магистрата изабраних од стране њихових колега.

Против свих одлука CSM-а које се односе на магистрате може се покренути поступак пред управним судом, осим у случају одлука које су дисциплинске природе. На дисциплинске одлуке може се уложити жалба грађанском одељењу Врховног касационог суда.

Први CSM је основан тек 1959. године (11 година након доношења Устава). Од тада, његова улога се прогресивно ширила изван самог руковођења носиоцима правосудних функција. Његов утицај на унутрашњи рад судова и тужилаштва је у многим сегментима изузетан. CSM је такође имао знатан утицај на одлуке извршне и законодавне власти у свим областима које се тичу магистрата и правосудног система уопште.

Две трећине Савета, које се састоје од представника правосуђа, бирају колеге пропорционалном већином, тајним и директним гласањем. На пленарној седници Парламента бира се једна трећина чланова Савета. Поступак гласања је тајан. Да би неки кандидат био изабран потребна је квалификована, тропетинска већина. Парламент бира чланове Савета из реда професора факултета, предавача на правним катедрама и адвоката са 15 година чланства у Адвокатској комори.

Трајање мандата је четири године. Чланови се не могу одмах поново бирати. Вршење функције члана Већа за све изабране чланове искључује све остале професионалне активности. Током свог мандата, чланови Већа не могу бити професионално активни у другим подручјима и не могу бити посланици у Парламенту или регионални одборници.

У процесу развоја/еволуције састава CSM-а у периоду од 1959. до 1968. године знатно је смањено учешће магистрата на вишим положајима, који су били превише заступљени и бирани само од стране колега истог ранга, тако да се од 1968. ниједан магистрат на вишем положају не може бирати у састав CSM-а без одговарајуће подршке магистрата нижег ранга. Ниједан Високи савет правосуђа у континенталној Европи са дужом традицијом (Француска, Шпанија, Португал) нема у свом саставу већину чланова изабраних од стране магистрата, нити посебан изборни закон који чини ове чланове зависним од подршке ниже-степенних судија у правосуђу, као што је случај у Италији.

Избор магистрата (судија и тужилаца) сада искључиво у надлежност CSM-а. Министар правосуђа се консултује за свако именовање, али његово мишљење није обавезујуће за Савет. У случају именовања председника суда закон предвиђа обавезно „усаглашавање“, ипак и тада у случају неслагања CSM има последњу реч. За магистрате (представнике правосуђа) који привремено раде у одељењима Министарства правде, министар обавештава Веће о њиховом именовању, које тада постаје службено.

Не постоје разлике у приликом избора судија и тужилаца („magistrate“) у италијанском моделу, и ајсолућину улоју у њом процесу има CSM. Млади дипломирани правници који желе да се одреде за каријеру магистрата морају да учествују на националном конкурс (concorso per *uditore giudiziario*). Потребно је испунити неколико формалних предуслова за учешће на конкурс и одабрани кандидати морају да полажу писмени и усмени испит. CSM је надлежан за све одлуке које се односе на утврђивање да ли кандидати стварно испуњавају наведене предуслове. По окончању поступка избора председник испитне комисије доставља

CSM-у списак кандидата који су успешно положили испите заједно са извештајем који садржи опис поступка избора, тешкоће са којима се сусретао и, повремено, предлоге за унапређење постука. Након тога CSM потврђује регуларност поступка избора, даје сагласност на списак изабраних кандидата и именује их као *uditori giudiziari*. У Италији нови магистрати (*uditori giudiziari*) морају да похађају почетну обуку која траје најмање 18 месеци. Након 18 месеци обуке *uditori giudiziari* коначно су спремни да самостално обављају одређену правосудну функцију у органу у који су именовани након завршетка првог дела почетне обуке.

Напредовање мајистраја, шакоће, сада искључиво у надлежности Високог савета правосудја. Две године након избора врши се оцена *uditori giudiziari* за унапређење у *magistrato di tribunale*. О унапређењу одлучује CSM на основу информација достављених преко документа о евалуацији кандидата, оцене кандидата од стране руководиоца правосудног органа у ком је кандидат радио и мишљења надлежног окружног савета. Након оцене стручности за прво напредовање у каријери, односно унапређење у *magistrato di tribunale*, оцењивање за све следеће кораке (после 11 година за апелациони суд/тужилаштво, затим још седам за касациони суд/тужилаштво) чак и када се понавља више пута, не доводи само по себи до разрешења магистрата, већ се спроводи искључиво уколико је магистрат заинтересован за напредовање у каријери. Негативне оцене стручности рада могу довести до разрешења само током првих година службе (уколико су два пута негативно оцењени за унапређење у *magistrato di tribunale*, које се спроводи две године након првог избора).

Интересантно је напоменути да сви закони који регулишу оцену стручности магистрата за различите кораке у њиховој каријери изричито предвиђају да министар правде може да упозна CSM са својим оценама и да их CSM мора узети у обзир при доношењу одлука. Анализа поступка доношења одлука CSM-а показује да током протеклих 40 година министар правде није користио ово своје право, изузев у веома ретким случајевима. Закон такође предвиђа да посебна комисија CSM-а (*Commissione per il concerto*) треба да се консултује са министром правде у вези са свим одлукама које се односе на именовања руководиоца правосудних органа. Министар, међутим, нема право вета приликом доношења ових одлука. Уколико се не може доћи до заједничке одлуке, CSM може да изабере свог кандидата. Улога коју имају председници судова или руководиоци тужилаштва у поступку оцењивања стручности изгубила је на својој традиционалној важности, чак и у питањима која се односе на интерни размештај на радно место и доделу послова магистратима запосленим у органима којима они формално ру-

ководе. CSM, у ствари, доноси детаљне прописе о избору и делокругу послова, а руководиоци свих правосудних органа су обавезни да их спроводе. Уједначеност њихових одлука с прописима које је донео CSM може се оспоравати од стране магистрата на кога се оне односе, што се у пракси често дешава. Предлог о унутрашњем распоређивању на радна места и додели предмета припремљен од стране руководиоца сваког правосудног органа (било суда или тужилаштва), као и примедбе магистрата, разматра локални окружни савет, који након тога CSM-у прослеђује предлог руководиоца органа заједно са примедбама магистрата и својим мишљењем. CSM често тражи од руководиоца правосудних органа да измене своје предлоге. Када је сукоб између једног или више магистрата и руководиоца органа у коме раде посебно изражен, CSM саслушава обе стране пре доношења одлуке (често је одлука да се саслушају магистрати који протестују против одлуке њихових руководиоца резултат притисака на магистрате који су чланови CSM-а од стране локалних магистрата који су активно подржавали њихов избор за чланство у CSM-у).

Италијански устав предвиђа да се дисциплинска одговорност налази у надлежности CSM-а. У стварности, овај задатак обавља Дисциплинска комисија састављена од шест чланова које изабере CSM тајним гласањем из својих редова (два се бирају из чланова које је именовао Парламент, а четири од оних који су изабрани од стране магистрата). Иницијатива за покретање дисциплинског поступка формално је у рукама министра правде и врховног тужиоца Касационог суда. Истражне радње за министра врше магистрати који раде у Генералном инспекторату Министарства правде. Фактички, највећи број иницијатива покреће врховни тужилац и магистрати из његове службе спроводе истраге и појављују се као тужиоци пред Дисциплинском комисијом. На одлуке Дисциплинске комисије CSM-а може да се изјави жалба коју разматрају грађанска одељења Касационог суда на заједничкој седници. Дисциплинске санкције предвиђене законом су: опомена, укор, губитак права на напредовање за најмање две године, отказ и разрешење. Дисциплинска одговорност мора бити прописана законом.

Суштинска евалуација италијанских магистрата у смислу избора врши се у време њиховог пријемног испита, испита за који није потребно стручно искуство и који је намењен тестирању општег знања о различитим гранама права. Професионална евалуација кроз коју они пролазе током своје 40–45-годишње каријере је више формална него суштинска. Негативно оцењивање се ретко дешава, и то само ако је магистрат дисциплински кажњаван или је починио кривично дело или показује

очигледну, дуготрајну неспособност да обавља основне дужности. Врло често се негативне евалуације ревидирају након неколико година. Сви магистрати који остану у служби до пензионисања заиста и достигну више нивое правосудне каријере. Традиционалне форме испита и професионалне евалуације којима се врши селекција, а које су типичне за бирократски тип запошљавања, одавно су укинуте.

Белгија

Пример Белгије је интересантан јер представља изузетак од правила о просечном броју чланова правосудних савета, који је карактеристичан за европске земље. У просеку, европски савети броје око двадесетак чланова, док Високи савет правосуђа Белгије има чак 44 члана, који су подељени у два одељења: Одељење холандског говорног подручја и Франкофонско одељење.

Свако одељење се састоји од 22 члана (11 судија и јавних тужилаца и 11 чланова који нису из редова судија и јавних тужилаца).

У сваком од одељења, део који се састоји од судија и јавних тужилаца садржи барем: једног члана из редова судства високе инстанце или јавног тужилаштва, једног члана из редова судија, једног члана из редова јавног тужилаштва и једног члана из апелационог суда.

Чланове из редова судија и јавних тужилаца именују њихове активне колеге. Постоје два изборна одељења (холандско и франкофонско, за одговарајућа одељења), гласање је обавезно и тајно, сваки бирач бира кандидате (кандидата из редова судија, кандидата из редова јавног тужилаштва и по једног кандидата као представника оба пола).

Првоизабрани се одређују према броју добијених гласова: *један* члан из редова судства високе инстанце или јавног тужилаштва, *један* члан из редова судија, *један* члан из редова јавног тужилаштва и *један* члана из апелационог суда. Друга места се додељују осталим представницима правосуђа у складу са бројем гласова. Изборна процедура је одређена краљевском одлуком о којој се већа на седници Владе. Чланове Савета који не долазе из редова судија и јавних тужилаца именује Сенат на основу двотрећинске већине (индивидуалне кандидатуре и представљене кандидатуре – за свако одељење именује се најмање пет чланова међу представљеним кандидатима из редова адвоката и професора).

Дужина мандата износи четири године и може се обновити једанпут. Током трајања мандата члан Савета не може вршити функцију судије заменика, јавну функцију на коју се долази на основу бирања, политичку функцију, функцију руководиоца неког тела. Пуноправно се прекида мандат по појави неспојиве активности, на захтев самог члана, када члан постане кандидат за судију или јавног тужиоца, када наврши старосну доб за пензију, када тешка повреда дужности оправдава завршетак мандата (одлуком Већа – двотрећинском већином у сваком одељењу). Када се превремено ослободи место члана Савета, на дато место долази заменик до истека датог мандата.

Током последњих седам година, Високи савет правосуђа је радио на одрживом унапређењу правосудног система Белгије.

Као независна институција чија снага највише потиче од дијалога између њених чланова, који су судије и други чланови правосуђа, Високи савет правосуђа предузима кораке у циљу стварања опште визије, коју деле сви учесници – судије, правници, политички лидери, представници адвокатских комора итд.

Високи савет има три важне улоге:

- одлучујућа улога у поступку именовања чланова правосуђа, при том поступа објективно и страначки неутрално;
- бављење пропустима у функционисању правосудног система, укључујући и поступак по жалбама;
- припрема савета и мишљења у циљу побољшања функционисања права.

Овлашћења Комисије за именовање

Високи савет правосуђа је надлежан за именовање судија и јавних тужилаца, тако што предлаже краљу (односно министру правосуђа) именовање свих судија и јавних тужилаца. Краљ (министар правосуђа)

може одбити предложено именовање. Поред предлога за избор, Високи савет правосуђа је надлежан и за напредовање у каријери.

Приликом именовања надлежности су подељене између три одбора Савета (Одбор за именовање франкофонских представника правосуђа, Одбор холандског говорног подручја за именовање и Одбор за заједничка именовања када одређено место захтева познавање оба језика).

Прво именовање

Ступање на правосудну функцију се врши у виду конкурса дипломираних правника за правосудни стаж или у виду испита за искусне правнике. Процедура именовања започиње објављивањем слободног места за које се кандидати морају пријавити Министарству правосуђа. Досијеи кандидата се предају Високом савету правосуђа и надлежном одбору који испитује кандидате. Одбор представља краљу (односно министру правосуђа) изабраног кандидата. У случају одбијања предлога досије се враћа одбору који може поново предложити истог или новог кандидата.

Одбор за именовање надлежан је и за припрему програма иницијалне и континуиране обуке за судије и државне тужиоце. Обука и припрема програма се спроводе у сарадњи са Министарством правде.

Спољашњи надзор

Заједничка саветодавна и истражна комисија, која је билингвална, има задатак да надгледа судску власт која је законски обавезна да врши унутрашњу контролу правосуђа.

У Правосудном законнику и Кривичном законнику налазимо различита средства унутрашње контроле као што су: контрола државног тужилаштва коју врши главни тужилац, генерални састанци виших судова, дисциплинске мере, одузимање случаја и позивање судије на одговорност итд.

Од Високог савета се очекује да у континуитету одређује степен и начин на који релевантне власти примењују унутрашњу контролу.

Међутим, заједничка комисија спроводи надзор у форми опште истраге и оцене.

Да би се омогућило спровођење те контроле, начелници службе правосуђа морају поднети годишњи извештај заједничкој комисији о предузетим мерама. Иста комисија, такође, има право да тражи и прикупља информације од судских власти. И у случају годишњег извештаја и посебних информација, министар правде такође мора бити обавештен.

Једном годишње, заједничка комисија мора да изради извештај о свом раду и да га поднесе општој седници Високог савета. Извештај који је одобрен на општој седници шаље се председавајућем у Сенату, министру правде и начелницима служби виших судова и њиховим државним тужилаштвима.

Жалбе

Да би биле прихватљиве, жалбе морају бити у писаној форми, потписане и са назначеним датумом. Такође, морају садржати комплетан идентитет подносиоца жалбе.

Поред тога, не разматрају се све жалбе о функционисању правосуђа. Бројна ограничења су садржана у закону који регулише жалбени поступак. Саветодавна и истражна комисија неће разматрати жалбе које потпадају под дисциплинска и кривична овлашћења правосуђа. Може се догодити да Високи савет заузме став да особа својим понашањем штети угледу своје професије и тада ће обавестити надлежну дисциплинску власт о томе, са захтевом да се одреди да ли се мора започети дисциплински поступак. Дисциплинске власти имају обавезу да обавесте Високи савет, уз образложење, о томе шта су урадиле као одговор на тај захтев.

Саветодавна и истражна комисија се не може бавити жалбама у вези са садржајем судске одлуке.

Наставак поступка по жалби и могућа истрага

Саветодавна и истражна комисија може да одлучи да проследи жалбу надлежној власти или да се сама бави њом.

Саветодавна и истражна комисија мора да обавести подносиоца жалбе о току поступка по жалби. Чак и када Саветодавна и истражна комисија одлучи да се неће бавити жалбом, постоји обавеза да о томе обавести подносиоца жалбе, као и разлогима за такву одлуку.

Такође, Саветодавна и истражна комисија мора да припреми најмање једном годишње извештај о поступцима по жалбама у писаној форми и да га поднесе Општој седници Високог савета, који треба да га усвоји.

Састав Савета

Знатно присуство немагистрата у Високом савету је, према законодавцу, било неопходно како би искуства свакодневних корисника правосуђа могла да се искористе као значајан допринос унапређењу правосуђа.

Стога се ова општа формула дистрибуције може такође наћи у разним органима који чине Високи савет правосуђа. Детаљније:

- пун састав Савета (44 члана) чине 22 магистрата и 22 немагистрата;
- у свакој од две институције Савета мора се поштовати исти паритет по улози језика (11 магистрата и 11 немагистрата);
- свака од две комисије (Комисија за именовање и постављење и Саветодавна и истражна комисија – 14 и осам чланова) подвргнута је истој обавези.

Коначно, закон разјашњава по овом питању да се концепт „магистрата“ овде мора разумети искључиво у смислу активних професионалних магистрата.

Представљање магистрата

Ово представљање се мора осигурати како географски, тако и структурно. Да би се постигао овај двоструки циљ, Правосудни законик прописује да се свака од две институције Високог савета састоји најмање од:

- магистрата – судија и државних тужилаца;
- магистрата вишег суда, без обзира на то да ли су судије или тужиоци вишег суда, и без обзира на то да ли је тај виши суд Касациони, Апелациони или Суд за радне спорове;
- магистрата из сваке надлежне области из пет апелационих судова.

Са овом формулом расподеле, кандидати који добију мање гласова него остали могу такође бити изабрани!

Спољашњи чланови

Помоћна формула дистрибуције је установљена да би се оформила група немагистрата: 11 чланова у свакој институцији по језичкој улози. У складу са Правосудним закоником, тражи се по том питању да се свака од ових институција састоји од најмање:

- четири адвоката који су чланови коморе најмање 10 година;
- три професора универзитета или институције вишег образовања са професионалним искуством од најмање 10 година;
- четири члана који имају универзитетску или еквивалентну диплому као и 10 година професионалног искуства.

Последња категорија се односи на особе из медија, здравственог сектора, Владиног сектора, потрошачког сектора, света бизниса, руководства или посебних професионалних група као што су службеници у су-

довима, секретари државног тужилаштва, правосудни службеници, нотари и тако даље.

Представљање по језичкој улози

Овај баланс између говорника холандског и француског тражи се како за чланове магистрата, тако и за спољашње чланове. Поред тога, институције на француском језику морају да имају барем једног члана (магистрата, или не) који мора да пружи доказ о познавању немачког језика.

Представљање по полу

Овде се тражи да у свакој од две институције, група немагистрата (11 чланова) има најмање четири члана сваког пола.

У избору магистрата, сваки гласач мора да дâ три гласа, барем један за кандидата суда, најмање један за кандидата државног тужилаштва и, осим тога, најмање један глас се мора дати кандидату сваког пола.

Румунија

Врховни савет правосуђа дефинисан је чланом 133. Устава Републике Румуније из 2003. године. Врховни савет правосуђа обезбеђује независност правосуђа у Румунији, штити професионални углед правосуђа, као и судије (и тужиоце) од сваког утицаја који би довео у сумњу њихову независност и непристрасност.

Организација и рад Врховног савета правосуђа су регулисани Законом број 317/2004, који је допуњен Законом број 247/2005. Ове одредбе су допуњене, односно организација и рад Врховног савета правосуђа су детаљније регулисани Правилником о организацији и раду Врховног савета правосуђа.

Врховни савет правосуђа има 19 чланова, од којих:

- 14 чланова бира Општа седница судија и тужилаца, а избор потврђује Сенат. Од њих 14, деветоро су представници судија, а петоро су представници тужилаца;
- два члана представљају грађанско друштво из реда истакнутих правних стручњака са високим моралом и професионалним угледам, које бира Сенат;
- три члана који су по положају чланови Врховног савета правосуђа (министар правде, председник Високог касационог суда, генерални тужилац из канцеларије тужиоца Високог касационог суда).

Савеш је подељен у два Одељења.

Одељење за судије броји девет чланова: двоје судија Високог касационог суда правде, троје судија Апелационог суда, двоје судија другостепених судова, двоје судија првостепених судова.

Одељење јавних тужилаца броји пет чланова: један јавни тужилац Високог касационог суда правде или Националне управе за борбу против корупције, један јавни тужилац Апелационог суда, два јавна тужиоца другостепених судова, један јавни тужилац првостепеног суда.

Чланове Врховног савета правосуђа имају мандат од шест година. Председник и заменик председника Врховног савета правосуђа бирају се на годину дана и за то време не обављају своје послове судија или тужилаца. На основу измена из 2005. године, чланови Врховног савета правосуђа, такође, морају суспендовати своје судијске и тужилачке функције док им траје мандат у Врховном савету правосуђа. Председник нема право на реизбор. Председник Врховног савета правосуђа мора да буде један од 14 представника судија и тужилаца. Вршење дужности члана Савета искључује све остале дужности (осим професорских функција у високом школству). Као и у случају свих правосудних функција, чланови Високог савета правосуђа се морају повући у случају sukoba интереса. Могућ је опозив чланова. Функција члана Савета се прекида уколико члан престане бити судија или јавни тужилац.

Чланови Савеша из редова правосуђа бирају њихове колеге на оштим скупиштинама судија и јавних тужилаца. Гласање је тајно, директно и лично. Кандидати могу водити кампању и тражити подршку струковних удружења и организација. Кандидатура мора бити пропраћена одговарајућим програмом и изјавом о части да није био члан тајне службе (Securitate) или са њом сарађивао, као и изјавом о имовинском стању. Одлука се доноси апсолутном већином. Други круг између два најуспешнија кандидата спроводи се ако је потребно и побеђује старији кандидат у случају једнаког резултата.

Два представника грађанског друштва бира Сенат на основу листа на којима се налазе по три кандидата, а листе састављају Национално веће ректора и Национална комора румунских адвоката, док су кандидати одабрани на основу предлога Професорског већа правних факултета и адвокатских комора.

Високи савет правосуђа има велике ингеренције у избору судија и тужилаца. Савет је задужен за именовање судија и тужилаца који се именују први пут на пробни период, и предлаже председнику Републике именовање судија и јавних тужилаца по истеку тог периода. Савет такође предлаже председнику Републике судије и јавне тужиоце за Високи касациони суд. Председник се може само једанпут супротставити именовању по истеку пробног периода, као и именовању за највише правосудне функције. Савет је једино тело надлежно за избор, напредовање и размештај судија, руководећи се у свим етапама каријере мерљивим критеријумима (успех са испита, дужина радног стажа и квалитет заснован на проценама).

Надлежност Врховног савета судства обухвата следећа овлашћења:

1. предлагање кандидата за судије и тужиоце које именује председник Румуније;
2. одлучивање у првој инстанци у дисциплинским поступцима против судија и тужилаца;
3. одлучивање о питањима кључним за каријеру судија и тужилаца, као што су питања напредовања, упућивања судија у други суд, разрешења.

Приликом одлучивања у дисциплинским поступцима против судија и тужилаца право гласа немају чланови Врховног савета правосуђа који то постају по положају, тј. министар правде, председник Високог касационог суда, генерални тужилац Канцеларије тужилаца Високог касационог суда (највиша тужилачка инстанца Румуније).

На одлуке Врховног савета правосуђа у дисциплинским поступцима је могуће поднети жалбу. Жалба се подноси Високом касационом суду. Све остале одлуке Врховног савета судства су коначне и неопозиве.

Врховни савет правосуђа надгледа и координира рад Националног института за судије, у чијој су надлежности почетна обука будућих судија и тужилаца, као и континуирана обука именованих судија и тужилаца, и обука тренера.

Након завршене обуке и положеног испита у Националном институту за правосуђе, кандидати за правосудне функције су привремено именовани на период од годину дана у првостепеним судовима, односно тужилаштвима. Након пробног периода, кандидати полажу испит, и оне

који су успешно положили председник Републике именује на предлог Савета.

Историјат Врховног савета правосуђа

Закон од 24. марта 1909. године о изменама и допунама Закона о организацији правосуђа, у Поглављу III, под називом *О Врховном савету правосуђа*, утврђује надлежност Савета:

- да да мишљење, у складу са законом, по питању потврде, именовања и промоције магистрата, почевши од судија судова прве инстанце;
- да, у складу са законом, надзире примену Закона о магистратима и да одлучује о санкцијама које се примењују у случају кршења закона;
- да даје мишљење у свим случајевима када то министар тражи;
- да испуни било коју другу дужност прописану законом.

Савет се састојао од *три члана и замене*, које је изабрао Касациони суд; *два члана и замене*, које је изабрао букурештански Апелациони суд; *инспектора за Апелациони суд*, или, у његовом одсуству, четвртог члана којег је изабрао Касациони суд; *једној од инспектора за трибунале*, којег је именовао министар; *делегата Министарства правде* или самог министра.

Избор чланова је организовао сваки суд, на генералној скупштини, у присуству главног тужиоца, тајним гласањем и апсолутном већином гласова.

Министар правде је могао да сазове Савет када год је то било потребно. Заседања су била валидна само у присуству барем седам чланова и одлуке су се могле доносити уз најмање четири гласа. Сва мишљења су се морала образложити.

На почетку свог рада, Савет је бирао, међу својим члановима, председника за читав свој мандат. Током избора председника сви чланови су били присутни.

Када је министар правде учествовао на заседању, он је председавао Саветом. У одсуству министра или председника, Саветом је председавао најстарији члан међу онима изабраним из Касационог суда.

Позицију секретара Савета је заузимао функционер из Министарства правде. Функције чланова изабраних из Касационог суда и Апелационог суда биле су на мандат од две године. Чланови чији је мандат истекао могли су да буду поново изабрани.

По Закону за организацију правосуђа из 1924. године, са амандманима из 1925. године, уопштењавање које је донето тичало се Врховног

савета магистрата, посебно питање његове структуре, потребног кворума за заседања и одлучивања, као и начина замене чланова. Такође, утврђено је да функцију секретара Савета мора да озваничи генерални директор кадровске службе из Министарства правде или један од његових заменика.

По Закону који се тиче организације правосуђа из 1952. године, одредбе које се односе на Врховни савет магистрата су поништене.

Након 1989. године, институција Врховног савета магистрата је успостављена у два члана у Уставу из 1991. године, који је преузео модел раширен у државама са значајном демократском традицијом.

Према томе, у складу са чланом 134: „*Врховни савет магистрата је састављен од магистрата изабраних на мандат од четири године, од стране Доње и Горње дома на заједничком заседању.*“ Према члану 133: „*Врховни савет магистрата предлаже председнику Румуније именована у канцеларији судија и јужилаца, са изузетком оних који су још увек у пракси, у складу са законом; (2) Врховни савет магистрата испуњава улогу дисциплинској већи за судије. У том случају, заседањима председава председник Врховног суда правде.*“

Те уставне одредбе су одређене Законом бр. 92/1992 о организацији правосуђа, са амандманима који су уследили, и Регулацивом за функционисање Врховног савета магистрата.³⁸

У складу са Одлуком бр. 14/2003, усвојеном на заједничком заседању 7. маја 2003. године, румунска Скупштина је поставила, на период од четири године, магистрате *четвртог Савета*.

Према члану 1. параграфу (4) прерађеног румунског Устава: „Држава ће бити организована према принципу одвајања и баланса власти – законодавне, извршне и судске – у оквиру уставне демократије.“

То одвајање се не односи на постојање чврстих граница између грана власти, већ на њихову сарадњу и међузависност. Са друге стране, баланс између грана власти захтева од сваке власти да испуни своје обавезе у складу са законом.

³⁸ По одлукама Скупштине бр. 4/1993, 6/1993, 21/1993 и 25/1993, установљена је структура првог Савета након децембарске револуције из 1989. године. Овај савет је радио између 1993. и 1994. године.

Чланови *групе Савета* су били постављени одлукама Скупштине бр. 13/1994, 15/1994, 16/1994, 20/1994 и 15/1995. Овај Савет је функционисао између 1994. и 1997. године.

Трећи Савет је функционисао између 1998. и маја 2003. године и његови чланови су били постављени одлукама Скупштине бр. 16/1998 и 22/1998.

Поглавље VI, Наслов III Устава наводи да се правосудни систем састоји од судова (Високог касационог суда и других судова установљених по закону), Јавног министарства и Врховног савета магистрата, од којих сваки има своје карактеристике, наведене у Уставу или другим законима.

Функционисање Врховног савета правосуђа

Врховни савет правосуђа функционише као орган са сталним активностима.

Одлуке се доносе у Пленуму или одељењима, у складу са карактеристикама које сваки од тих органа има.

У складу са амандманима из 2005. године, судије и тужиоци изабрани за чланове Врховног савета правосуђа у току мандата суспендују своје активности судије или тужиоца.

Судија или тужилац који сматра да је његова (или њена) независност, непристрасност или професионална репутација угрожена на било који начин, може се обратити Врховном савету магистрата, који може, уколико је то случај, да нареди да се провере поменути аспекти, да се резултати провере објаве, да обавести надлежни орган да одлучи о потребним мерама или да нареди било које мере које су одговарајуће, према закону.

Врховни савет магистрата ће осигурати поштовање закона и критеријума надлежности и професионалне етике током професионалне каријере судија и тужилаца.

Врховни савет правосуђа ће изградити и водити професионалне белешке о судијама и тужиоцима, створити базу података која се тиче њихове активности и осигурати ажурирање ових информација.

Врховни савет правосуђа ће координирати активности Националног института магистрата и Националне школе за судске службенике.

Пленум Врховног савета правосуђа ће имати следеће дужности које се тичу каријере судија и тужилаца:

- а) предлагање кандидата за именовање и разрешење судија и тужилаца председнику Румуније, изузев заменика судија и тужилаца;
- б) постављање заменика судија и заменика тужилаца, на основу резултата које добију у прегледу оцена Националног института магистрата;
- в) унапређење судија и тужилаца;
- г) уклањање заменика судија и заменика тужилаца из канцеларије;
- д) предлагање кандидата за додељивање судијских и тужилачких одликовања председнику Румуније, у складу са законом;
- ђ) испуњавање било којих других дужности одређених законом или прописима.

Пленум Врховној савешта правосуђа ће имаћи следеће дужности које се тичу примања у магистрату, евалуације, обуке и прејеледања судија и тужилаца:

- а) на предлог Научног савета Националног института магистрата, одређивање годишњег броја студената за Национални институт магистрата, годишње одобравање датума и места за испитивање за пријем у Национални институт магистрата, одређивање предмета који ће се испитивати приликом пријема у Национални институт магистрата и одобравање програма професионалне обуке за ревизоре правосуђа, издавање одобрења и усвајање регулатива, у случајевима и под условима одређеним законом;
- б) усвајање комисије за пријем и одбора за образложење предмета за пријем у Национални институт магистрата, у складу са Регулатором о организацији испитивања за пријем у Национални институт магистрата;
- в) организовање и провера, у складу са законима и прописима, испитивање капацитета за судије и тужиоце и одобравање програма за унутрашњу професионалну обуку судија и тужилаца, на предлог Научног савета Националног института магистрата, као и предлагање предмета за активности унутрашње професионалне обуке коју организују апелациони судови и канцеларије тужилаца у њиховом склопу;
- г) организовање и провера, у складу са законима и прописима, испитивања за постављање судија и тужилаца у водећој канцеларији;
- д) захтевање организације испитивања за напредовање судија и тужилаца;
- ђ) одређивање одбора за оцењивање професионалне активности судија и тужилаца, у складу са законом;
- е) постављање и опозивање директора и заменика директора Националног института магистрата, на предлог Научног савета Националног института магистрата, и именовање судија и тужилаца који ће бити део Научног савета Националног института магистрата;
- ж) на предлог Научног савета Националног института магистрата, одобравање организационе структуре и одређивање особља Националног института магистрата;
- з) постављање директора и заменика директора Националне школе за судске службенике и именовање судија и тужилаца за чланове водећег одбора ове школе.

Пленум Врховног савета правосуђа бавиће се примедбама уложеним на судије и тужиоце против одлука које су донела одељења Врховног савета правосуђа, изузев оних о дисциплинским питањима.

Пленум Врховног савета правосуђа ће имати следеће дужности које се тичу организације и функционисања судова и канцеларија тужилаца:

- а) сазивање генералних скупштина судија и тужилаца, у складу са законом;
- б) одобравање мера за допуњавање или смањење броја позиција за судове и канцеларије тужилаца;
- в) образложење њиховог нацрта буџета, уз усклађеност са одобрењем министра јавних финансија, и издавање одобрења за нацрте буџета судова и канцеларија тужилаца.

Пленум Врховног савета магистрата ће усвојити Етички законик за судије и тужиоце, Пропис о организацији и функционисању Врховног савета магистрата, Пропис о поступцима избора чланова Врховног савета магистрата, Унутрашњи пропис за судове, као и друге прописе и одлуке одређене Законом бр. 303/2004 о статусу судија и тужилаца и Законом бр. 304/2004 о организацији правосуђа.

Пленум Врховног савета правосуђа ће издати *одобрење* за нацрт нормативних аката који се тичу активности судске власти. Пленум Врховног савета правосуђа ће издати *одобрење* за нацрт прописа и наређења која треба да прихвати министар правде, у случајевима одређеним законом. Пленум Врховног савета магистрата може обавестити Министарство правде о потреби да се иницирају или да се измене неки нормативни акти у области правосуђа.

Сваке године, Врховни савет правосуђа ће образложити извештај о статусу правосуђа и извештај о својим сопственим активностима, што ће представити Заједничкој комори румунске Скупштине до 15. фебруара наредне године и објавити у „Службеном гласнику Румуније“, Део III, и на интернет страници Врховног савета правосуђа.

Пленум Врховног савета правосуђа поставља главног секретара и кадар на водећим позицијама у оквиру апарата Врховног савета правосуђа.

Одељења Врховног савета правосуђа имају следеће задатке који се тичу каријере судија и тужилаца:

- а) наређивање делегацији и привременим судијама и постављање судија и тужилаца, у складу са законом;
- б) постављање судија и тужилаца на водеће позиције, у складу са законом и прописом;
- в) прегледање препорука добијених од Главног одбора Високог касационог суда о постављању судија у овај суд;

- г) анализирање испуњења законских захтева заменика судија и заменика тужилаца који су положили испитивање способности, других правника који су положили испитивање за примање у магистрат, судија и тужилаца који су се уписали за испитивање за унапређење, као и судија и тужилаца предложених за постављање у водеће канцеларије;
- д) решавање примедба против евалуације које су одобриле законски одређене комисије за оцењивање професионалне активности судија и тужилаца;
- ђ) предузимање мера за решавање обавештења добијених од парничара или других особа о неодговарајућем понашању судија и тужилаца;
- е) предлагање председнику Румуније именована и уклањања из Канцеларије председника, заменика председника и одељења председника Високог касационог суда;
- ж) одобравање предлога министра правде о постављању и уклањању главног тужиоца из Канцеларије тужиоца припојене Високом касационом суду, главног тужиоца из Канцеларије тужиоца за борбу против корупције, њихових заменика, виших тужилаца из одељења у оквиру ових канцеларија тужилаца, као и виших тужилаца из Управе за истраживање прекршаја и организованог криминала и тероризма, и њихових заменика;
- з) одобравање премештаја судија и тужилаца;
- и) наређивање суспензије судија и тужилаца из канцеларија;
- ј) испуњавање било којих других дужности одређених законима или прописима.

Одељења Врховној савешта правосуђа имаће следеће обавезе које се односе на организацију и функционисање судова и канцеларија тужилаца:

- а) одобравање оснивања и затварања одељења у апелационим судовима, судовима исте надлежности, као и оснивање другостепених судова и њихових надлежности, у складу са законом;
- б) одобравање предлога главног тужиоца из Канцеларије тужиоца при Високом касационом суду или главног тужиоца из Националне канцеларије за борбу против корупције о оснивању или затварању одељења у канцеларијама тужилаца;
- в) одобравање нацрта Одлуке Владе која се тиче списка места који су део надлежности судова прве инстанце;
- г) одређивање категорија суђења које у Букурешту треба да реше само одређени судови приликом посматрања надлежности која им је дата законом;

- д) на предлог председника апелационих судова, одређивање броја заменика председника за апелационе судове, трибунале и специјалне трибунале, као и судове прве инстанце са једним замеником председника;
- ђ) на предлог главног тужиоца Румуније или главног тужиоца из Националне канцеларије за борбу против корупције, уколико дозвољавају околности, одређивање броја заменика главних тужилаца у канцеларијама тужилаца припојених апелационим судовима и основних тужилаца у канцеларијама тужилаца припојених трибуналима, као и канцеларијама тужилаца припојених судовима прве инстанце, где основним тужиоцима помажу заменици;
- е) испуњавање било којих других дужности одређених законима или прописима.

Одељење за судије Врховног савета правосуђа одобриће претрес, хапшење или стављање у притвор судија и помоћника магистрата. Одељење за тужиоце Врховног савета правосуђа одобриће претрес, хапшење или стављање у притвор тужилаца. Одељење судија Врховног савета правосуђа поставља и унапређује помоћнике магистрата Високог касационог суда, у складу са законом.

Врховни савет правосуђа ће испунити, преко свог одељења, улогу законског суда на пољу дисциплинске одговорности судија и тужилаца, за поступке одређене Законом бр. 303/2004 о Статуту судија и тужилаца, као и за злонамерно поступање (*mala fide*) или озбиљно занемаривање њихових карактеристика, уколико се поступак не посматра као прекршај.

Одељење судија се такође понаша као дисциплински суд за помоћнике магистрата Високог касационог суда.

Дисциплински њосџуџак ће спровести дисциплинске комисије Врховног савета правосуђа, састављене од једног члана из Одељења за судије и два инспектора из Службе за контролу правосуђа за судије и, у складу са тим, један члан из Одељења за тужиоце и два инспектора из Службе за контролу правосуђа за тужиоце.

Одељење за судије и Одељење за тужиоце у оквиру Врховног савета магистрата ће поставити, сваке године, чланове дисциплинске комисије. Дисциплинска комисија не би требало да има исте чланове у две узастопне године.

Чланови *de jure* Врховног савета правосуђа, председник и заменик председника можда неће бити постављени у дисциплинским комисијама.

Дисциплинске комисије могу бити обавештене о дисциплинским преступима које су починили судије и тужиоци, од било које релевантне особе, или могу поступати *ex officio*.

Било које обавештење о неодговарајућем понашању судија и тужилаца биће прослеђено дисциплинским комисијама у року од пет дана од сазнања за њих.

Да би се спровела дисциплинска акција, спровођење прелиминарне истраге је обавезно, што ће организовати вршилац ове акције. Почетна испитивања ће обавити инспектори из Одељења за контролу правосуђа за судије и, наравно, из Одељења за контролу правосуђа за тужиоце.

Активности у оквиру дисциплинског поступка могу се спровести у року од 60 дана од дана регистрације обавештења Врховном савету правосуђа. Објективни рок за покретање дисциплинског поступка је једна година од дана када је прекршај почињен.

Уколико инспектори одељења за контролу сматрају да је обавештење основано, одељења Врховног савета магистрата ће применити неку од дисциплинских санкција одређених законом, у складу са озбиљношћу дисциплинског прекршаја који је починио судија или тужилац и са његовом (или њеном) личном ситуацијом.

Одељења Врховног савета правосуђа донеће одлуку која ће углавном садржати следеће:

- а) опис дела/акције који садржи дисциплинску повреду и законске инструменте који регулишу повреду;
- б) законске основе за примену санкције;
- в) основе по којима је одбрана судије или тужиоца одбачена;
- г) примењену санкцију и разлоге који поткрепљују примену поминутог;
- д) правни лек и крајњи рок до ког се може уложити жалба на одлуку;
- ђ) надлежни суд где се на релевантну одлуку може уложити жалба.

Одлуке које су донела одељења Врховног савета правосуђа о дисциплинском поступку морају се израдити у року од 20 дана од дана њиховог објављивања и одмах ће бити уручене, у писаној форми, судији или тужиоцу. Уручивање таквих одлука ће осигурати Главни секретаријат Врховног савета правосуђа.

На одлуке одељења Врховног савета магистрата може се уложити жалба по тачкама закона у оквиру 15 дана од уручивања. Надлежност за такве жалбе припада Панелу од девет судија Високог касационог суда. Панел од девет судија може и да не укључује чланове који имају право гласа Врховног савета правосуђа и судију или тужиоца који је санкционисан.

Жалба ће суспендовати правоснажност одлуке одељења Врховног савета правосуђа којом би одређена дисциплинска санкција ступила на снагу.

Решење на жалбу је коначно.

Уколико је објављено избацивање судије или тужиоца из магистрата, неопозива одлука биће поднета председнику Румуније да би се издао декрет за уклањање из Канцеларије.

Статут *împreună* *împreună* *împreună* изабраних за чланове Врховног савета правосуђа није у сагласности са статутом чланова Скупштине, чланова локалних већа, државних службеника, активних судија или тужилаца, државних бележника, правних саветника или активних судских чиновника.

Уклањање са функције изабраних чланова Врховног савета правосуђа предлаже председник или потпредседник Савета, или једна трећина чланова, у ситуацији када особа више не испуњава законске услове члана Врховног савета правосуђа, у случају неиспуњавања или неодговарајућег испуњавања обавеза у оквиру Врховног савета правосуђа или у случају доношења дисциплинских санкција.

Пленум Врховног савета правосуђа може одредити уклањање са функције изабраног члана Врховног савета правосуђа.

Уклањање са функције председника или потпредседника предлаже трећина чланова Врховног савета правосуђа.

Изабрани чланови Врховног савета правосуђа се такође уклањају на захтев већине генералне скупштине у оквиру судова или канцеларије тужилаца коју они представљају, у случају неиспуњавања или неодговарајућег испуњавања обавеза које су им дате када су изабрани за чланове Врховног савета правосуђа. У оквиру генералних скупштина, одлука се доноси двотрећинском већином судија или тужилаца.

У случају генералне скупштине Канцеларије тужилаца при Високом касационом суду у Националном одељењу за борбу против корупције, одлука о уклањању њихових представника у Врховном савету правосуђа доноси се већином гласова. У оквиру генералне скупштине, тужиоци који врше своје дужности у територијалним структурама њихових канцеларија тужилаца такође имају право гласа.

Одлуку о уклањању представника Високог касационог суда доноси већина гласова судија на генералној скупштини.

Поступак опозива се може покренути на било којој генералној скупштини у оквиру канцеларија судија и тужилаца, које представља члан Врховног савета правосуђа чији се опозив захтева, као и професионални орган судија и тужилаца.

У року од 15 дана од бележења објаве коју су потписали и образложили представници генералне скупштине, Пленум Врховног савета правосуђа одређује опозив са функције угледног изабраног члана.

Чланови Врховног савета правосуђа су подложни грађанском, дисциплинском и кривичном закону.

Било која особа може да оцењује Врховни савет правосуђа, директно или преко водећих чланова судова и канцеларија тужилаца, имајући на уму неодговарајуће деловање или понашање изабраног члана Врховног савета правосуђа, неиспуњење професионалних обавеза или почињен дисциплински прекршај.

Одељење Врховног савета правосуђа поступа као суд имајући у виду дисциплинску одговорност изабраних чланова Савета, за дела одређена чланом 97. Закона бр. 303/2004 која се тичу статута судија и тужилаца.

Да би се спровео дисциплински поступак, обавезно је вођење прелиминарне истраге. Истрагу одређује Пленум Врховног савета правосуђа.

Претходну истрагу врше инспектори Правосудне контроле која ради у оквиру Врховног савета магистрата.

Са претходном истрагом, поступци и њихови резултати су одређени, и могу се узети у обзир околности када је дело почињено, као и било који други убедљив податак о постојању или непостојању кривице. Саслушање дотичне особе и верификација његове одбране су обавезни. Одбијање те особе да да изјаву или да се појави на испитивању констатоваће се у званичном извештају и то не прекида наставак истраге. Члан Врховног савета правосуђа који је предмет истраге има право да буде упознат са свим поступцима током истраге и да тражи доказе у своју одбрану.

Постављени инспектор преноси, у року од 60 дана, Дисциплинској комисији резултате прелиминарне истраге.

У случају када, пре обавештења одељења, Дисциплинска комисија установи да је даља верификација неопходна, поставља се инспектор из Правосудне контроле да заврши претходну истрагу.

У случају када Дисциплинска комисија сматра да спровођење дисциплинског поступка није оправдано, одређује се касација.

У случају прекида чланства пре истицања мандата, организују се нови избори за упражњене позиције, у складу са процедуром одређеном законом.

До избора новог члана, привременог ће обезбедити судија или тужилац који је био одређен као други на изборима на генералној скупштини.

Надзорни одбор Врховног савета правосуђа за спровођење мера надлежности Врховног савета одређених Стратегијом за реформу правосуђа

Надзорни одбор Врховног савета правосуђа је *унутрашњи механизам* за надгледање фазе испуњења мера одређених Стратегијом за реформу правосуђа и Акционим планом, као и надгледање испуњења ду-

жности на које се Румунија обавезала у правосудном сектору, за приступање Европској унији.

Надзорни одбор Врховног савета правосуђа се састоји од председника и потпредседника Врховног савета правосуђа, генералног секретара и заменика генералног секретара Врховног савета правосуђа, запослених у Директорату за европске интеграције и међународне односе, осталих запослених у техничко-административном органу одељења Врховног савета магистрата.

Одбор се састаје једном недељно.

Директорат за европске интеграције и међународне односе образлаже недељне извештаје имајући у виду статус испуњења мера унутар Акционог плана, који је представљен Одбору. У Одбору се анализирају забележени недостаци и предлажу могућа решења и о њима се расправља. Такође се доносе одлуке за решавање проблема.

Надзорни одбор у оквиру Врховног савета правосуђа месечно образлаже Извештај који се тиче испуњења мера у Акционом плану, и то преноси међуинституционалној Техничкој радној групи за надгледање имплементације Стратегије за реформу правосуђа.

Бугарска

Врховни савет правосуђа Републике Бугарске је врховни административни орган правосуђа основан према чл. 130–133. Устава Републике Бугарске, од 13. јула 1991. године. Врховни савет правосуђа одређује састав и организацију правосудног система.

Закон о Врховном савету правосуђа који је био на снази од 13. септембра 1991. до 25. јула 1994. године, по први пут је регулисао организацију и активност Савета. Први састав Савета је основан 27. септембра 1991. године. Усвајањем новог Закона о правосудном систему, који је на снази од 25. јула 1994. године и Прописа о раду Врховног савета правосуђа и његове управе, који је на снази од 23. јуна 2004. године, нормативни оквир организације и наредба о активности Врховног савета правосуђа, као и о саставу, структури, функцијама и организацији рада управе, потпуно су завршени и систематизовани.

Врховни савет правосуђа је колективни орган који је стално активан и врши управу правосуђа. Активност Врховног савета правосуђа се врши у складу са принципима законитости, колегијалности, одговорности, транспарентности и политичке неутралности.

Врховни савет правосуђа се састоји од двадесет пет чланова, и то правника високих професионалних квалитета и моралног интегритета, који имају петнаест година стручног искуства, од чега најмање пет година као судије, тужиоци, истражитељи или професори права. Једанаест чланова Савета је изабрала Народна скупштина. Једанаест чланова су изабрали органи правосуђа. Председавајућег Врховног касационог суда, председавајућег Врховног административног суда и главног тужиоца поставља председник на предлог Савета и они су чланови Савета по функцији.

У квоти правосуђа, према Закону о Врховном савету правосуђа, судије су бирале пет, тужиоци – три и истражитељи – три члана међу собом. Три скупштине (судије, јавни тужиоци, истражне судије) бирају делегате (обичном већином и тајним гласањем учесника). Постоје такође скупштине војних судова и високих судских инстанци (Врховни касациони суд, Врховни управни суд). Делегати бирају тајним гласањем чланове Савета. Однос је измењен амандманом из 1998. године до Закона о правосудном систему из 1994. године и сада судије бирају шест, тужиоци – три и истражитељи – два члана међу собом.

Трајање мандата је пет година. Мандат се може обновити, али не непосредно по истеку првог. Председавајући Врховног касационог суда, председавајући Врховног административног суда и главни тужилац имају мандат од седам година. Чланови не могу бити парламентарци, градоначелници или градски одборници, чланови странака или политичких тела, синдикалне организације изузев оних правосудних стручњака, слободни предузетници или друге плаћене делатности (изузетак: предавања у средњим школама). Мандат се може превремено закључити оставком изабраног члана, у случају казнене осуде, у случају трајне неспособности вршења дужности током више од шест месеци, у случају правне неспособности. Заменик се бира за преостали део мандата.

Високи савет правосуђа надлежан је за именовање „судија, истражних судија и јавних тужилаца“. Савет именује, унапређује, суспендује, разрешава представнике правосуђа на предлог надлежних правосудних власти, и по прибављеном мишљењу Министарства правосуђа. Оно предлаже председнику Републике именовање и опозив председника Врховног касационог суда, председника Врховног управног суда и главног јавног тужиоца. Председник Републике не може одбити ове предлоге.

Високи савет правосуђа именује судије и јавне тужиоце који по први пут ступају на правосудне функције, на мандат од три године. Реч је о кандидатима који су успешно завршили школовање на Националном институту правосуђа. По истеку потребног радног стажа, Савет именује

на упражњена правосудна места првенствено кандидате који су успешно завршили одговарајуће усавршавање на Институту, као и оне који су успешно положили конкурс за одређена места. Ова именовања услеђују по предлогу надлежних правосудних власти. Министарство правосуђа даје своје мишљење о датим предлозима.

Високи савет правосуђа одлучује и о напредовању у каријери судија и тужилаца које се одвија у пет нивоа.

Врховни савет правосуђа надлежан је да:

- предлаже председнику Републике Бугарске, за именовање и опозив, председавајућег Врховног касационог суда, председавајућег Врховног административног суда, главног тужиоца;
- одреди број, територијална ограничења надлежности и седишта окружних судова, регионалних судова, војних судова и апелационих судова на предлог министра правде;
- одреди број судија, тужилаца и истражитеља у свим судовима, канцеларијама тужилаца и истражним органима;
- одреди примања судија, тужилаца и истражитеља;
- поставља, унапређује, суспендује, премешта и разрешава судије, тужиоце и истражитеље;
- одлучује у дисциплинским поступцима против судија, тужилаца и истражитеља, административних службеника и њихових заменика;
- разматра и усваја нацрте буџета за правосудни систем, подноси их Савету министара и контролише спровођење буџета;
- сваких шест месеци захтева информације од судова, канцеларија тужилаца и истражних органа и прикупља годишње извештаје о њиховој активности;
- пред Народном скупштином подноси годишњи извештај о активности судова, канцеларија тужилаца и истражних органа, и објављује их на интернету;
- поставља и отпушта директоре државних истражних органа;
- потврђује правила о професионалној етици коју су усвојили судије, тужиоци и истражитељи;
- унапређује квалификације судија, тужилаца и истражитеља заједно са министром правде;
- одржава и чува досијее о каријерама судија, тужилаца и истражитеља;
- поставља и отпушта административне руководиоце и њихове заменике у органима правосуђа;
- одређује број административних руководилаца и њихових заменика у органима правосуђа;

- доноси одлуке о усвајању статуса немогућности премештања судија, тужилаца и истражитеља из канцеларија;
- усваја пропис о раду Савета и његове администрације.

Врховни савет правосуђа усваја Пропис о пословању државних истражних органа и организацији њиховог рада. Врховни савет правосуђа такође одлучује који ће фондови из буџета правосуђа бити расподељени за финансирање државних истражних органа. Врховни савет правосуђа усваја квалификационе програме курсева за побољшање квалификације магистрата приликом њиховог првог именованја у органима правосуђа.

При Врховном савету правосуђа основан је Инспекторат, који се састоји од главног инспектора и десет инспектора. Главног инспектора бира Народна скупштина двотрећинском већином посланика на период од пет година. Инспекторе бира Народна скупштина двотрећинском већином на период од четири године. Главни инспектор и инспектори се могу поново бирати, али не у два узастопна мандата. Буџет Инспектората усваја Народна скупштина у оквиру буџета правосуђа. Инспекторат проверава активност органа правосуђа без мешања у независност судија, поротника, тужилаца и истражитеља приликом вршења њихових функција. Приликом вршења њихових функција главни инспектор и инспектори биће независни и одговорни само пред законом. Инспекторат поступа у складу са својом дужношћу, на иницијативу грађана, законских тела или државних органа укључујући судије, тужиоце и истражитеље. Инспекторат подноси годишњи извештај за своју активност Врховном савету правосуђа. Инспекторат прослеђује предлоге и извештаје другим државним органима укључујући надлежне органе правосуђа. Инспекторат даје јавне информације о својој активности.

Врховни савет правосуђа сарађује са професионалном организацијом судија, тужилаца, истражитеља и судских службеника, као и са другим непрофитним законским органима.

Према Закону о правосудном систему, Врховни савет правосуђа ће одржавати седнице најмање једном у три месеца и њих ће сазивати министар правде или најмање једна петина његових чланова. Седницама ће председавати министар правде који не учествује у гласању. У његовом одсуству седницама ће председавати узастопно председавајући Врховног касационог суда, председавајући Врховног административног суда и главни тужилац. Врховни савет правосуђа доноси одлуке јавним гласањем већине од половине присутних уколико су барем две трећине присутне, ако закон не налаже другачије. Одлуке Врховног савета правосуђа су предмет судске оцене законитости Врховног административног суда.

Врховни савет правосуђа бира из свог састава сталне и привремене одборе који помажу приликом његовог пословања. Представници Министарства правде могу учествовати у комисијама без права гласа. Сталне комисије у Врховном савету правосуђа су: Комисија за предлоге и потврђивање; Комисија за буџет и финансије; Комисија за законску стратегију; Комисија за борбу против корупције у правосудном систему; Комисија за научну набавку и информационе технологије; Комисија за правосудну администрацију; Комисија за међународну законску сарадњу и европске интеграције; Комисија за односе с јавношћу и Комисија за жалбе. Сталне комисије могу оформити од својих чланова поткомисије и радне групе. Врховни савет правосуђа може основати привремене одборе, у којима се могу ангажовати спољни стручњаци и саветници.

Комисија за предлоге и потврђивање подноси Врховном савету правосуђа предлоге за одређивање броја судија, тужилаца и истражитеља у свим органима судске власти; постављање, унапређење, суспензију, премештај и разрешење судија, тужилаца и истражитеља; постављање и отпуштање административних начелника и њихових заменика у органима судске власти изузев председавајућег Врховног апелационог суда, председавајућег Врховног административног суда, главног тужиоца и директора Државних истражних органа; одређивање броја административних начелника и њихових заменика за одговарајуће органе судске власти.

Комисија за буџет и финансије припрема краткорочне и дугорочне буџетске прогнозе; предлаже правила и процедуре за финансијско управљање и контролу судске власти; припрема нацрте годишњег буџета судске власти; припрема нацрте расподеле буџетских средстава органа судске власти по буџетским рачунима; предлаже расподелу буџетских средстава органа судске власти по буџетским фондовима; предлаже правила и механизме за одређивање износа примања за судије, тужиоце и истражитеље и судске службенике; врши анализе тренутних финансијских статуса правосудног система и одржава финансијску статистику; пружа методолошку помоћ органима судске власти о проблемима буџета, финансијског управљања и финансијског одржавања; одобрава годишњи план за контролу пословања, који је припремило Одељење „унутрашње финансијске контроле“ и подноси га на одобрење Врховном савету правосуђа.

Комисија за законску стратегију припрема изјаве о нацртима закона и нормативне законе Савета министара и других централних органа извршне власти, који се односе на правосудни систем; припрема изјаве о случајевима пред Уставним судом, у којима је Врховни савет правосуђа

страна; припреma изјаве о судским процедурама од великог државног интереса, у којима учествује Врховни савет правосуђа; резимира добијене изјаве судија, тужилаца и истражитеља као и судских службеника на расправама о нацртима нормативних закона; резимира резултате дисциплинских поступака и о томе извештава Врховни савет правосуђа.

Комисија за борбу против корупције у правосудном систему организује испуњење активности одобрене Стратегије за борбу против корупције и акционог плана уз то; анализира информације о постојању догађаја везаних за корупцију у правосудном систему; развија и предлаже Врховном савету правосуђа мере за превенцију и контрамере делима корупције у правосудном систему; закључује договоре за заједничку активност и размену информација са Комисијом за борбу против корупције у Народној скупштини, Комисијом за координацију рада за борбу против корупције у Савету министара, Ревизорском канцеларијом и другим државним структурама основаним за смањење корупције; испитује притужбе и сигнале грађана и државних организација за дела корупције, на публикације у медијима итд; обавештава надлежне органе и информише Врховни савет правосуђа о резултатима одређених провера; отвара електронску адресу на интернет сајту Врховног савета правосуђа за добијање обавештења о корупцији; припрема извештај сваког квартала о својој активности и резимира резултате провера; на одлуку Врховног савета правосуђа резултати активности комисије биће приказани на интернет сајту; учествује у заједничкој акцији Врховног савета правосуђа и других државних органа, органа за заштиту права и непрофитних корпоративних органа у вези са проблемима у примени мера против корупције; благовремено обавештава органе, по члану 172. Закона о правосудном систему, о подацима о делима корупције код магистрата; имплементира провере и анализира околности које су допринеле извршењу финансијског прекршаја, који је предмет завршеног дисциплинског процеса на основу Закона о правосудном систему.

Комисија за научну набавку и информационе технологије организује научни развој питања везаних за активност Врховног савета правосуђа; организује припрему и вођење научно-практичних догађаја за одвојене проблеме рада Врховног савета правосуђа; расправља о актуелним проблематичним питањима у вези са активношћу Националног института правде, побољшањем дидактике процеса студирања и применом савремених модерних технологија у обуци; сарађује у циљу координације научних и примењених студија на правним факултетима у земљи по питањима организације и функционисања судске власти; доприноси упознавању са страним научним достигнућима уз осврт на њихову употребу

за приhvатање достигнућа права у Европској унији од стране органа судске власти; помаже Врховном савету правосуђа у организовању, заједно са Министарством правде, испуњења Информационе стратегије судова Републике Бугарске за период од 2003. до 2007. године; одржава контакте са сличним јединицама (комисијама и саветима) при врховним саветима правосуђа других држава.

Комисија за правосудну администрацију припрема методолошка упутства за рад правосудне администрације; организује решавање програма за повећање квалификација судских службеника; даје предлоге за одређивање броја судских службеника у одвојеним органима, у складу са одобреним критеријумима, у координацији са релевантним органима судске власти и у оквиру одобреног буџета; развија обједињена правила за спровођење конкуренције за постављање судских службеника; даје предлоге за постављање, унапређење, деградацију и отпуштање са позиције запослених у администрацији Врховног савета правосуђа.

Комисија за међународну законску сарадњу и европске интеграције координирала је испуњење обавеза судске власти у поглављу преговарања бр. 24 „Правосуђе и унутрашњи послови“ у оквиру преговора за приступање Републике Бугарске Европској унији; координира испуњење активности у оквиру надлежности Врховног савета правосуђа по Стратегији за реформу правосудног система и Програму за њено испуњење; одобрава и предлаже Врховном савету правосуђа изјаве које треба да се одобре о извештајима о правосудном систему, које су припремиле институције Европске уније, Светска банка, невладине организације итд.; учествује са својим представницима на међудодељенским седницама и другим тренутним иницијативама на пољу међународне сарадње и европских интеграција; одобрава предлоге пројеката и координира развој и испуњење међународних пројеката, у вези са Врховним саветом правосуђа и судском влашћу, укључујући PHARE програм Европске уније; одобрава информације у електронском Регистру међународних пројеката и програма у сфери правосудног система.

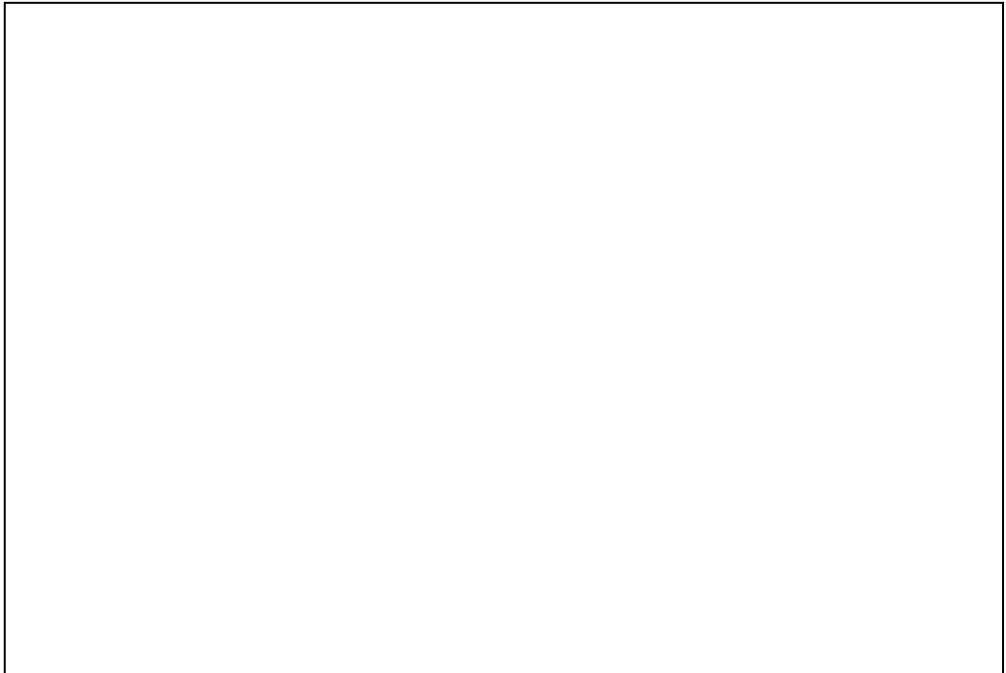
Комисија за односе с јавношћу организује интеракцију са Народном скупштином и њеним комисијама приликом разраде законодавног програма и расправе о нацрту закона у вези са судском влашћу; имплементира сарадњу са централним органима извршне власти по питањима која утичу на органе судске власти; припрема уједначену медијску стратегију органа судске власти; припрема изјаве о садржају интернет сајта Врховног савета правосуђа и његове администрације; организује презентацију и друге облике односа са медијима о проблемима судске власти.

Комисија за жалбе разматра добијене жалбе и обавештења од грађана, корпоративних органа и државних органа и припрема одговоре у оквиру услова установљених Законом о предлозима, жалбама, обавештењима и молбама; расправља о информацијама које је поднео министар правде о налазима инспектората, по Закону о правосудном систему, према спроведеним проверама и извештајима о њима Врховном савету правосуђа; сарађује са омбудсманом при имплементирању надлежности Врховног савета правосуђа и са законски одређеним властима омбудсмана; приступа административним начелницима органа судске власти за имплементирање одређене провере са одговором на жалбу и комисији; предлаже министру правде да инспекторат имплементира провере по Закону о правосудном систему уз одговор на жалбу и комисији.

Приликом вршења својих активности Врховном савету правосуђа помаже управа. Управа Врховног савета правосуђа се састоји од следећих јединица: директората за организационо-административну активност, директората за финансије и буџет, правног директората, директората за инвестициону стратегију и правосудне објекте, одељења за међународну законску сарадњу и европске интеграције, одељења за односе са јавношћу и прес-центар и одељења за међународну финансијску контролу. Управом Врховног савета правосуђа управља главни секретар. Главни секретар и службеници у администрацији су постављени након спроведеног конкурса. Главни секретар управља, координира и контролише функционисање администрације организујући спровођење одлука Врховног савета правосуђа; организујући припрему заседања Врховног савета правосуђа; учествујући на седницама Врховног савета правосуђа и представљајући мишљења о питањима дневног реда; остварујући контакте са представницима органа правосуђа, законодавства, централних и регионалних органа извршне власти и локалних државних органа, међународних органа и организација, као и са грађанима; контролишући одговорност у раду са документима, њиховим чувањем и архивирањем, као и у држању званичних информација.

Босна и Херцеговина

У анализама и извештајима низа међународних организација од 1996. до 2000. године константно је указивано да је правосуђе у Босни и Херцеговини под снажним политичким утицајем, да не постоје минималне гаранције независности и непристрасности, да постоји проблем корупције, непрофесионалног и нестручног кадра у судовима и тужилаштвима, као и висок степен неповерења јавности у правосуђе у целини.

Први покушај у превазилажењу оваквог стања било је успостављање судског и тужилачког савета у Републици Српској, односно комисија за избор и именовање у Федерацији Босни и Херцеговини, ентитетима у саставу државе Босне и Херцеговине. Односна тела била су надлежна за предлагање кандидата законодавним телима ентитета подобних за обављање судијске, односно тужилачке функције, а након поступка провере кроз који је требало да прођу све судије и тужиоци који су се у том тренутку налазили на односним функцијама. Такође, у њиховој надлежности било је и вођење дисциплинског поступка против судија и тужилаца. Међутим, коначну одлуку и у погледу именовања и у погледу дисциплинског санкционисања доносило је надлежно законодавно тело.

Неефикасност и спорост у примени датих овлашћења од стране односних тела условили су наметање сета закона од стране Високог представника за Босну и Херцеговину (ОHR), којим се успостављају високи судски и тужилачки савети, односно већа на нивоу ентитета, те Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине. Дата тела добила су у надлежност поступак избора и предлагања кандидата, именовања и разрешења судија и тужилаца, као и овлашћења у погледу дисциплинске одговорности и санкционисања судија и тужилаца, и то са ауторитетом органа који доносе коначне одлуке у овим питањима, без било каквог утицаја или овлашћења остале две власти. Састављена од домаћих и међународних судија и тужилаца, односно признатих стручњака из ове области именованих од стране ОHR-а, представљала су гаранцију успостављања независног, непристрасног и професионалног правосуђа.

У јуну 2004. године, након потписивања Споразума о преносу овлашћења у области правосуђа на државу Босну и Херцеговину, потписаног од стране оба ентитета, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине усвојила је Закон о Високом судском и тужилачком савету Босне и Херцеговине, којим је успостављен јединствени Савет, односно Веће, као институција државе Босне и Херцеговине, са овлашћењима на целој њеној територији.

Задатак Савета је да осигура независно, непристрасно и професионално правосуђе у оквиру надлежности које су му законом додељене. У сложеном и компликованом уставном уређењу Босне и Херцеговине, Савет је јединствена институција, с обзиром на то да не постоје паралелне институције на нивоу ентитета с којим би делио законом утврђена овлашћења.

У складу са законом утврђеним овлашћењима, по једног члана Савета бирају непосредно између својих колега судије Суда Босне и Херцеговине, врховних судова у Републици Српској и Федерацији БиХ, односно између својих колега тужиоци Тужилаштва Босне и Херцеговине, Републичког тужилаштва Републике Српске и Федералног тужилаштва Федерације БиХ. Такође, једног представника непосредно бирају и судије свих основних, односно окружних судова, односно сви тужиоци окружних тужилаштва у Републици Српској. На исти начин, по једног представника бирају и судије свих општинских и кантоналних судова, односно тужиоци кантоналних тужилаштва у Федерацији БиХ. Правосудна комисија бира једног члана између свих судија и тужилаца у Дистрикту Брчко. Адвокатске коморе у Републици Српској и Федерацији БиХ такође бирају по једног члана Савета. Најзад, по једног члана бира Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине и Веће министара Бос-

не и Херцеговине, али они не могу бити из реда представника, односно чланова ових тела, нити могу обављати неку од правосудних функција.

Високи судски и тужилачки савети Босне и Херцеговине данас броји петнаест чланова. С обзиром на функцију коју обављају, од наведеног броја, њих пет су судије, шест је тужилаца, три члана су адвокати и један је дипломирани економиста.

Састав Савета мора да одражава састав народа Босне и Херцеговине и полну заступљеност. Чланови Савета су особе високих моралних и професионалних квалитета и признате стручности. Чланови Савета не смеју обављати било какве дужности, нити учествовати у активностима политичких странака, као ни у удружењима и фондацијама повезаним са истим. Не могу бити грађански одговорни за мишљења и ставове које су изразили или одлуке које су донели при обављању службених дужности члана Савета. Чланови Савета имају право и може им се одобрити одсуство са службене дужности ради обављања послова у Савету. Најзад, члановима Савета припада накнада за вршење ове дужности. Њену висину утврђује Савет министара Босне и Херцеговине, на предлог Савета.

Савет има једног председника и два потпредседника који не могу долазити из реда конститутивног народа из којег долази председник. Председник и потпредседници се бирају између чланова Савета простом већином гласова чланова који су присутни и који гласају. Мандат председника и потпредседника Савета је четири године.

Чланови Савета бирају се на период од четири године и могу имати највише два узастопна мандата. Особа која је имала два узастопна мандата не може бити поново изабрана за члана Савета пре истека четири године од краја претходног мандата.

Мандат председника, потпредседника и чланова Савета престаје, осим по истеку периода на који су изабрани, и у следећим случајевима: престанком дужности на основу које је члан именован, услед необављања дужности на правилан, делотворан или непристрасан начин, када почини дело због којег не заслужује да обавља дужност у Савету. Члану Савета мандат аутоматски престаје када је правоснажно осуђен за кривично дело за које закон предвиђа казну затвора. Најзад, мандат престаје и подношењем оставке, али ако оставку поднесе председник или потпредседници Савета на односне функције, не престаје им аутоматски и мандат чланова Савета.

Законом о Високом судском и тужилачком савету Босне и Херцеговине надлежности Савета таксативно су одређене у тридесет тачака, које се могу разврстати у четири групе.

Прву групу би чинила овлашћења Савета у погледу поступка избора и именовања судија и тужилаца у свим судовима и тужилаштвима у Босни и Херцеговини, напредовања у служби, едукације судија и тужилаца, питања њиховог дисциплинског процесуирања и санкционисања, разрешења са дужности, питања неспојивости функције судије и тужиоца са другим дужностима које обавља и одлучивања о привременом упућивању судије или тужиоца у други суд, односно тужилаштво.

У другој групи су овлашћења Савета у погледу буџета судова и тужилаштва, у складу с којим Савет, према властитој оцени, учествује у изради годишњих буџета за судове и тужилаштва, даје своје предлоге у погледу предложених докумената и предлаже измене буџета надлежним законодавним телима. У циљу остваривања адекватног и континуираног финансирања судова и тужилаштва, Савет прикупља извештаје о стању у правосуђу, и надгледа и саветује судове и тужилаштва о одговарајућим ефикасним техникама у поступцима у вези са буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу.

Следећа група овлашћења Савета обухватала би судску и тужилачку управу и увођење информационих технологија у судовима и тужилаштвима, као и надгледање и координирање пројеката који се односе на побољшање управљања и унапређење рада судова и тужилаштва, финансираних из домаћих или међународних извора.

Најзад, Савет има и значајна овлашћења у погледу регулисања и нормирања одређених питања значајних за правосуђе. У том смислу, Савет даје мишљење о нацртима закона и других прописа и важним питањима која могу утицати на правосуђе, покреће поступак усвајања закона и других прописа. Савет је искључиво надлежан за израду и усвајање етичких кодекса за судије и тужиоце, правилника о унутрашњем пословању у судовима и тужилаштвима, критеријума за оцену рада судија и тужилаца, односно судова и тужилаштва.

Савети који постоје нећу преко три године усвоје да изради ауторитет инстиције без које се не може расправљати ни о једном питању од значаја за правосуђе у Босни и Херцеговини. Оваква позиција изграђена је не само у односу на представнике друге две власти већ и у односима са међународним организацијама. Чланови Савета представљају правосуђе Босне и Херцеговине у низу међународних организација. Најзад, Савет има улогу лидера у процесу испуњавања услова који су неопходни за приступање Европској унији, а који се односе на област правосуђа.

Улогу лидера у области правосуђа Савет изграђује и кроз годишње конференције председника свих судова, односно главних тужилаца у

Босни и Херцеговини. Осим што представљају прилику да се размене практична искуства у раду и примени прописа, на овим конференцијама се редовно усвајају и закључци као смернице за будуће деловање како судова и тужилаштва, тако и Савета.

Рад Савета, као колегијалног тела које није у сталном заседању, одвија се кроз редовне и ванредне седнице. По правилу, седнице су затворене за јавност, с тим што Савет може одлучити да о појединим питањима расправља на отвореној седници. За кворум је неопходно присуство најмање једанаест чланова Савета. Савет одлучује већином гласова чланова који су присутни и који јавно гласају. У случају да су гласови подељени, обавља се прозивање чланова, а глас председника или потпредседника је одлучујући.

С обзиром на то да Савет није у сталном заседању, а како би се његов рад учинио ефикаснијим, формиране су следеће сталне комисије које се баве појединим специфичним питањима из надлежности Савета, а то су: финансирање судова и тужилаштва, укључујући и плате судија и тужилаца; центри за едукацију и питања едукације судија и тужилаца; судијска и тужилачка етика, независност и питања неспојивости; напредовање у служби; измене и допуне легислативе и стратегија у вези са реформом правосуђа; судска и тужилачка управа. Задатак комисија је да прате стање у областима које су им поверене и о томе редовно обавештавају Савет, покрећу иницијативу и дају предлоге за решење појединих питања. На основу иницијатива, предлога или нацрта појединих решења, одлуку доноси Савет као целина по напред описаној процедури.

Поступак избора и доношења одлуке о именовању судија и тужилаца прописан је законом. Савет све упражњене позиције судија или тужилаца у Босни и Херцеговини објављује путем јавног конкурса. Председник Савета именује чланове комисије, између чланова Савета, за обављање разговора са кандидатима. Чланови комисија су већином судије или тужиоци, у зависности од тога на којој позицији је упражњено место оглашено. Ради остваривања веће транспарентности целог процеса, на веб страници Савета објављују се имена свих кандидата који су се пријавили по појединим оглашеним позицијама, као и имена кандидата који су за поједине од њих позвани на разговор.

Селекцију кандидата који ће бити позвани на разговор врши комисија за обављање разговора са кандидатима, руководећи се критеријумима утврђеним у закону. Кандидат који се први пут пријављује за неку од упражњених позиција у правосуђу и који испуњава законом прописане услове за односну позицију у погледу радног искуства, обавезно се позива на разговор. По окончању разговора са свим кандидати-

ма, комисија подноси извештај ентитетском подвећу за предлагање кандидата, које утврђује коначни предлог кандидата за оглашене позиције судије или тужиоца. Комисија или подвеће такође могу консултовати председника суда у којем је позиција оглашена у погледу профила судије који је потребан суду, тј. да ли потребама суда више одговара кривичар, парничар и сл.

Председник суда може и самоиницијативно да се обрати Савету са препоруком у овом погледу. Информације добијене на овај начин се узимају у обзир, али нису обавезујуће у погледу коначне одлуке коју доноси Савет. Овај предлог се затим прослеђује Савету који се на седници, јавним гласањем, изјашњава у погледу сваког појединачног именовања. При доношењу одлуке Савет се руководи критеријумима утврђеним законом: стручно знање и радни резултати; објављени научни и стручни радови, учешће у организованим облицима усавршавања; способност анализирања правних проблема; исказана способност за непристрасно, савесно, марљиво и одговорно обављање дужности; однос са колегама и понашање у суду и изван суда. Најзад, при доношењу одлуке о именовању Савет обавезно узима у обзир национални састав у суду, односно тужилаштву, те настоји да задовољи захтев националне заступљености према попису становништва из 1991. године, ако то неће довести у питање квалитет избора. Уколико овом захтеву није могуће удовољити ни у погледу квалитета а ни у погледу националне заступљености, позиција остаје упражњена и поново се јавно оглашава.

Овлашћења у погледу дисциплинског поступка и санкционисања судија и тужилаца Савет остварује кроз своје дисциплинске органе: првостепену и другостепену дисциплинску комисију, чиме је остварен захтев у погледу двостепености поступка, као и комисију за разматрање споразума о признавању кривице.

При Савету је успостављена и Канцеларија дисциплинског тужиоца која, у односу на Савет, има аутономију у погледу истраживања и подизања дисциплинске тужбе.

Чланове првостепене и другостепене дисциплинске комисије, које броје по три члана, именује председник Савета својом одлуком у сваком појединачном дисциплинском случају. Законом је остављена могућност да за члана првостепене комисије може бити изабран и члан изван Савета, а из области правосуђа. Другостепена комисија формира се само из реда чланова Савета. Комисије чине већином судије или тужиоци зависно од тога против кога се води поступак. Члан првостепене дисциплинске комисије не може бити и члан другостепене дисциплинске комисије.

Поступак пред комисијама прописан је Законом о Високом судском и тужилачком савету, као и Пословником Савета. У свим питањима која нису регулисана на овај начин супсидијарно се примењују одредбе Закона о парничном поступку. Поступак се може покренути само по дисциплинској тужби од стране дисциплинског тужиоца у погледу дисциплинских прекршаја који су таксативно утврђени законом. Комисије су независне и у потпуности надлежне за решавање дисциплинске ствари. Комисије могу изрећи дисциплинске мере утврђене законом: од писмене опомене до разрешења са дужности узимајући у обзир чињенице на које закон посебно указује, а које се односе на број и тежину прекршаја и последице, степен одговорности, околности под којим је прекршај учињен и сл. Чланови комисија немају право да буду уздржани при одлучивању о дисциплинској одговорности.

Одлуке другостепене дисциплинске комисије, изузев у случају изрицања мере разрешења са дужности, коначне су и могу бити предмет судског преиспитивања у управном спору.

Савет, као целина, одлучује једино по жалби на одлуку другостепене дисциплинске комисије којом је изречена мера разрешења. При одлучивању по жалби, чланови Савета, који су били чланови дисциплинских тела у конкретном случају, не изузимају се из одлучивања само из разлога њиховог претходног учешћа у поступку у својству члана комисије, али могу бити изузети из других разлога. Обезбеђено је и судско преиспитивање одлуке Савета путем могућности покретања поступка пред Судом Босне и Херцеговине.

Однос према Министарству правде и Парламенту

У складу са Законом о Високом судском и тужилачком савету, Савет је у обавези да подноси годишњи извештај о свом раду у сврху информисања Парламентарној скупштини и Савету министара Босне и Херцеговине, те парламентима на ентитетском и кантоналном нивоу и Скупштини Дистрикта Брчко. Исту обавезу има и у погледу свих министарстава правде. У Извештају, Савет наводи своје активности у протеклој години и описује стање у судовима и тужилаштвима, укључујући и препоруке за његово побољшање. По позиву било којег од побројаних тела, Савет је у обавези директно пред односним телом образложити извештај и одговарати на питања. Наведена тела кроз расправу о извештају могу да дају оцене, сугестије и предлоге који не оспоравају самосталност Савета.

У поступку усвајања закона и других прописа који су значајни за правосуђе, Савет има овлашћење да даје своје мишљење на понуђена

решења. Мада ово мишљење није обавезујуће ни за предлагача ни за законодавно тело, успостављена је пракса да је ово један од обавезних корака који морају проћи предлози и нацрти прописа релевантних за правосуђе.

Савет, у складу са важећим прописима, значајну сарадњу остварује пре свега са надлежним министарствима правде и министарствима финансија. У погледу министарстава правде, ова сарадња се остварује на пољу нормативне делатности, дефинисањем одређених законских решења, те доношењем и усвајањем низа подзаконских аката којим се регулишу питања значајна за нормалан рад и функционисање судова и тужилаштва.

У другом делу, сарадња са министарствима правде, која имају законску обавезу да обезбеде материјалне претпоставке за нормалан рад и функционисање судова и тужилаштва, остварује се усаглашавањем коначног предлога буџета за судове и тужилаштва, евентуалног смањења истог по усвајању, прерасподеле одобрених средстава и сл. У склопу овог питања, активности се координирају и са надлежним министарствима финансија.

АДМИНИСТРАТИВНА КАНЦЕЛАРИЈА ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАШТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Могући делокруг и организација

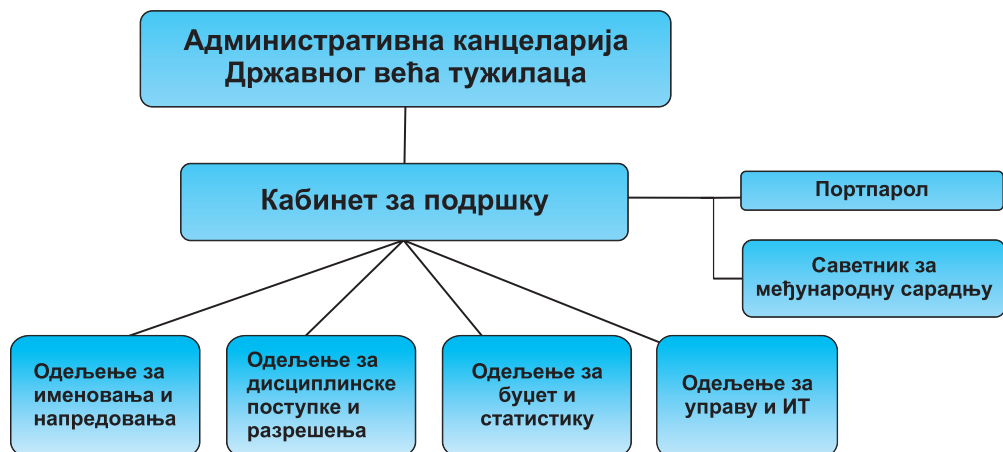
Како би се омогућило неометано функционисање Државног већа тужилаца, чије је успостављање уређено Уставом Републике Србије, а ускоро ће бити ближе уређено новим Законом о јавном тужилаштву Републике Србије, потребно је предвидети формирање Административне канцеларије која би пружала неопходну подршку раду Већа и омогућила му правовремено и квалитетно остваривање задатих надлежности. Постоје примери у упоредној пракси, да подршку Већу, било тужилачком или судском, пружа одељење министарства правосуђа, што је тренутно случај и у Републици Србији. Међутим, пракса је показала да оваква подршка може представљати једну од основних слабости самог Савета/Већа, јер недовољни капацитети за административну подршку, као и недостатак финансијских ресурса и материјалних предуслова, могу да успоре рад овог значајног тела, узрокују неадекватну и неправовремену обраду података и кадровских предлога за седнице већа, и узрокују неправилности и застој у раду.

Такође, чланство у Већу, које не представља професионалну, него додатну функцију, представља још једну препреку ефикасном и делотворном раду Већа, јер због редовних обавеза чланови Већа/Савета не могу пуним капацитетом и концентрацијом да се посвете надлежностима и остварењу циљева овог најзначајнијег тужилачког/судског тела.

Како би се неки од ових недостатака превазишли и омогућило неометано и целисходно деловање Државног већа тужилаштва, потребно је да се у оквиру расположивих ресурса обезбеде проспорије и средства за рад Већа, као и да се успостави Административна канцеларија која би обављала стручне, административне и финансијске послове Већа.

Административна канцеларија требало би да се састоји од следећих одељења:

- Кабинет за подршку;
- портпарол и саветник за међународну сарадњу, као самостални извршиоци;
- Одељење за именовања и напредовања;
- Одељење за дисциплинске поступке и разрешења;
- Одељење за буџет и статистику;
- Одељење за управу и ИТ.

Слика 1: Графички приказ Административне канцеларије

Кабинет за подршку

Кабинет за подршку би требало да пружа стручну и административну помоћ председнику и члановима Већа, као и директору Административне канцеларије ради што ефикаснијег извршавања текућих послова и задатака. Поред стручних и административних послова, Кабинет обавља и правне послове за спровођење законом одређених надлежности Већа.

Надлежности Кабинета би могле бити следеће:

- помаже председнику и члановима Већа, као и директору Административне канцеларије, у спровођењу политике институције и у обављању свакодневних активности Канцеларије и Већа;
- особље Кабинета припрема седнице Већа и извештаје са њих, по потреби присуствује седницама Већа и води евиденцију о свим питањима којима је задужена Канцеларија од стране Већа;
- редовно комуницира са осталим одељењима и координира њихове резултате како би се оствариле надлежности Већа и спровеле планиране и задате активности;
- по потреби, пружа стручну помоћ другим одељењима у извршавању њихових активности;
- израђује правне анализе и припрема правне ставове и мишљења из делокруга Већа.

Портпарол и саветник за међународну сарадњу као самостални извршиоци

Портпарол би требало да обавља следеће послове:

- остварује редовну комуникацију са свим заинтересованим медијима везану за делокруг и активности Већа;
- припрема обавештења и информације о раду и активностима Државног већа тужилаца и даје изјаве представницима медија;
- припрема и спроводи комуникациону кампању и унапређује транспарентност о раду тужилаштва;
- учествује у изради и ажурирању интернет презентације Већа;
- помаже у успостављању ПР служби у јавним тужилаштвима.

Саветник за међународну сарадњу би требало да обавља следеће послове:

- координира, надзире и иницира спровођење пројеката који се финансирају из донаторских средстава и редовно извештава донаторе, председника Већа и директора о својим активностима;
- учествује у припреми предлога пројеката за наредни период и прати спровођење актуелних пројеката;
- одржава редовне састанке и контакт са представницима донаторске заједнице;
- остварује сарадњу са међународним удружењем тужилаца и другим већима тужилаца у региону, Европи и свету.

Одељење за именовања и напредовања

Одељење за именовања и напредовања требало би да пружа подршку Државном већу тужилаца у поступку именовања заменика јавних тужилаца како је предвиђено Уставом, а биће и Законом. Такође, ово одељење би, по радној верзији Закона о јавном тужилаштву, требало да припрема предлог за именовање јавних тужилаца за Владу Републике Србије. Што се напредовања тиче, то ће зависити од будућих законских решења те би ово одељење могло бити задужено само за именовања, ако тужиоци као до сада напредују именовањем у тужилаштво више инстанце, а могло би се уредити да тужиоци који показују добре резултате рада и високе оцене у процесу едукације директно од стране Већа могу бити унапређени у тужилаштво више инстанце, на место заменика тужиоца или предложени за позицију јавног тужиоца у Влади Републике Србије, на основу мерљивих критеријума и резултата рада.

Напредовање и дисциплински поступци у великој мери ће зависити од будућих законских решења и увођења јасних и мерљивих критеријума о којима се води широка јавна расправа у стручној правосудној јавности Републике Србије.

Одељење за именована би прикупљало информације и водило документацију о професионалном статусу тужилаца, оценама о раду и едукацији, која би се пратила преко јединствене базе података, пружало подршку Већу у поступку одлучивања по захтевима за привремено упућивање у друго тужилаштво, пружало административну подршку Већу у погледу праћења дисциплинских поступака покренутих од стране Одељења за дисциплинске поступке. Одељење за именована би припремало материјале за Веће у поступку одлучивања о питањима неспојивости других функција које тужиоци обављају са тужилачком функцијом.

Одељење за дисциплинске поступке и разрешења

Одељење за дисциплинске поступке и разрешења требало би да има супротну улогу од одељења за именована и напредовања. Уз помоћ јасних и прецизних критеријама дефинисаних законом, одељење би требало да пружа подршку Државном већу тужилаца у спровођењу дисциплинских поступака и разрешењу заменика јавних тужилаца, као и иницирању предлога за јавне тужиоце Влади, па Народној скупштини. Дисциплински поступак ће у великој мери зависити од будућих законских решења као и врста санкција, а ово одељење би требало да пружи подршку Већу у припреми података и персоналних досијеа за доношење одлука на седницама, да помогне у спровођењу истраге и организује саслушања.

Одељење за буџет и статистику

Одељење за буџет и статистику би требало да буде организациона јединица Административне канцеларије чије би активности и задаци били усмерени на пружање подршке Државном већу тужилаца у вршењу следећих надлежности, и то да:

- учествује у процесу израде годишњег буџета тужилаштва и Државног већа тужилаца, прикупљањем података од појединачних тужилаштава и сачињавањем интегралног предлога буџета, који би се достављао Министарству правде ради даљих преговора и израде финансијског плана;

- израђује образложења о потребама јавних тужилаштава и Државног већа тужилаца за Министарство правде како би оно могло на најбољи могући начин да одговори на потребе јавних тужилаштава;
- припрема студије са проценама потребних реконструкција зграда и инфраструктурних објеката у којима су седишта јавних тужилаштава и процене потреба за осталим основним средствима и машинама и опреми за Министарство правде;
- припрема финансијске извештаје и процене потреба за доношење одлука о приоритетима од стране Државног већа тужилаца;
- прикупља и анализира извештаје, као и потребне информације о буџету и приходима тужилаштва како би се осигурали статистички подаци за ефикасан рад тужилаштава;
- залаже се за адекватно и континуирано финансирање јавних тужилаштава;
- обезбеђује несметан рад Државног већа тужилаца и Административне канцеларије са аспекта администрације, финансија и рачуноводства;
- планира и надгледа извршење буџета Већа и прави периодичне и годишњи извештај о извршењу буџета;
- надгледа и саветује јавна тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези с буџетом, управљањем и руковођењем и иницира едукацију у том погледу;
- покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање судовима и тужилаштвима, укључујући тражење средстава из домаћих и међународних извора;
- унапређује методе и моделе прикупљања тужилачке статистике;
- утврђује критеријуме за оцењивање рада судија и тужилаца;
- прикупља информације и податке који се односе на радне резултате јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, и израђује статистичке извештаје.

Одељење за управу и ИТ

Одељење за управу и ИТ требало би да се бави следећим активностима:

- вођење, координација и надгледање коришћења информационе технологије у јавним тужилаштвима да би се у том погледу постигла и одржала униформност и једнообразност у Републици Србији

(тужилаштва могу уводити аутоматизоване системе праћења и регистрације предмета или сличне системе, укључујући и системе подршке и похрањивања података, само уз претходно одобрење Већа);

- администрација и одржавање мреже и база података;
- успостављање ИТ стандарда и оперативних поступака за све кориснике у јавним тужилаштвима;
- управни, административни и кадровски послови за Административну канцеларију и Веће;
- припрема и израда интерних аката Већа;
- подршка Државном већу тужилаца у припреми препорука и сарадњи са Министарством правде које се тичу управе јавнотужилачком администрацијом (помоћника, сарадника и осталог административног особља);
- подршка Државном већу тужилаца у унапређењу процедура и пословника за рад јавнотужилачке администрације.

Административном канцеларијом руководи директор. Директора именује и разрешава Веће, а он сам бира заменика.

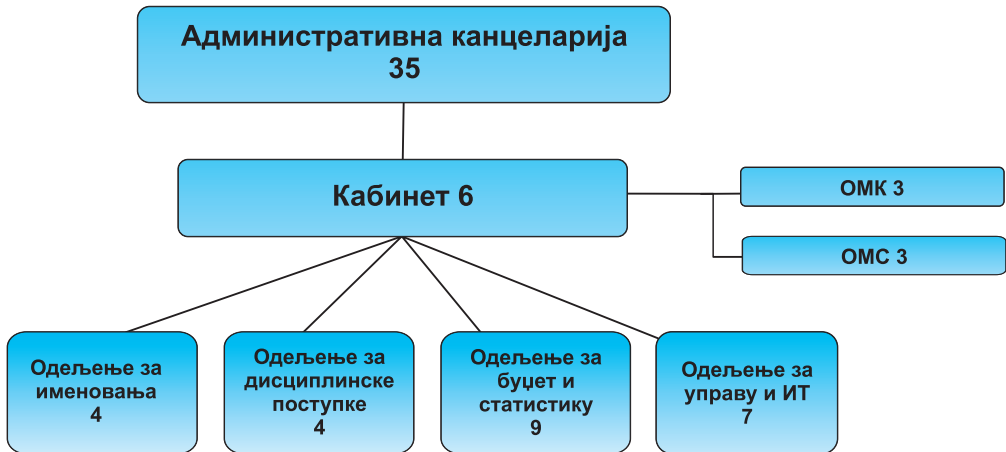
Директор има право да присуствује седницама Већа као учесник, али нема право гласа. Може износити своје мишљење о свим тачкама дневног реда, и предлагати и стављати тачке на дневни ред. У случају спречености, директора на седницама Већа може мењати његов заменик.

Надлежности директора су следеће:

- заступа и представља Веће према трећим особама;
- одговоран је за обављање свакодневних послова Већа као што су: припремање материјала за теме о којима Веће одлучује на седницама, организација и припрема седница Већа, припремање релевантних докумената и дневног реда седница, вођење записника са седница и комисија Већа итд.;
- одговоран је за израду годишњег буџета и годишњег извештаја;
- одговоран је за израду годишњег организационог и финансијског плана које одобрава Веће;
- одговоран је за извршење буџета који је одобрен Већу;
- одговоран је за обављање свих других послова предвиђених Правилником Већа.

Број запослених у Административној канцеларији може се анализирати за оптималну ситуацију и реалне финансијске могућности.

У оптималној ситуацији структура би могла бити следећа:

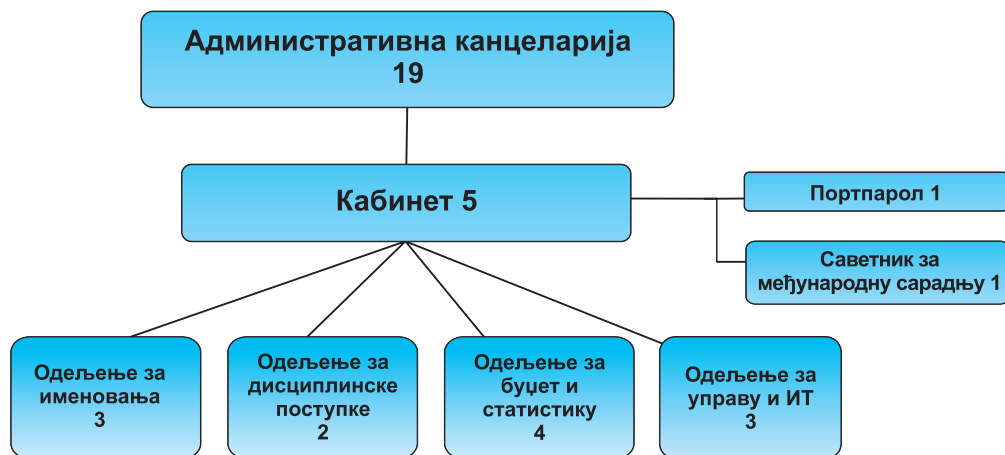

Слика 2: Графички приказ оптималне структуре

- Кабинет за подршку (директор, заменик директора, два правника, два административна сарадника);
- портпарол (у оптималним условима, уместо портпарола, Државно веће тужилаца би требало да има *Одељење за маркетинг и комуникације* са три извршиоца) и саветника/ке за међународну сарадњу (слично важи и за овај случај, Одељење за међународну сарадњу од три извршиоца);
- Одељење за именованја и напредовања (три правника, један административни сарадник);
- Одељење за дисциплинске поступке и разрешења (три правника, један административни сарадник);
- Одељење за буџет и статистику (буџет – пет извршилаца, статистика – четири);
- Одељење за управу и ИТ (управа – три правника, ИТ – четири извршиоца).

Имајући на уму ограничене ресурсе буџета Републике Србије, као и потребе за реформом чије ће спровођење узроковати оснивање великог броја нових правосудних институција поред Државног већа тужилаштва (Високи савет судства и његова Административна канцеларија, Врховни касациони суд, Апелациони суд, Управни суд итд.), реално је очекивати да се у почетку неће моћи рачунати на оптималан број, већ на неопходни минимум за функционисање ове институције.

У реалном сценарију, са кадровском структуром заснованом на неопходном броју запослених за функционисање, организација би могла бити успостављена на следећи начин:

Слика 3: Графички приказ реалне, односно минимално потребне структуре

- Кабинет за подршку (директор, заменик директора, два правника, један административни сарадник);
- портпарол и саветник за међународну сарадњу, два самостална извршиоца;
- Одељење за именовања и напредовања (два правника, један административни сарадник);
- Одељење за дисциплинске поступке и разрешења (два правника);
- Одељење за буџет и статистику (буџет – два извршиоца, статистика – два);
- Одељење за управу и ИТ (управа – један правник, ИТ – два извршиоца).

У почетку, првој години функционисања и ова друга структура би могла да буде адекватна, имајући на уму да ће Државно веће тужилаца тек успостављати правила и процедуре свог функционисања и да није реално очекивати да одмах по оснивању почне у потпуности да спроводи све своје надлежности.

Са друге стране, битно је истаћи да би помоћ донаторских организација и екстерних консултаната и саветника била од непроцењиве важности, јер је у првим годинама потребно успоставити бројне базе података, као и ИТ мрежу и систем, буџетске процедуре и механизме, правила и процедуре унутрашње организације, што ће захтевати познавање најбоље праксе менаџмента, поседовање специфичних знања и вештина за успостављање структуре и оперативних система, а многе друге специфичне услуге ће по успостављању система бити непотребне.

ПОСЛОВНИК

О РАДУ ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА

На основу члана 18. став 1. Закона о Државном већу тужилаца Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 116/2008 од 22. децембра 2008. године) Државно веће тужилаца на седници одржаној дана _____ године у Београду, донело је

ПОСЛОВНИК О РАДУ ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Пословник

Пословником Државног већа тужилаца (у даљем тексту: Пословник) ближе се уређују начин рада и одлучивања Државног већа тужилаца Републике Србије (у даљем тексту: Веће).

Члан 2.

Значење израза

Употребљени изрази у овом Пословнику имају значење:

- 1) под **Законом** подразумева се Закон о Државном већу тужилаца;
- 2) под **Пословником** подразумева се Пословник о раду Државног већа тужилаца;
- 3) под **Већем** подразумева се Државно веће тужилаца;
- 4) под **Административном канцеларијом** подразумева се служба која обавља стручне, административно-техничке, персоналне и рачуноводствене послове за Веће;
- 5) **председником** се сматра председник Државног већа тужилаца;
- 6) **замеником председника** се сматра заменик председника Већа;
- 7) **председавајућим** се сматра члан Већа који председава седници;
- 8) **чланом/члановима** се сматра члан или чланови Већа;
- 9) **секретаром** се сматра секретар Административне канцеларија Већа;

- 10) **поступак избора** подразумева начин оглашавања и одлучивања већа у поступку избора заменика јавних тужилаца и предлагање јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца који се први пут бирају на функцију;
- 11) под **избором** подразумева се избор заменика јавних тужилаца и предлагање јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца који се први пут бирају на функцију.

Члан 3.

Посебна права и дужности

Овим Пословником посебно се уређују:

- 1) права и дужности председника и заменика председника Већа;
- 2) поступак за утврђивање листе кандидата за Републичког јавног тужиоца и јавног тужиоца, која се доставља Влади и постављање вршиоца дужности Републичког јавног тужиоца, избора, разрешења и престанка функције заменика јавних тужилаца;
- 3) поступак давања мишљења Влади о удаљењу Републичког јавног тужиоца и доношење одлуке по приговору на одлуку о удаљењу јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца;
- 4) поступак именовања и разрешења дисциплинског тужиоца и његових заменика, и чланова и заменика чланова Дисциплинске комисије из реда јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца;
- 5) сазивање седница Већа и утврђивање дневног реда за заседање и
- 6) обављање стручних, административних, техничких и других послова за потребе Већа.

Члан 4.

Седиште Већа

(1) Седиште Већа је у Београду у Улици _____ бр. _____.

(2) Веће заседа у Београду. Изузетно, Веће може одлучити да поједине седнице одржи на подручју неког од окружних јавних тужилаштава.

(3) Председник Већа обезбеђује све потребне услове за одржавање седница ван седишта Већа.

Члан 5.
Имунитет

(1) Ако је против председника, заменика председника или члана Већа захтевано покретање кривичног поступка или поднет предлог за лишење слободе, Веће ће без одлагања размотрити захтев овлашћеног тужиоца у кривичном поступку за издавање одобрења и своје мишљење неодложно доставити надлежном одбору Народне скупштине.

(2) Мишљење из става 1. овог члана Веће доноси већином гласова свих чланова.

(3) У случају спречености председника и заменика председника седницу за давање мишљења из става 1. може сазвати сваки члан Већа, а седници председава најстарији члан Већа.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА И РАД ВЕЋА

Члан 6.
Председник Већа

(1) Председник се стара о правилној примени овог Пословника, заступа и представља Веће и врши друге послове које му повери Веће.

(2) Председник Већа врши и следеће послове:

- 1) сазива седнице Већа и њима председава и потписује писмене отправке одлука и друге акте Већа;
- 2) саставља предлог дневног реда и обавља друге радње припремања седнице Већа;
- 3) надзире, организује и усклађује рад Већа;
- 4) предузима мере за несметано одвијање седнице;
- 5) стара се да рад Већа и његових чланова буде у складу са Законом и Пословником;
- 6) даје посебна задужења члановима Већа;
- 7) доноси одлуке поводом примене овог Пословника;
- 8) надзире административно и финансијско пословање Већа и издаје потребна упутства и документа који се односе на рад Већа;
- 9) надзире вођење евиденција, списа и докумената Већа;
- 10) заступа Веће пред домаћим и страним органима и организацијама;
- 11) поједина овлашћења за заступање преноси на чланове Већа;

- 12) стара се о сарадњи Већа са медијима, Републичким јавним тужилаштвом и другим државним органима;
- 13) подноси захтеве за обезбеђење средстава за рад Већа и потписује предлог буџета потребних средстава за рад Већа;
- 14) брине се о заштити права и испуњавању дужности чланова Већа;
- 15) обавља и друге дужности утврђене Законом и Пословником и
- 16) извршава одлуке Већа и врши друге поверене послове.

Члан 7.

Заменик председника Већа

- (1) Председник има право да пренесе своје дужности и овлашћења на заменика председника.
- (2) Заменика председника бира Веће на образложени предлог председника на првој седници Већа у новом сазиву.
- (3) Председник може да одреди другог члана Већа да обавља дужности и овлашћења председника за време током којег ни председник ни заменик председника не могу да обављају дужности и овлашћења.

Члан 8.

Мандат заменика председника

- (1) Мандат заменика председника траје три године и може бити поново биран.
- (2) Заменик председника помаже у раду председнику и обавља послове из његовог делокруга у случају спречености председника да обавља своје дужности и овлашћења.
- (3) Заменик председника може бити разрешен пре истека мандата уколико несавесно обавља своју дужност.
- (4) Предлог за разрешење из става 3. подносе најмање три члана Већа.
- (5) Одлуку о разрешењу заменика председника доноси Веће и на истој седници бира новог заменика председника Већа.

Члан 9.

Независност и непристрасност чланова Већа

- (1) При одлучивању у стварима из своје надлежности чланови Већа су дужни да поступају непристрасно, без дискриминације по било ком основу, као и да својим поступцима стварају утисак непристрасности.

(2) Обавезе члана Већа су:

- 1) да присуствује седницама и да су случају спречености да присуствује седници оправда свој изостанак.
- 2) да извршава посебна задужења добијана од председника Већа.

Члан 10.

Административна канцеларија

(1) Административна канцеларија води евиденцију о датумима избора и престанка мандата за сваког члана Већа, укључујући и друге стручне, финансијске, персоналне и административно-техничке послове Већа.

(2) Административна канцеларија чува и архивира све записнике, списе и другу документацију у складу са посебним Правилником.

Члан 11.

Стална радна тела

(1) Састав сталних радних тела из члана 15. Закона о Државном већу тужилаца, Веће бира на посебној седници.

(2) Приликом избора састава Изборне комисије узете се у обзир предлози колегијума јавних тужилаштава, а приликом избора састава дисциплинских органа и предлози струковних и стручних удружења.

Члан 12.

Повремена радна тела

(1) Ради разматрања појединих питања и давања предлога, мишљења и стручних образложења, Веће образује повремена радна тела.

(2) Повремена радна тела имају председника и четири члана.

(3) Повремена радна тела се образују одлуком Већа, а престају са радом усвајањем извештаја о раду на седници Већа.

Члан 13.

Садржај одлуке о образовању радних тела

(1) Одлуке Већа којим се образују радна тела, поред осталог, садрже: задатаке, састав и друга питања везана за рад.

(2) Веће на предлог председника или члана Већа може именовати привремену замену за члана комисије када је тај члан спречен да врши своје дужности.

Седнице Већа

Члан 14.

Редовне и ванредне седнице

- (1) Распоред редовних седница Већа утврђује председник Већа.
- (2) По потреби и из разлога хитности председник Већа може сазивати и ванредне седнице Већа.
- (3) Председник Већа сазива ванредну седницу и на захтев најмање три члана Већа.
- (4) Уколико председник на захтев из става 3. овог члана не сазове седницу Већа у року од три дана, седницу могу да сазову три члана Већа.

Члан 15.

Утврђивање дневног реда седнице Већа

- (1) Председник Већа предлаже дневни ред седнице Већа уз позив за одржавање седнице који садржи и датум, место и време одржавања седнице. Позив се доставља свим члановима Већа у року који не може бити краћи од пет дана од дана одржавања седнице.
- (2) У случају сазивања ванредне седнице чланови се обавештавају о дневном реду истовремено са обавештењем о датуму, месту и времену одржавања ванредне седнице.
- (3) У нарочито хитним случајевима седница се може сазвати телефонском и тада је предлагач дужан да усмено саопшти разлоге сазивања седнице, као и дневни ред који предлаже.
- (4) Сваки члан Већа овлашћен је да предложи тачку дневног реда председнику Већа, што може учинити на самој седници Већа. За случај да се предлаже тачка дневног реда која није обухваћена предложеним дневним редом, члан Већа је дужан да предлог тачке дневног реда достави предлагачу седнице у року од три дана по пријему позива и обавештења о дневном реду, а у случају сазивања ванредне седнице одмах или у року од 24 сата од примљеног позива и обавештења.
- (5) Уколико председник не уврсти предлог у дневни ред, предлагач може предлог поновити на седници. О предлогу се одлучује гласањем свих присутних чланова Већа. Предлог је усвојен када је за њега гласала већина чланова Већа. Када се тачка дневног реда предложи на седници Већа, о њој такође одлучује Веће већином гласова.

(6) У прилогу позива за седницу доставља се потребан писмени материјал, а у случају заказивања седнице путем телефона писмени материјал се доставља непосредно пре почетка седнице.

Члан 16.

Јавност седнице

(1) Седнице Већа су, по правилу, затворене за јавност. Веће може одлучити да поједина питања разматра на јавној седници.

(2) По одобрењу председника Већа, седници могу да присуствују запослени у Административној канцеларији или друга лица.

Члан 17.

Ток седнице

(1) Пре отварања седнице председник утврђује број присутних чланова Већа. Пошто утврди да је присутан довољан број чланова за одржавање седнице, председник отвара седницу.

(2) По отварању седнице председник предлаже дневни ред и позива чланове да предложе измене и допуне предложеног дневног реда.

(3) По утврђивању коначног предлога дневног реда, Веће доноси одлуку о усвајању дневног реда, а потом председник отвара расправу по свакој тачки дневног реда посебно.

(4) Сви чланови Већа имају право да учествују у расправи. Расправља се, по правилу, само о питањима која су од непосредног значаја за доношење одлуке.

(5) Председник даје и одузима реч учесницима у расправи водећи рачуна о редоследу пријављивања а по завршеној расправи предлаже доношење одлуке.

Члан 18.

Одржавање реда на седници

(1) Председник се стара о одржавању реда на седници. Председник ће опоменути члана или друго присутно лице које омета рад Већа на седници.

(2) Ако опоменуто лице и даље наставља да омета рад Већа на седници, на предлог председника, заменика председника или члана, Веће ће донети одлуку о његовом удаљењу са седнице.

(3) Лице против кога је донета одлука из става 2. овог члана обавезно је да одмах по изрицању мере удаљења напусти просторију у којој се седница одржава.

(4) Мера удаљења односи се само на седницу Већа на којој је изречена.

Члан 19.

Прекид и одлагање седнице

(1) Председник ће донети одлуку да се седница прекине ако се мерама из Пословника не може одржати ред на седници или ако у току седнице престане да постоји неки други услов неопходан за њено одржавање и утврдити време њеног наставка.

(2) Уколико седници не присуствује потребан број чланова или остала позвана лица¹ чије је присуство неопходно или ако није испуњен неки други услов за њено одржавање, председник доноси одлуку да се седница одложи и истовремено утврђује датум и час када ће се одржати седница.

Члан 20.

Записник са седнице

(1) На седницама Већа води се записник који садржи:

- 1) место, датум и време одржавања седнице;
- 2) број присутних чланова, њихова имена, као и имена и функције других присутних лица;
- 3) имена чланова који су оправдали изостанак;
- 4) констатацију да је присутан број чланова потребан за одлучивање и да је седница отворена, односно да није присутан потребан број чланова за одлучивање и да се седница одлаже;
- 5) дневни ред седнице;
- 6) кратку садржину расправе по свакој тачки дневног реда;
- 7) податке о мерама изреченим ради одржавања реда на седници и о лицима којима су мере изречене;
- 8) исход гласања по свим питањима и тачкама дневног реда;
- 9) издвојена мишљења чланова по појединим тачкама дневног реда;
- 10) податке о прекиду и одлагању седнице;
- 11) податке о часу завршетка седнице и
- 12) друге податке са седнице за које се оцени да су од значаја.

¹ Накнадно је потребно дефинисати ко се може позивати на седнице, као и ко има право позивања и право предлагања.

(2) Председник записничару гласно диктира текст који се уноси у записник.

(3) Записничар је лице запослено у Административној канцеларији.

(4) Записник потписују председник и записничар.

(5) По завршетку седнице записник се доставља свим члановима Већа.

(6) Записник са претходне седнице усваја се на наредној седници Већа већином гласова.

(7) Одлука којом се усваја записник са претходне седнице може садржавати и исправке и допуне записника.

(8) Одлуком Већа записник може да буде учињен доступним јавности.

Члан 21.

Поступање у вези са поверљивим информацијама

(1) Информације о раду Већа доступне су јавности.

(2) Изузетно, Веће може да ускрати приступ информацијама садржаним у документима, списима, исправама под ознаком службена тајна.

(3) Свако ко учествује у раду Већа дужан је да чува као службену тајну све податке до којих дође поводом својих активности у раду Већа. Та обавеза постоји и након што тој особи престане дужност или оконча активности у Већу.

Члан 22.

Однос са јавношћу

(1) Контакте са јавношћу остварује председник Већа или портпарол Административне канцеларије по његовим упутствима.

Члан 23.

Изузеће

(1) Чланови су дужни да обавесте председника о могућем сукобу интереса који може настати у току њиховог рада.

(2) Председник или члан Већа не могу да учествују у раду Већа или радних тела Већа ако постоје околности које изазивају сумњу у њихову непристрасност.

(3) Седници Већа не присуствује члан који је иницирао или учествовао у доношењу одлуке или давању мишљења, или на било који други начин учествовао у поступку који је претходио одлучивању Већа о том питању.

(4) Члан који поднесе предлог за своје изузеће или изузеће другог члана Већа мора у писменој форми да наведе разлоге који оправдавају предлог или да то учини усмено на записник.

(5) Веће доноси коначну одлуку о изузећу.

(6) Члан Већа о чијем се изузећу одлучује може да учествује у расправи, али не и да гласа.

Члан 24.

Изјава о непостојању сукоба интереса

(1) По преузимању функције чланови Већа потписују изјаву да не постоји сукоб интереса, чији образац је сачинило Веће и чији текст гласи:

„Ја, доле потписани _____, као члан Државног већа тужилаца Републике Србије у складу са чланом _____ Закона _____ изјављујем да нисам члан нити обављам било какву функцију у политичкој партији, фондацијама или удружењима која су повезана са политичким партијама и да ћу се током свог мандата уздржавати од учешћа у активностима политичких партија.“

III. ПОСТУПАК ИЗБОРА

Оглашавање избора

Члан 25.

Објављивање конкурса

(1) Слободна места за јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца Веће објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ и једним дневним новинама које се дистрибуирају на територији целе Републике Србије.

Члан 26.

Форма и садржина конкурса

(1) Конкурс се објављује у форми коју је утврдило Веће.

(2) Конкурс који се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ садржи:

- 1) број и назив слободних места,
- 2) основне и посебне законске услове за пријаву на слободна места,

- 3) поступак пријаве на слободна места,
- 4) начин и место за предавање и преузимање пријавног материјала и
- 5) рок за подношење пријаве.

(3) Текст конкурса из става 2. објављује се на веб страници Већа _____ и на огласној табли у седишту Већа. Конкурс који се објављује у дневном листу садржи само основне информације и упутства где се може наћи пун текст конкурса.

(4) У конкурс у се може назначити да Веће задржава право попуње већег или мањег броја слободних места до расписаног броја.

Члан 27.²

Поступак подношења пријава на конкурс

(1) Пријаве за место јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца садрже:

- 1) попуњен образац пријаве коју је израдило Веће;
- 2) оверену копију дипломе о завршеном Правном факултету, завршеним специјалистичким, магистарским или докторским студијама;
- 3) оверену копију уверења о положеном правосудном испиту;
- 4) уверење о држављанству Републике Србије;
- 5) уверење да се против подносиоца пријаве не води кривични поступак;
- 6) уверење о здравственој способности за кандидате који су први пут конкурисали;
- 7) изјаву о неприпадању политичкој организацији;
- 8) изјаву подносиоца о томе да ли му је изрицана дисциплинска мера и да ли је осуђиван за било које кривично дело;
- 9) писане стручне радове из области правне струке;
- 10) потврду о радном искуству у правној струци;
- 11) као и друге податке који су од значаја за оцену стручности, оспособљености и достојности кандидата.

(2) Обрасце изјава из става 1. сачињава Веће и, поред наведеног, садрже и изјаву да давање неистинитих података може имати за последицу искључивање кандидата из поступка избора или покретање дисциплинског поступка.

² Алтернатива додати: Кандидати који су запослени у јавном тужилаштву уз пријаву достављају свој досије

Члан 28.
Место и доступност пријава

(1) Сви обрасци пријава доступни су јавности у току радног времена у Административној канцеларији, у окружним јавним тужилаштвима, на веб страници Већа и на другим местима по одлуци Већа.

Члан 29.
Поступак предлагања и избора

(1) Посебна комисија за избор по истеку рока за подношење пријава проверава благовременост и уредност поднетих пријава и решењем одбацује неблаговремене и неуредне пријаве.

(2) Кандидатима који не испуњавају законске услове или чије су пријаве неблаговремене или неуредне доставља се решење са разлозима због којих њихове пријаве нису прихваћене са поуком о праву на жалбу Већу у року од осам дана.

Члан 30.
Достављање потпуних и уредних пријава Већу

(1) Благовремене и потпуне пријаве Комисија доставља Већу на даљи поступак.

(2) По пријему пријава из става 1. Веће прибавља податке и мишљења о стручности, оспособљености и достојности сваког кандидата и пре доношења одлуке о избору обавља разговор са кандидатима за избор и потом утврђује предлог за избор јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца који се први пут бира на ту функцију и одлуку о избору заменика јавног тужиоца.

Члан 31.³
Обављање разговора са кандидатима

(1) Веће благовремено обавештава (позива) кандидата о времену и месту обављања разговора.

(2) Веће може образовати радна тела од по три члана за обављање разговора са кандидатима.

³ Алтернатива додати: Веће може да обави разговор са кандидатом за носиоца јавнотужилачке функције.

(3) Радно тело по обављеним разговорима подноси Већу извештај о резултатима за сваког кандидата посебно и предлаже одлуку за избор кандидата који испуњавају услове.

Члан 32.

Садржај разговора

(1) У разговору ће чланови Већа постављати питања кандидату ради разјашњења чињеница које су од значаја за доношење одлуке о избору.

(2) Кандидатима се не могу постављати питања о ...⁴, као и о чињеницама које се потпуно поуздано могу утврдити из исправа приложених уз пријаву.

Члан 33.

Записник о оцени кандидата

(1) О обављеном разговору саставља се записник, на обрасцу који је прописало Веће где сви чланови Већа дају своје мишљење о кандидату.

Члан 34.

Коначна оцена кандидата

(1) На основу прибављених података и мишљења од органа и организација у којима је кандидат радио, узимајући у обзир пријаву и исправе уз пријаву, као и оцену разговора са кандидатом, Државно веће тужилаца даје коначну оцену стручности, оспособљености и достојности кандидата за носиоца јавнотужилачке функције.

Члан 35.

Ранг листа и предлог кандидата

(1) Веће већином гласова утврђује листу кандидата који испуњавају услове за избор

(2) Веће ће изабрати заменика јавног тужиоца и предложити избор јавног тужиоца или заменика јавног тужиоца који се први пут бира на функцију, који у највишем степену испуњава критеријуме на основу којих се утврђују стручност, оспособљеност и достојност.

⁴ Потребно је дефинисати која су то питања водећи рачуна о Закону о забрани дискриминације.

Члан 36.

Права пријављених кандидата

(1) Током целог процеса избора кандидат има право приступа пријави и свим прилозима уз пријаву, као и право да приложи додатни материјал⁵.

(2) Кандидат има право да изврши увид у материјал или мишљење о својој стручности, оспособљености и достојности. Веће може одлучити да кандидату на његов образложени писмени захтев обезбеди копије тих материјала.

(3) На писмени захтев кандидата оригинални документи приложени у току поступка пријављивања враћају се кандидату уз сачињавање копије и службене забелешке да је та радња учињена, које остају у досијеу кандидата.

Члан 37.

Одлука о избору

(1) Веће одлучује о сваком избору појединачно већином гласова присутних чланова.

(2) Одлука о избору доноси се у форми посебне одлуке Већа.

(3) Одлука о избору објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“, на огласној табли у службеним просторијама Већа и на веб страници Већа.

Члан 38.

Поступак гласања

(1) Гласање о избору заменика јавног тужиоца спроводи се путем писаних листића који садрже попис свих кандидата који испуњавају услове за избор по абecedном реду почетног слова презимена испред којег се налази редни број.

(2) Писани листић обавезно садржи име и презиме члана који гласа.

(3) Гласање путем листића спроводи се тако да сваки члан Већа заокружује редни број испред имена оних кандидата за чији избор гласа, при чему број кандидата за које гласа не сме бити већи од броја кандидата који се бирају у поступку избора.

(4) Гласање ће се поновити ако се гласови чланова Већа поделе између кандидата за избор тако да два или више кандидата за заменика

⁵ Потребно дефинисати додатни материјал.

јавног тужиоца добију исти број гласова довољан за избор, или добију исти највећи број гласова недовољан за избор, или добију различит број гласова и недовољан за избор.

Члан 39.

Садржина одлуке о избору

(1) Одлука о избору има увод, диспозитив и образложење и садржи датум када ће изабрани кандидат ступити на дужност уз навођење законских последица уколико утврђеног датума не ступи на дужност.

Члан 40.

Достављање одлуке о избору

(1) Веће може одлучити да се одлука о избору заменика државног тужиоца достави преко органа или организације у којој кандидат ради.

Члан 41.

Евиденција о избору

(1) Административна канцеларија Већа води евиденцију о свим изборима, датумима истека мандата изабраних кандидата, захтевима за разрешење и разрешењима са функције јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца.

(2) Веће на образложени захтев потражиоца ове информације може дати на увид јавности.

IV. ПОСТУПАК РАЗРЕШЕЊА

Члан 42.

Одлука о разрешењу

(1) Веће утврђује постојање разлога за разрешење јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца и о томе доноси посебну одлуку коју у случају када утврди постојање разлога за разрешење јавног тужиоца доставља Влади.

(2) Одлука о разрешењу заменика јавног тужиоца садржи увод, диспозитив, образложење и поуку о правном леку. Одлука којом се ут-

врђују разлози за разрешење јавног тужиоца садржи увод, диспозитив и образложење.

(3) Одлука о разрешењу на лични захтев има само увод и диспозитив.

(4) Увод садржи назив органа који доноси одлуку, пропис на којем се заснива надлежност и пословни број захтева за разрешење.

(5) Изреком се одлучује о захтеву или предлогу за разрешење и наводи датум престанка обављања јавнотужилачке функције.

(6) У образложењу се износе разлози за разрешење уз оцену доказа и чињеница који су прибављени у поступку разрешења.

Члан 43.

Поступак удаљења са функције

(1) Одлуку о удаљењу са функције Републичког јавног тужиоца доноси Веће већином гласова чланова Већа.

(2) Одлука о удаљењу са функције мора се одмах опозвати ако престану разлози за удаљење.

(3) Одлука о удаљењу са функције примењује се од дана доношења.

Члан 44.

Стручне службе

(1) Стручне, административне, техничке и рачуноводствене послове за Веће обавља Административна канцеларија чија се организација рада и број службеника и намештеника уређују посебним Правилником.

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 45.

Службена легитимација

(1) Чланови Већа имају службену легитимацију чији облик и садржај утврђује Веће својом одлуком на предлог председника Већа.

Члан 46.

Печат и меморандум

(1) Веће има печат и меморандум.

(2) Печат је у облику круга пречника 38 mm у чијој је средини грб Републике Србије око кога је у концентричним круговима на српском језику ћириличним писмом исписан текст: „Република Србија – Државно веће тужилаца – Београд“.

(3) Текст меморандума идентичан је тексту печата.

Члан 47.

Усвајање Пословника и доношење измена и допуна

(1) Одлуку о усвајању Пословника доноси Веће на седници.

(2) Измене и допуне Пословника доносе се већином гласова чланова Већа.

(3) Писмени предлог за измене и допуне Пословника може поднети сваки члан Већа. Предлог се подноси председнику Већа који је дужан да поднети предлог достави свим члановима Већа најмање десет дана пре одржавања седнице.

Члан 48.

Ступање на снагу

(1) Овај Пословник ступа на снагу даном доношења и објављује се на интернет страници Већа и у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

П Р А В И Л Н И К
О УНУТРАШЊОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ И
СИСТЕМАТИЗАЦИЈИ РАДНИХ МЕСТА
У АДМИНИСТРАТИВНОЈ КАНЦЕЛАРИЈИ
ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА

На основу члана 47. став 2. Закона о Државном већу тужилаца („Службени гласник РС“, бр. 116/2008), члана 2. Закона о државним службеницима („Службени гласник РС“, бр. 79/2005 од 16. септембра 2005. године), члана _____ Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника „Службени гласник РС“, бр. 117/2005 од 30. децембра 2005. године) и члана и члана _____ Уредбе о разврставању радних места намештеника („Службени гласник РС“, бр. _____), Државно веће тужилаца на седници одржаној дана _____ у Београду, донело је

ПРАВИЛНИК

О УНУТРАШЊОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ И СИСТЕМАТИЗАЦИЈИ РАДНИХ МЕСТА У АДМИНИСТРАТИВНОЈ КАНЦЕЛАРИЈИ ДРЖАВНОГ ВЕЋА ТУЖИЛАЦА

I. УВОД

Члан 1. Садржина

(1) Овим Правилником утврђују се одељења и послови Административне канцеларије Државног већа тужилаца (у даљем тексту: Административна канцеларија) који се у њима обављају, систематизација радних места, укупан број радних места државних службеника и намештеника, називи радних места, описи послова радних места, звања за државне службенике, односно врсте за намештенике у које су радна места разврстана, потребан број државних службеника и намештеника за свако радно место и услови за обављање послова на сваком радном месту.

II. УНУТРАШЊА ОРГАНИЗАЦИЈА

Члан 2. Одељења

(1) Полазећи од врсте, обима и сложености послова у Државном већу тужилаца и потребе законитог, ажурног и ефикасног рада у Државном већу тужилаца, образују се одељења:

- 1) Кабинет за подршку,
- 2) портпарол и саветник за међународну сарадњу,
- 3) Одељење за избор и напредовање,
- 4) Одељење за буџет и статистику и
- 5) Одељење за управу и ИТ.

КАБИНЕТ ЗА ПОДРШКУ

Члан 3. Надлежност

(1) Кабинет за подршку пружа стручну и административну помоћ председнику и члановима Већа и секретару Административне канцеларије ради што ефикаснијег извршавања текућих послова и задатака, и обавља послове за спровођење законом прописаних надлежности Већа.

(2) Поред наведеног у ставу 1. надлежности Кабинета за подршку су да:

- 1) помаже председнику, члановима Већа и секретару Административне канцеларије у спровођењу надлежности Већа, као и у обављању свакодневних активности Административне канцеларије и Већа;
- 2) припрема седнице Већа и извештаје, по потреби присуствује седницама Већа и води евиденцију по свим питањима којима је задужена Административна канцеларија од стране Већа;
- 3) редовно комуницира са осталим одељењима и координира њихов рад и резултате како би се оствариле надлежности већа и спровеле планиране и задате активности;
- 4) пружа стручну помоћ другим одељењима у извршавању активности из њиховог делокруга рада;

- 5) припрема анализе и правне ставове и мишљења из делокруга Већа;
- 6) врши и друге послове које му повери Веће.

Члан 4.

Радна места у Кабинету за подршку

(1) За обављање послова у Кабинету за подршку утврђују се радна места, и то: секретар, заменик секретара, два референта и један административни сарадник.

Члан 5.

Секретар¹

(1) **Опис послова:** секретар представља Административну канцеларију, остварује контакте са председником и члановима Већа, води и потписује записнике са седница Већа, руководи радом Административне канцеларије, координира рад одељења Административне канцеларије, надзире рад Кабинета за подршку и осталих одељења, спроводи утврђену политику већа, стара се о редовном извршавању планираних активности Већа и појединих одељења, координира рад на изради правних анализа и припреми ставова и мишљења из делокруга Већа и друге послове које му повери Веће.

(2) **Услови:** завршен Правни факултет, положен правосудни испит и најмање шест година радног искуства.²

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 6.

Заменик секретара

(1) **Опис послова:** обавља све послове које на њега пренесе секретар Већа из свог делокруга рада и обавља све послове из надлежности секретара у случају његове спречености или одсутности.

(2) **Услови:** завршен Правни факултет, положен правосудни испит и најмање шест година радног искуства у правној струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

¹ Размислити да ли постоји потреба за техничким секретаром.

² Као за избор Општинског јавног тужиоца.

Члан 7. Референт

(1) **Опис послова:** припрема предлоге општих и појединачних аката које је доноси Веће, прати законске и друге прописе, упоредноправну праксу, пружа стручну помоћ секретару и заменику секретара, устројава евиденције које се воде у Већу и Административној канцеларији.

(2) **Услови:** завршен Правни факултет и најмање три године радног искуства у правној струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** два.

Члан 8. Административни сарадник

(1) **Опис послова:** обавља административно-техничке послове за Веће, води евиденције које устроје Веће и Кабинет за подршку, прима и отправља пошту, води евиденције о седницама Већа, води роковник Већа, чува печате и штампиле, сређује и архивира завршене предмете, води одговарајуће доставне књиге и књиге експедиције, врши унос текстова по диктату и са диктафонских трака, врши препис текстова и рукописа и израђује све врсте табела, стара се о обликовању текста, припрема, штампа и дистрибуира завршене материјале, стара се о чувању и преносу података, доступности материјала, исправности биротехничке опреме и рационалном коришћењу канцеларијског и другог потрошног материјала, води уписник за евиденцију штампаних ствари и публикације и ради и друге послове по налогу секретара Кабинета.

(2) **Услови:** завршена средња школа, радно искуство у струци од најмање три године, познавање рада на рачунару и положен државни стручни испит.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 9. Пословно-технички секретар

(1) **Опис послова:** обавља административно-техничке послове за секретара, благовремено обавља пословну кореспонденцију у име секретара у оквиру и изван Кабинета за подршку, путем телефона, електронске поште и факса, прима и отправља пошту која се односи на секретара

ра, чува печате и штамбиље Административне канцеларије, води Деловодник за потребе Кабинета за подршку и ради и друге послове по налогу секретара Кабинета.

(2) **Услови:** завршена средња школа, радно искуство у струци од најмање три године, познавање рада на рачунару, активно знање енглеског језика и положен државни стручни испит.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

ПОРТПАРОЛ

Члан 10.

Надлежност

(1) **Опис послова:** остварује редовну комуникацију са свим заинтересованим медијима везану за надлежност и активности Већа, припрема обавештења и информације о раду и активностима Државног већа тужилаца и у вези с тиме даје изјаве представницима медија, припрема и спроводи комуникациону кампању и унапређује транспарентност рада тужилаштва, учествује у изради и ажурирању интернет презентације Већа, помаже у успостављању служби односа са јавношћу у јавним тужилаштвима, организује конференције за штампу поводом значајних питања из области рада тужилаштва, као и друге послове из области информисања и односа са јавношћу.

(2) **Услови:** завршен факултет друштвеног смера, сертификат да је прошао обуку за однос тужилаштва са јавношћу, најмање три године радног искуства у струци и изузетно знање једног светског језика.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

САВЕТНИК ЗА МЕЂУНАРОДНУ САРАДЊУ

Члан 11.

(1) **Опис послова:** координира, надзире и иницира спровођење пројеката који се финансирају из донаторских средстава и редовно извештава донаторе, председника Већа и секретара о својим активностима, учествује у припреми предлога пројеката за наредни период и прати

спровођење актуелних пројеката, одржава редовне састанке и контакте са представницима донаторске заједнице, остварује сарадњу са Међународним удружењем тужилаца и другим већима тужилаца у региону, Европи и свету, и друге послове који се односе на међународну и регионалну сарадњу.

(2) **Услови:** завршен факултет друштвеног смера, најмање 3 године радног искуства у струци и изузетно знање најмање једног светског језика.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИЗБОР И НАПРЕДОВАЊЕ

Члан 12. Надлежност³

(1) Одељење за избор и напредовање пружа подршку Државном већу тужилаца у поступку:

- утврђивања листе кандидата за избор Републичког јавног тужиоца;
- првог избора заменика јавних тужилаца;
- избора заменика јавних тужилаца за трајно обављање функције заменика јавних тужилаца;
- избора заменика јавних тужилаца који су на сталној функцији за заменике јавних тужилаца у вишем јавном тужилаштву;
- постављања вршиоца дужности Републичког јавног тужиоца;
- припрема Правилник о мерилима за вредновање рада јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца;
- припрема одлуке о правном леку против одлуке о вредновању рада јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца;
- припрема одлуке о приговорима у поступку избора за чланове Државног већа из реда јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца;
- припрема програме обуке за заменике јавних тужилаца који се први пут бирају на функцију, тужилачке помоћнике, као и за јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца који трајно обављају функцију;
- врши и друге послове које им повери Веће.

³ Размислити да ли је потребно предвидети место руководиоца Одељења за избор и напредовање и Одељења за буџет и статистику.

Члан 13.

Референт за избор и напредовање

(1) **Опис послова:** прикупљање информација и вођење документације о професионалном статусу тужилаца, оценама и обуци, праћење и достављање Већу података у погледу дисциплинских поступака, припремање материјала за Веће у поступку одлучивања о питањима неспојивости других функција са функцијом тужиоца и друге послове из надлежности одељења за избор и напредовање.

(2) **Услови:** завршен факултет друштвеног смера и радно искуство у струци од најмање три године.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** четири.

Члан 14.

Административни сарадник

(1) **Опис послова:** води уписнике и евидентира кретање предмета за одељење, обележава номенклатурне знаке на попису списка, уводи и разводи предмете у уписнику, води регистар уписника, сређује и архивира завршене предмете, саставља статистичке прегледе по уписницима и попуњава статистичке упитнике, води одговарајуће доставне књиге и књиге експедиције, врши унос текстова по диктату и са диктафонских трака, врши препис текстова и рукописа и израђује све врсте табела у сарадњи са корисницима услуга, коригује унете податке, стара се о савременом обликовању текста, припрема и штампа завршене материјале и дистрибуира их корисницима, стара се о чувању и преносу података, доступности материјала, исправности биротехничке опреме и рационалном коришћењу канцеларијског и другог потрошног материјала, води уписник за евиденцију штампаних ствари и публикација и ради и друге послове по налогу референта Одељења за избор и напредовање и секретара Већа и друге послове из надлежности Одељења за избор и напредовање

(2) **Услови:** завршена средња школа, радно искуство у струци од најмање три године, познавање рада на рачунару и положен државни стручни испит.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** два.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ДИСЦИПЛИНСКЕ ПОСТУПКЕ И РАЗРЕШЕЊЕ

Члан 15. Надлежност

(1) Одељење за дисциплинске поступке и разрешење пружа подршку Државном већу тужилаца у:

- спровођењу дисциплинских поступака и разрешења заменика јавних тужилаца;
- припреми података за Веће у вези са именовањем и разрешењем дисциплинског тужиоца, његовог заменика и чланова Дисциплинске комисије и њихових заменика;
- вођењу евиденције о дисциплинским поступцима;
- припреми Правилника о дисциплинској одговорности јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца;
- обавља и друге послове предвиђене Законом.

Члан 16.

Референт за дисциплинске поступке и разрешење

(1) **Опис послова:** припрема податке неопходне за одлучивање о избору дисциплинског тужиоца и чланове Дисциплинске комисије из реда јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, припрема документа за одлучивање у другом степену, припрема податке и персонална досијеа за доношење одлука на седницама у другом степену, помаже у спровођењу истраге и организује саслушања, припрема податке за избор и разрешење дисциплинског тужиоца и његових заменика, председника и два члана Дисциплинске комисије и заменика чланова Дисциплинске комисије из реда јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и води евиденције по тим питањима, води рачуна о заказивању седница Већа кад одлучује по жалби на одлуку Дисциплинске комисије, експедује одлуке, води евиденције о одлукама и врши друге послове из надлежности овог одељења.

(2) **Услови:** завршен Правни факултет и радно искуство од најмање три године у правној струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** два.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА БУЏЕТ И СТАТИСТИКУ

Члан 17.

Надлежност

(1) Одељење за буџет и статистику пружа подршку Државном већу тужилаца у вршењу следећих послова: припрема нацрт годишњег буџета тужилаштва и Већа, прикупљањем података од свих тужилаштава и сачињавањем заједничког предлога буџета који се доставља Министарству правде, израђује образложења о потребама јавних тужилаштава и Већа за Министарство правде, како би Министарство правде могло на најбољи начин да одговори на потребе јавних тужилаштава, припрема студије са проценама потребних реконструкција зграда и инфраструктурних објеката у којима су седишта јавних тужилаштава и процене потреба за осталим основним средствима, машинама и опремом, припрема финансијске извештаје и процене потреба за доношење одлука о приоритетима од стране Већа, прикупља и анализира извештаје, потребне информације о буџету и приходима тужилаштва, залаже се за адекватно и редовно финансирање јавних тужилаштава, планира и надгледа извршење буџета Већа и прави периодичне и годишње извештаје о извршењу буџета, надгледа и саветује јавна тужилаштва о одговарајућим и ефикасним техникама и поступцима у вези са буџетом, управљањем и руковођењем и даје иницијативе за едукацију у том погледу, покреће, надгледа и координира пројекте који се односе на побољшање питања везаних за управљање тужилаштвима, укључујући тражење средстава из домаћих и међународних извора, унапређује методе и моделе прикупљања тужилачке статистике, утврђује критеријуме за оцењивање рада тужилаца, прикупља информације и податке који се односе на радне резултате јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца и израђује статистичке извештаје и друге послове из надлежности овог одељења.

Члан 18.

Референт за буџет

(1) **Опис послова:** врши све послове из домена буџета који су наведени у претходном члану.

(2) **Услови:** завршен Економски факултет, са најмање пет година радног искуства у струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** четири.

Члан 19.

Референт за статистику

(1) **Опис послова:** врши све послове из домена статистике који су наведени у члану 16. Правилника.

(2) **Услови:** завршен Економски или Факултет организационих наука са најмање пет година радног искуства у струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** два.

ОДЕЉЕЊЕ ЗА УПРАВУ И ИТ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Члан 20.

Надлежност

(1) Одељење за управу и ИТ, координира и надгледа коришћење информационе технологије у јавним тужилаштвима да би се у том погледу постигла и одржала једнообразност у Републици Србији, одржава мрежу и базу података, успоставља ИТ стандарде и оперативне поступке за све кориснике у јавним тужилаштвима, води управне, административне и кадровске послове за Административну канцеларију и Већа, припрема и израђује интерне акте Већа, даје подршку Већу у унапређењу процедура и Пословника за рад јавнотужилачке администрације и друге послове из надлежности одељења.

Члан 21.

Референт за управу

(1) **Опис послова:** врши све послове из домена управе који су наведени у члану 19. овог Правилника.

(2) **Услови:** завршен Правни факултет и три године радног искуства у струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 22.

Референт ИТ технологије

(1) **Опис послова:** врши све послове из домена ИТ који су наведени у члану 19. овог Правилника.

(2) **Услови:** завршен Природно-математички, Електротехнички, Економски или Факултет организационих наука и три године радног искуства у струци.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** два.

ТЕХНИЧКА СЛУЖБА

Члан 23.

Достављач

(1) **Опис послова:** обавља послове преузимања и достављања писмених и других пошиљака и друге послове које му повери секретар Административне канцеларије или референти одељења.

(2) **Услови:** завршена средња школа.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 24.

Домар

(1) **Опис послова:** обавља све послове на одржавању зграде и службених просторија, као и одржавање инсталација, грејања, канцеларијског намештаја и друге послове које му повери секретар.

(2) **Услови:** завршена средња школа техничког смера.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 25.

Возач

(1) **Опис послова:** обавља послове превоза за потребе Већа, брине о техничкој исправности возила, набавци резервних делова, регистрацији и обавља друге послове које му повери секретар.

(2) **Услови:** завршена средња школа, положен возачки испит најмање В и С категорије и три године радног искуства на пословима возача.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 26.
Спремачица

(1) **Опис послова:** обавља послове чишћења канцеларија, ходника, тоалета, као и друге послове одржавања хигијене.

(2) **Услови:** завршена основна школа.

(3) **Звање:** _____.

(4) **Број извршилаца:** један.

Члан 27.
Прелазне и завршне одредбе

Овај Правилник ће се објавити на огласној табли Административне канцеларије, на интернет страници Већа и у „Службеном гласнику РС“ и ступа на снагу даном његовог доношења.

.....
ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА